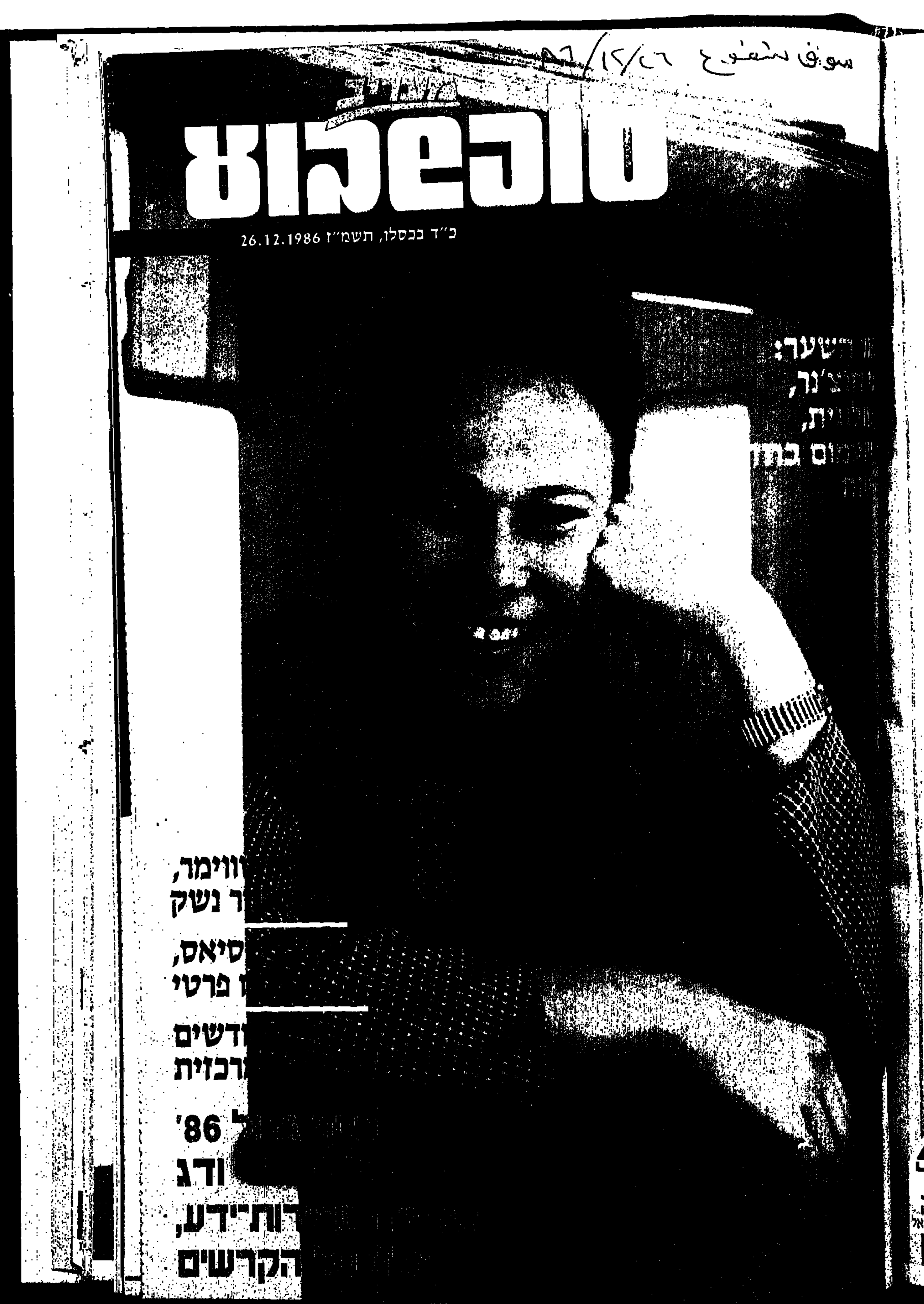
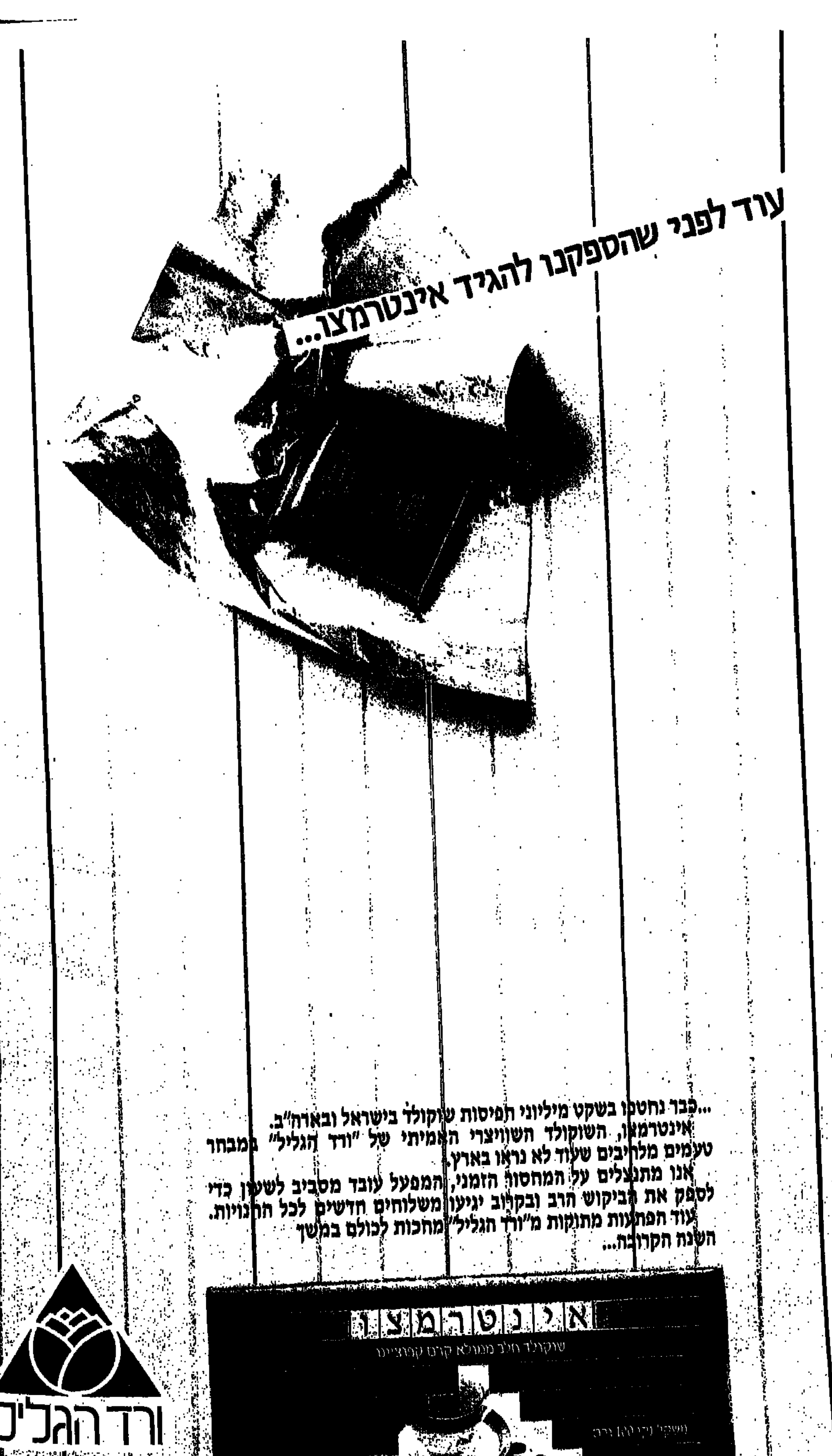

סופשבוע
כ"ד בכסלו, תשמ"ז 26.12.1986

עוד לפני שהספקנו להגיד אינטרמצו...
...כבר נחטפו בשקט מיליוני תפיסות שוקולד בישראל ובארה"ב.
אינטרמצו, השוקולד השוויצרי האמיתי של "ורד הגליל" במבחר טעמים מלהיבים שעוד לא נראו בארץ.
אנו מתנצלים על המחסור הזמני, המפעל עובד מסביב לשעון כדי לספק את הביקוש הרב ובקרוב יגיעו משלוחים חדשים לכל החנויות.
עוד הפתעות מתוקות מ"ורד הגליל" מחכות לכולם במשך השנה הקרובה...
אינטרמצו
ורד הגליל
תשלובת שוקולד שוויץ־ישראל

"דלק" 1987

יום הולדת שמח לך "דלק"
35 שנה את לוקחת חלק
באנרגיה, בשרות וביצירה
לאום, לתחבורה ולחברה.

והיום - בחג החנוכה
כשהדרך לפנינו ארוכה
אנו אומרים להתראות ותודה
בתחנה האדומה ירוקה.

דלק צלחה!

35 שנה של אנרגיה ויצירה בשרות האדם, והמדינה. דלק

ויסוצקי
תה בריבוע

100 טיסות ללונדון!
למעלה ממליון פרסים ומתנות כולל תמונות גבורי הרובוטריקים

TRANSFORMERS® © 1986 HASBRO INC.

במבצע הענק של ויסוצקי!

זוכרים את 9 בריבוע?
יופי, בואו להשתתף במבצע "תה בריבוע" של ויסוצקי, יצרני התה האמיתי זה כ־140 שנה.
בחלק מאריזות תה ויסוצקי (בנות 100 או 200 שקיקי תה) מסתתר כרטיס "תה בריבוע".

מצאתם הכרטיס? גרדו לפי ההוראות.
זכיתם בטיסה הלוך ושוב ללונדון (ללא מיסים)? - שגעון! צלצלו לויסוצקי: 03-265222.
זכיתם בספל יפהפה גדול (מאג), או בתיון מהודר או במערכת תה בת 12 חלקים? נהדר!
קפצו לאחת מחנויות "קלאס" - "לפיד" - "נעמן" (כתובותיהן בתחתית המודעה) מסרו את הספח בכרטיס המבצע, המעיד על זכייתכם - וקבלו את הפרס במקום.

לילדים הפתעה מיוחדת:
בכל כרטיס תמונה צבעונית של אחד מגיבורי הרובוטריקים מסידרת הטלויזיה "טרנספורמרס". אספו ושמרו. אלבום צבעוני מיוחד להדבקת התמונות יחולק חינם עם גליון חנוכה של ירחון מגזין צעיר וגם לחברי מועדון הצעירים של ויסוצקי.

קלאס
חנויות קלאס שבמבצע:
• קלאס - דיזנגוף סנטר ת"א • לונדון מיניסטור אבן גבירול 30 ת"א • קניון איילון רמת־גן • שד' קוגל 29 חולון • רח' יפו 55
ירושלים • רח' הדסה 49 באר־שבע • רח' הרצל 186 רחובות • רח' ברולד חיפה

בשבילי רק ויסוצקי!

פרטים נוספים בכרטיס. המבצע כפוף לתקנון המצוי במשרדי חברת "תה ויסוצקי" אשר יוצג לעיון לכל דורש ובמיקות עו"ד החברה.
... "תה ויסוצקי", "גיתם מערכות תדמית" ועובדי "שוחר" מפעלי הדפסה.

סופשבוע

...ד בכסלו, תשמ"ז 26.12.1986

כל הזכויות שמורות [illegible]

עורך: צבי לביא
עריכה: דניאלה בוקשטין
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נעע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

קורא יקר,

שתי כתבות הצבע המרכזיות מופיעות השבוע תחת כותרת הגג "כסף גדול 86". כל אחת מאירה היבט של המשק, וצרותיו צרורות בשתיהן. עודד שורר ומיכל הולצמן מציירים את דיוקנו של דוד (דודי) עזרא, "מלך בשר ודג", אחת הדמויות המרכזיות בענף המזון הפחות ידועות בציבור. צעיר בן 35, בנו של סיטונאי בשר קטן, שהפך את העסק הצנוע של אביו לאימפריה מגלגלת מיליונים. ליד סיפור ההצלחה האישי – כותבת תמר גיא את סיפורה העגום של התעשיה עתירת־הידע.

לא היה קל להתמודד עם הספור הראשון. סוד הצלחתו של דודי עזרא, כנראה, מצוי באותה מעטה החשאיות שהוא מקפיד בקנאות נדירה לעטוף בה את עסקיו ואישיותו. ולא רק מכוח של הרגל מימי שרותו כחיל המודיעין בצה"ל. הוא אלוף הקשרים האישיים, מכיר את האנשים הנכונים ומוכר במקומות הנכונים. אבל רק מעטים – מכרים או מתחרים – היו מוכנים למסור מידע, ומה שנתרם היה בחסכנות. האיש עצמו לא שיתף פעולה ברוחב־לב. אפילו סרב בתחילה ובקושי נעתר לספק תמונה מאלבומו. גם זאת לאחר התחמקויות. היום הוא פה, מחר שם. במה כוחו של איש המיסתורין החמקמק ורב־התחבולות, אשר חוזר ומפתיע לבקרים את מתחריו, עוקב אותם ומשאירם מאחוריו פעוריי־פה? לא בתעשיה או בפיתוח מוצרים חדשים, אלא בסחר־מכר. ורק באותן סחורות שמתח הרווחים גבוה ובטוח.

לעומתו, הסיפור השני – "גולם על הקרשים" – על המשבר הפוקד את התעשיה עתירת־הידע, מתרחש לעין השמש. ענף הייצור המתבסס על אוצר הטבע היחיד המצוי אצלנו בשפע – המוח היהודי – נקלע לקשיים וחברות גדולות ומבטיחות הסתבכו בהפסדים של מאות מיליוני דולרים. מכונות חכמות ומתוחכמות שהמציא האדם נפלו על הקרשים בגלל חולשות אנוש, מחסור במנהלים מקצועיים (שגרם קבלת החלטות לא־נכונות), וממשלה תועה ומשה המדברת על הצורך בצמיחה כלכלית אבל חסרה מדיניות של העדפות. המוח היהודי ממציא לנו פטנטים מבוקשים וכר־יתחרות בשוק הבינלאומי, ומה שמונע את תרגום הרעיונות המבריקים לעסקים עולמיים מכניסים, בין השאר, זה חסרונו של פטנט מבריק איך לשווק אותו בצורה חכמה.

במחשבה שניה, השידוך בין שני הסיפורים יכול להוליד פתרון. מצד אחד יש לנו מנהל שיווק מצליח שלא מתערב בייצור. מצד שני תעשיה מתוחכמת המשוועת לניהול ושיווק מצליחים. מוסר השכל: דודי עזרא לתעשיה עתירת־הידע. איך לא חשבו על זה קודם...

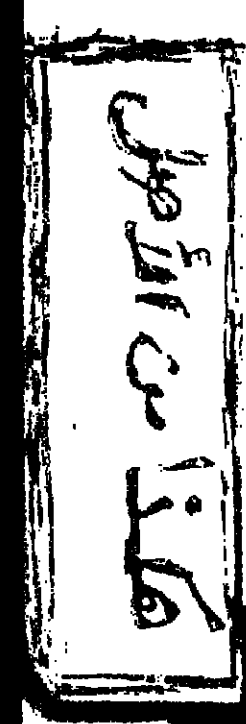
צ. לביא

עטיפת השער: רותי דורצ'וק. כתבה בעמ' 24-26. צילום: שמואל רותמי.

עזרה לעירק
עזרה לאיראן

"תמיד אני עוזר לידידים שלי..."
"וגם אני"

אל שווימר, לא סוחר נשק

שש כנפיים לאחד

„...שש כנפים, שש כנפים לאחד. בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף".
(ישעיה, ו, 2)

מקים ו־30 שנה מנכ"ל התעשיה האווירית, יועץ בינלאומי עצמאי לעסקי תעופה, כמעט בן 70 עם התלהבות נעורים. אל שווימר, מחזיק בידו מערכת קשרים ענפה עם אישי צמרת ברחבי העולם. הרבה שליחויות חשאיות מאחוריו, גם בארצות עוינות. עכשיו מתוסכל אחרי חשיפת העיסקה האיראנית. נפגע מהתארים שהדביקו לו לא בצדק. בכל מדינה היו תרומותיו מזכות אותו בעיטורים מן הרמה הגבוהה ביותר.

מאת יעקב ארז

עוד מעט הוא בן שבעים, אבל ניצוץ של נעורים עדיין מדליק את עיניו, כמעט כמו בימים ההם. יש לו שיער שיבה מדולדל וכמה כתמי זיקנה על הפנים וכפות הידיים אבל לחיצת ידו כשל פועל תעשיה. אל שווימר מחייך במבוכת־מה כאשר הוא מזכיר את גילו, ומגיב כאילו לא בו מדובר. רק מי שנראה ומרגיש הרבה יותר צעיר, ויודע כי השנים לא יגבילו את פועליו ותוכניותיו, יכול להתייחס לגיל הזהב כאילו מדובר במישהו אחר.

אך לא מראהו החיצוני בהשוואה לתאריך הלידה גורם להפתעה הגדולה. יש בו תמהיל מענין של נון־שאלנטיות אמריקנית כאשר מדובר בכיבודים שהוענקו לו (פרס הרצל, תואר דוקטור כבוד של הטכניון), ורגישות של אמן כאשר הביקורת פוגעת במוניטין המקצועי שלו או מכתירה אותו בתארים לא מתאימים כמו "סוחר נשק". אולם כאשר ניצבים לפניו אתגרים, הנראים דימיוניים בעיני רבים במיוחד, בולטות אצלו הנחישות ; הדבקות במטרה, והיכולת לתמרן בסבך הביורוקרטי הישראלי ועולם העסקים הבינלאומי.

אל שווימר, מי שהקים וניהל את התעשיה האווירית במשך כשלושים שנה, הוא טיפוס של חולם ומגשים. כאשר הוא נותן ביטוי לחזונו, התלהבותו המאופקת מזכירה את שמעון פרס המתרפק על עלילות הקמת הכור הגרעיני בדימונה, או את סטף ורטהיימר המדבר על חבל תפן וכפר הוורדים. אך לא עוד כימים אלה, הם אינם ימיו של שווימר. הוא מוטרד, פגוע ומתוסכל. אחרי חשיפתה של עיסקת הנשק האיראנית הוא אחוז חלחלה. פתאום הוא מצטייר בתקשורת ואצל אחרים בציבור כ"סוחר נשק בינלאומי" מעין סרסור או מתווך הפועל עבור אחוזים.

בעיסקה המשולשת מילא אל שווימר תפקיד מפתח. מומחים מדייקים ומגדירים אותו כ"תפקיד ראשוני". שווימר איננו חושף את מעשיו במסגרת הזאת, כפי שהוא מסרב להעלות את המסך מעל פעילויותיו החשאיות בעת שכיהן כמנכ"ל התעשיה האווירית ואחר כך, וכיועצו של ראש הממשלה שמעון פרס לפיתוח וטכנולוגיה (בשכר סמלי של שקל לשנה). כתפקיד היועץ יצא שווימר לשליחויות במדינות עמן אין לישראל יחסים דיפלומטיים (ביניהן כאלה העוינות את המדינה) והמדובר הוא לאו דווקא בתחומים בטחוניים או תעשיתיים. כמה פעמים תרמו ההכרויות שלו לקידום משמעותי של נושאים בעלי רגישות רבה ובתקופות קריטיות. הוא איננו מגלה פרטים, אך ניתן לקבוע בוודאות שבכל מדינה היו תרומותיו מזכות אותו בעיטורים מן הרמה הגבוהה ביותר.

אחת מן השליחויות – שאינה מסווגת כרגישה במיוחד, וגם נחשפה בתקשורת – קשורה לביקוריו במצרים ונסיונותיו לעניין את המצרים במפעלים משותפים עם ישראל. לפני יותר משנתיים הציע שווימר לקהיר תכנית להנחת קו מים מהנילוס לישראל, הנחת צינור להזרמת הנפט המצרי לישראל, והקמת מפעלים כימיים בבעלות משותפת. המצרים לא דחו את הרעיונות וההצעות על הסף. הם רק הישעו את מתן התשובה. „העת איננה כשרה לכך", הם השיבו לשווימר.

על רקע זה, מעורבותו בפרשה האיראנית איננה יוצאת דופן, מה עוד שהוא מצא עצמו בתוכה לא בזכות קשריו בישראל. הוא השתלב בה הודות למערכת היכרויות עם אישים זרים בעלי השפעה, מעמד, ויכולת להזיז דברים, במקומות שהקשר היחיד בינם לבין ישראל בא לידי ביטוי בחרפות ובאיומי מלחמה. אל שווימר החל את שליחותו כדיוות לראש־הממשלה והשלים את חלקו בפרק הזה אחרי שמסר לשמעון פרס את הערכותיו ומסקנותיו.

במשולש הנשק ישראל־ארה"ב־איראן, מילא שווימר שליחות לאומית, לא נלוו למעורבותו אינטרסים עסקיים כלשהם. על־פי דיווחים עיתונאיים, הוא אשר גייס את המטוסים וצוותיהם, שבאמצעותם בוצעו שלושת משלוחי הנשק לאיראן ב־1985. אותם דיווחים גם מספרים כי היכרותו את איל ההון הסעודי עדנן חשוגי נמשכת כבר שנים אחדות. בזמנו נקשרו שמותיהם של שווימר וחשוגי בהצעה להפוך את טאבה לאזור אקס־טריטוריאלי ולפתור את המחלוקת בין ישראל למצרים בדרך של עיסקה מסחרית אשר תתרום לכל הצדדים המעורבים. גם איראן איננה זרה לו. כשהיה מנכ"ל התעשיה האווירית המופקד על השיווק, ביקר שם כאורח השאה ויזם עסקות גדולות עם המִמשל שמוגר.

כשנחשפה פעילותו החשאית האחרונה, הדהימה אותו במיוחד הודעתו של התובע הכללי ארווין מיז. נדהמו גם שלושת ראשי הממשלה בישראל בעבר ובהווה. כל הגורמים הישראליים המעורבים בפרשה היו בטוחים כי נשיא ארה"ב וצמרת הממשל בוושינגטון מצויים בתמונה. אין ספק בכך. לישראלים שמילאו תפקיד בחלק הראשון של העיסקה, עד דצמבר 1985, לא היה ספק כי היוזמה נולדה בארה"ב, לא בישראל. ומה שחשוב לא פחות וגם מקובל על כולם – איש לא ידע כאן על העברת נשק לקונטראס.

אל שווימר שליווה את חבלי הלידה של העיסקה, הוא שהציע ליעקב נמרודי להצטרף לצוות הישראלי בזכות התמחותו באיראן וניסיונו הרב במגעים עם

(המשך בעמוד 8)

אל שווימר ודוד בן־גוריון עם ה"פוגה" הראשון שנוצר בתעשיה האווירית: קופי־דייט על המעוף.

אל שווימר: „אומרים שאני חולם? זה לא מקובל עלי. חולם ומגשים יותר טוב. אחרי הכל יש לי איזו שהיא הצלחה עם החלומות שלי. עד עכשיו הסיכום הוא לא רע".
(צילום: שמואל רחמני)

אל שווימר ושמעון פרס (1977): "אני מאמין גדול בשמעון פרס בזכות מעשיו וחזונו, ולא רק מפני שהוא חבר שלי. אני תומך במערך, אבל אינני חבר מפלגה. מעולם לא הייתי. אינני שייך לאיש".

(המשך מעמוד 6)

איראנים. אסור לשכוח כי נמרודי מדבר פרסית על בוריה, ואת איש הקשר גורבאהניפר הוא מכיר היטב עוד מן הימים ההם. הוא היה מופקד על דרכי העברת שלושת משלוחי הנשק שהגיעו ליעדם. הראשון כלל מאה טילי "טאו", השני 400 טילים, והמשלוח השלישי כלל טילי "הוק" מדגם מיושן. את אלה האחרונים שלחו האיראנים חזרה לישראל בשעה שנמרודי, שווימר ודויד קמחי כבר לא היו מופקדים על הנושא הזה.

אל שווימר, כמו עמיתיו קמחי ונמרודי, הפסיק את פעילותו לא בגלל הוראה של ראש הממשלה. פעילות "השלישיה המובילה" באה אל קיצה בעקבות אי־הסכמה בין האמריקנים לאיראנים. יועץ הנשיא לבטחון לאומי רוברט מקפארלן, שייצג את המימשל בוושינגטון, דרש בדצמבר 1985 כי האיראנים ידאגו לשחרור בני הערובה שבידיהם, ואזי תספק ארה"ב לאיראן אמצעי לחימה בהיקף נרחב ובלבד שלא יעלה מן העיסקה ריח של אנשים תמורת נשק. האיראנים החשדניים דחו את ההצעה ובכך נסתים הפרק הראשון. אחר־כך סיים מקפארלן את תפקידו. סגנו ג'ון פוינדקסטר נתמנה במקומו. ליועץ ראש־הממשלה לטרור עמירם ניר היו קשרי עבודה קודמים עם פוינדקסטר, והוא הציע לחדש עמו את המגעים גם בענין זה. המגעים חודשו כאשר ניר מופקד על הענין.

בעיני רבים בארץ מצטייר אל שווימר כמו נטע זר, קר ומסוגר, שלא הצליח להיקלט. ארבעים שנה הוא בישראל ועדיין אינו שולט היטב בעברית, מעדיף להתבטא באנגלית (עובדה שאיננה מנכרת, אחרי שיחה עמו, כשל אישיות הפתוחה). הוא נולד בניו־יורק להורים שהיגרו מהונגריה לפני מלחמת העולם הראשונה. אחר־כך עקרה משפחתו לבריג'פורט שבמדינת קונטיקט. ילדותו עברה עליו בפרבר אמריקני שלו, הרחק מהמולת הכרך הסואן. בסוף שנות ה־20, כאשר ארה"ב הוכתה במשבר הכלכלי, החל הרומן שלו עם התעופה. הנער היהודי הוקסם מהמטוסים הממריאים ונוחתים בשדה התעופה הסמוך למקום מגוריו, והלך לשם לחפש פרנסה, לעזור למשפחה. תחילה למד להיות מכונאי קרקע. אחר־כך השתלם במקצועות נוספים.

רק יהודים מעטים התמחו אז במקצועות התעופה הזה, עליהם התפתחה תעשיה חדישה ומתוחכמת. אל שווימר, "סלף מייד מן", למד לטוס, ובמלחמת העולם השניה התגייס לחיל האוויר האמריקני והגיע לאירופה ערב שחרור פריס. שם, בשלהי המלחמה, נפגש גם עם השואה. לימים זכר את החוויה הקשה, אבל הודה שאירועים אלה לא הפכו אותו לציוני.

אחרי המלחמה קיבל ג'וב מבטיח – מהנדס־טייס בחברת טי.וו.אי. הוא טס בקו ניו־יורק מדריד. רווק בן 27, חייל משוחרר, שעשה חייל על־פי המושגים האמריקנים. עד אותו יום שבו פנה אליו אחד מראשי הקהילה היהודית, וסיפר לו כי צעיר מפלסטיין מחפש בניו־יורק הסמוכה יהודים בעלי ניסיון במקצועות התעופה. "לא הייתי ציוני אבל הלכתי לראות את שלמה רבינוביץ (שמיר)", נזכר שווימר. כך נפתח הפרק הארצישראלי בביוגרפיה שלו. השניים שוחחו על הצורך להעלות את ניצולי השואה לארץ־ישראל למרות האיסור הבריטי וההסגר על חופי הארץ. עלתה האפשרות לעשות זאת בדרך האוויר באמצעות מטוסים אותם ישיג אל שווימר.

השיחות טמנו בצעיר האמריקני גרעין חדש שטרם נבט. שלמה שמיר, לימים אלוף ומפקד חיל האוויר הישראלי, לא דיבר רק על רכישת מטוסי נוסעים להעלאת שארית הפליטה. הוא דיבר גם על מלחמה אפשרית במזרח התיכון, מה שהדליק את דימיונו של מהנדס הטייס. אחרי הפוגת־מה הוא נקרא בסוף 1947 לפגישה בניו־יורק עם נציג הסוכנות (והרכש של ה"הגנה") יהודה ארזי. הפעם לבשו השיחות אופי הרבה יותר מעשי. המלחמה היתה ודאית, ודובר על הקמת ארגון מתנדבים אמריקנים למען המדינה שבדרך. כשנוסד המח"ל (מתנדבי חו"ל) נמנה שווימר על מרכזיו הראשונים. הוא עזב את משרתו בחברת התעופה האמריקנית, ובמקום לטוס למדריד החל בתיכנון הפעילות האווירית למען ישראל.

שווימר פתח בגיוס צעירים יהודים בוגרי חיל־האוויר של ארה"ב, עתירי ניסיון קרבי ממלחמת העולם שנסתיימה לא מכבר. הידע היה טרי וגם יצר ההרפתקנות והאידיאליזם טרם קפרו. שווימר גייס גם גויים עבור המדינה שבדרך. יזם הקמת חברות פיקטיביות בקנדה, בפנמה ובאמריקה, רכש חוזי צ'ארטר לטיסות תובלה, ושוטט במגרשי הנשק כדי למצוא שם מטוסים מתאימים לחיל האוויר הישראלי. כששרי קולק הגיע לניו־יורק כבר רכש הצעיר

> ## בלי חממה
>
> **א**חרי 28 שנים בתעשיה האווירית (ומאז עם רווח של 35 מיליון דולר) מצא עצמו אל שווימר כשבכיסו 40 אלף דולר פיצויים אך ללא מסגרת ובלי חממה. לאחר שנים בהם התגורר עם משפחתו בסביון, עקרו לדירת בתל־אביב. לפני יותר מ־30 שנים נישא לרינה צבדית, ותם חורים לדני ולדינה. הבן דני ירד לפני שנתיים לארה"ב, כאילן לסגור מעגל. הוא מכונאי בנוחלבן שבמדינת קונטיקאט, לא הרחק מבריג'פורט בת גדל שווימר האב. אל מקומות שבהן ישוב לאחן אתה תקופת־מה לארה"ב. בתו דנה נסעה שארתה לאחר השחרור מצבא להתמחות בעיצוב תכשיטים.

מקונטיקט מעורפי הציוד הצבאי ארבעה מבצרים מעופפים B17 במחיר של 15 אלף דולר למטוס. מטוסי תובלה מדגם "דקוטה" (עדיין טסים בחיל האוויר הישראלי) נרכשו במחיר מציאה של 5,000 דולר ליחידה.

המטוסים האמריקנים הגיעו לישראל בדרכים עקלקלות. סוכנים יהודים ברחבי העולם סייעו להעברת אמצעי הלחימה לארץ. זו עלילה שרבות דובר בה, אך פרטיה עדיין מרהימים. שווימר סיפר על יהודי מפורטוגל, בעל תחנות דלק, שנענה לקריאתו של טדי קולק והסדיר את תדלוק המטוסים באיים האזורים. וושינגטון פנתה לממשלת פורטוגל וביקשה לאסור את הנחיתה, אבל אותו יהודי הצליח למנוע את האיסור. באחד המבצרים המעופפים האלה נמצא גם אל שווימר. הוא הזדרז לעלות על המטוס ולהמריא בחופזה מנמל התעופה של מיאמי כאשר התברר כי סוכני הבולשת הפדראלית בעקבותיו.

זה קרה לאחר שהשלטונות האמריקנים חשפו את קבוצת המתנדבים היהודים שעשתה לצחוק את האמברגו שהוטל על משלוחי נשק למזרח התיכון. שלושת המבצרים המעופפים המריאו ממיאמי בחופזה, נחתו לתידלוק ראשון בפורטוריקו, ותודלקו שנית באיים האזורים. משם המשיכו לצ'כיה ונתקבלו על־ידי אהוד אבריאל, שניהל שם את משלוחי הנשק לישראל. המפציצים הוטענו, ויצאו ארצה. בדרכם חלפו בשמי מצרים והפציצו מהאוויר את קהיר. חיל־האוויר הישראלי בחיתוליו, בשדה רמת־דוד, התעשר בשלושה מפציצים שעליהם נתווסף רביעי מאוחר יותר.

אל שווימר נתמנה כמהנדס טייס ראשי של חיל־האוויר. הוענקה לו דרגת סגן־אלוף. בתום מלחמת השחרור הועלה בדרגה. אלא שהוא העדיף לשוב לארה"ב, יחד עם ארבעה מחבריו המתנדבים, למרות שידע כי תלויה ועומדת נגדם פקודת מעצר. "המלחמה נגמרה ורצינו לחזור הביתה", הוא אומר ומספר איך עשו בדרכם חזרה חניית ביניים במכסיקו להתייעצות עם פרקליטים יהודים שהכינו אותם לקראת הבאות. החמישה נעצרו מיד כבואם ללוס־אנג'לס, והועמדו לדין באשמת הפרה של חוקי האמברגו. משפטם נמשך שלושה וחצי חודשים. כמובן שהיתה בו נימה פוליטית. יהודי ארה"ב הרעישו עולמות.

על אל שווימר ושלושה מחבריו נגזרו קנסות ובשללו מהם זכויות האזרח לכל ימי חייהם. כולל הזכות לבחור ולהיבחר למוסדות המימשל בארה"ב. צ'ארלי ווינטר, מתנדב נוצרי, נידון לחמש שנות מאסר. הוא ישב בכלא הפדראלי 15 חודשים ואחר־כך שוחרר. בישראל לא שכחו אותו. כשנפטר במיאמי לפני יותר משנה התקשרה אלמנתו לשווימר וסיפרה כי הוא ביקש בצוואתו לקבור את אפרו בארץ. חיל האויר כיבד את צוואתו וערך לו הלוויה צבאית. ותיקי החייל גם אימצו את האלמנה.

שווימר, משולל זכויות האזרח, מצא את דרכו חסומה כשניסה להתקבל לעבודה בחברות אמריקניות ממשלתיות או בחברות תעופה הקשורות בחוזים של הממשל. לא ניתן לו אישור־בטחוני. בשותפות עם כמה מחבריו למח"ל הקים מוסך לתיקון ולשיפוץ מטוסים בבארבאנק שבקליפורניה, לא רחוק ממוסכי חברת לוקהיד, ובהססות מחוף לחוף. שווימר התכוון לפתח את עסקיו באמריקה אלא שביקורו של דוד בן־גוריון ב־1951 (הביקור הראשון של ראש ממשלת ישראל בארה"ב) שיבש את תוכניותיו.

ב.ג. נחת בקליפורניה והגיע עם פמלייתו לפגוש את אל שווימר וחבריו בהאנגר שלהם ליד לוס אנג'לס. "בפמלייה של בן־גוריון היו טדי קולק, אותו הכרתי היטב, וכן שמעון (פרס) ויצחק (נבון). בן־גוריון פנה אלי ואמר: 'אני רוצה שתחזור לארץ ותקים מפעל דומה. אנחנו זקוקים ליכולת שלך בתחום התעופה'. הופתעתי. הקטע שלי עם ארץ־ישראל נגמר בתום מלחמת העצמאות. עשיתי את שלי ושבתי הביתה. ופתאום הצעה כזאת מפיו של 'הזקן' אותו הכרתי מתקופת שרותי בחיל האוויר והערכתי מאד. קבענו שאשיב בתוך שבוע. כשהוא עוד שהה בניו־יורק, טסתי לשם והשבתי בחיוב. הרגשתי שזה מה שעלי לעשות, ומעולם לא הצטערתי על כך", כך שווימר.

בישראל לא נתקבלה ההצעה לחקים תעשיה

(המשך בעמוד 33)

מלך בשר ודג

דודי עזרא, יבואן הבשר והדגים הגדול, בעל רשת שיווק ענקית של מאות מצרכי מזון. בנו של סיטונאי בשר קטן שבנה ומגלגל היום – בגיל 35 – אימפריה ועשרות מיליוני שקלים בשנה. מתחריו צופים בקינאה בהעפלתו העקשנית והמהירה לצמרת, בתחבולות מתוחכמות, בעבודת מודיעין חשאית. יכול היה להשתלב יפה בנוף האנושי של המערב הפרוע. נראה אדיש ומשועמם כאילו לא מתעניין בנעשה סביבו, אך למעשה ער לכל איוושה, ושולף כאשר איש אינו מוכן לכך.

מאת עודד שורר
ומיכל הולצמן

דודי עזרא ודגים קפואים: „ההצלחה לא היתה כניסה לוואקום"

(המשך מהעמוד הקודם)

במרוצת השנים שתי חברות־סחר הרשומות בחו"ל (אחת לשיווק דגים בשווקים זרים); ומנהלת רשת שיווק ענפה ברחבי הארץ ל־400 מוצרים כולל שימורי דגים, פטריות, אננס, מלפפונים, זיתים, חלבה וטחינה. הוסיפו לאלה גם בעלות על שמונה אחוזים בבנק למסחר בע"מ – וזוהי התמונה ה"צנועה" כולה, נכון לעכשיו.

כל זה נעשה בשתי ידיים צעירות של בחור שהחל ללמוד ראיית חשבון באוניברסיטה הפתוחה אך לא השלים את לימודיו, מעדיף לסמוך על אינטואיציה בריאה וחושים של צייד מנוסה.

את סוד ההישרדות בג'ונגל עיסקי־הבשר בתל־אביב למד דודי עזרא עוד בצעירותו. נוסחת הקיום שלו מורכבת משלושה עקרונות: לא להתבסס על שיווק מוצר אחד, ליצור רשת שיווק גדולה בכל תחומי המזון, ולעולם לא להרגיז יותר מדי את המתחרים. בשל כך גם נמנע דודי מיצירת מונופולים, וכך הוא צמח לו בשקט, מתרחק בקנאות מכל פרסומת מיותרת, שבעסקים כמו שלו – הוא מאמין – עלולה רק להזיק. החשיפה מפריעה לו. בצל הוא מרגיש הרבה יותר נוח, חושש להתחמם באור תהילת ההצלחה. אולי אמונה טפלה, אולי חשש מעין הרע. לכן גם לא היה רוצה שיראו בו כוכב־מצליחן. דודי עזרא משחק את הצנוע הידוע. הוא אומר: "אין כאן מצליחן. יש עבודת צוות ואנשים מסורים לחברה".

מעטה החשאיות בו עטף את עצמו סייע לו להשתלב בעסקים תרשים. כך היה ב־1980 כשיבואני הדגים גילו אותו לפתע משחק בחצר שלהם. הם ביקשו לרחוק את רגלי המתחרה, אבל התעוררו מאוחר. הוא כבר הכיר את השוק המקומי ואת הספקים העיקריים בחו"ל, ורכש ידע תוך שיתוף־פעולה עם חברת "אטלנטיק", חברה לדיג בימים רחוקים שבבעלות מילה ברנר ומשפחתו. בשלב מאוחר יותר התקשר עם אריאל מירלמן, דור שני בענף יבוא הדגים שטווה קשרים ענפים בדרום־אמריקה.

דודי עזרא שרת בצה"ל בחיל המודיעין. מכיר במגבלות הידע שלו, הוא מעדיף להשקיע ברכישת מידע ממומחים כמו גם ברכישת אנשי מקצוע, ולא ללמוד להתגלח על הזקן של עצמו. שיטתו היא לבצע עבודת מודיעין מקדימה, שקטה ויסודית, לפני שיפרוץ ליעד, רצוי בסיוע אחרים שכבר התמחו בנושא והתגברו על כל מחלות הילדות. גם את כניסתו לענף שימורי הדגים ביצע בשותפות עם מפעל מוכר ועתיר ניסיון (חברת "אלאור" מקרית־מלאכי) – ובמבצע פרסום גדול חנך את מפעל שימורי הטונה "פוסידון". גם אז הציב במרכז מיתקפת הפירסום את המוצר – לא את המייצר.

שרות מודיעין מצוין

"הוא לא שיגרתי", אומרים על דודי עזרא, גם יריביו. לא פעם יצאו יבואני בשר ישראלים לחו"ל לפגישות עם סיטונאים גדולים, וגילו – פעם אחר פעם – שדודי עזרא כבר היה שם, לפניהם, שותח עם הסיטונאים הזרים ו"המליץ" בפניהם כיצד כדאי להם להתייחס לעמיתיו הישראלים.

הוא גם מטפח בשקט אך בהתמדה קשרים חשובים במערכת הממשלתית ובמערכת הפרטית בארץ ובחו"ל. במהלך הכנת כתבה זו ידע דודי עזרא עם מי נערכו ראיונות, מתי, ומה נאמר בהם. בכמה מקומות נקבעו לנו מועדי הראיונות בשעות שהעובדים אינם בשטח, מחשש להלשנה. "לא רוצים להתחיל איתו", נאמר בפגישות הללו.

אם אפשר לקצר הליכים בירוקרטיים בפנייה ישירה אל הראש, אין דודי עזרא מהסס להפעיל קשרים. באחד הימים האחרונים נכנס שליח מטעמו ללשכתו התל־אביבית של שר התעשייה והמסחר אריאל שרון.

"אני מחברת 'מאיר עזרא ובנו' – של חבשר, אני צריך לקבל אצלכם טפסים".

"אתה בטח מתכוון למשרדים של מחוז תל־אביב. זה לא כאן. בטעות הגעת ללשכת השר", אמרה פקידה מנומסת לשליח.

"אין פה שום טעות. הספיקו לי שהחותמת [illegible] [illegible] חשליח וחזר [illegible] חברים בצמרת."

המתחרים לא מפריעים לדודי עזרא. מקורביו מסבירים כי מטרתו אינה להכשיל את מתחריו אלא להתקדם בכל דרך אפשרית, ולעקוף מאחזים עקשניים, גם אם זה על גופותיהם.

על התרגיל הזה חזר, בגדול, לאחר שחברת "אטלנטיק" פשטה את הרגל ב־1984. עזרא קנה את חובותיה מידי הנושים בדרום־אפריקה, ובעיסקה מתוחכמת קשר את "תנובה" עם הנושים הגדולים בארץ (הבנק לפיתוח התעשייה ובנק החקלאות) למערכת השיווק החדשה. לבד לא רצה ללכת. מדוע הלך עם "תנובה" בעיסקה הדרום־אפריקנית שהכתירה אותו כיבואן הבלעדי של דגי הבקלה הקפואים?

"אני מאמין בהכנה לטווח ארוך, ומשיקולים ארוכי־טווח העדפתי ללכת עם 'תנובה'".

כאן אולי המקום להזכיר ש"תנובה" מחזיקה במערכת השיווק הגדולה ביותר בארץ לדגים ובשר. במקום להתחרות בה ולהגיע בסופו־של־דבר להסכם שיווק, העדיף דודי לקשור אותה אליו כדי להרוויח מהאינטרס שלה לקדם את מכירות הדגים. עד כה הוכיח הנסיון את צידקת השיקולים האלה.

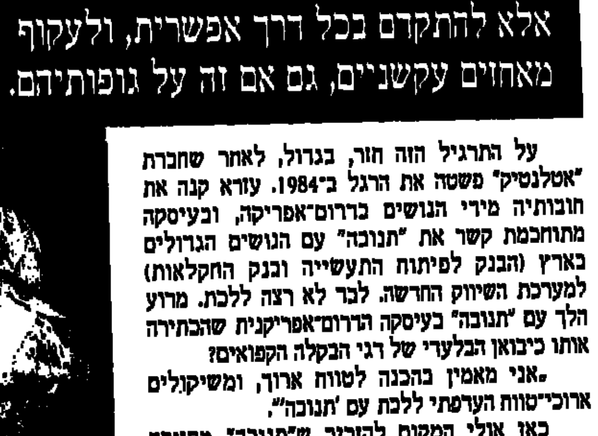
על־אף כל הנאמר כאן, דודי עזרא אינו מתרחק מעימותים. גם לא חסרים לו מרפקים. בניגוד לספקים וסיטונאים רבים, הוא אינו חושש לפעול במרץ בשיווק מוצרים שונים ביהודה, שומרון וחבל עזה שם שוררת רווירה של "מזרח־פרוע" ומוסר התשלומים שם, אומרים, הרבה יותר נמוך ממיפלס הכנרת בשנת בצורת. הוא אינו נמנע מעימותים אך גם לא יוציא מפיו מלה מיותרת על כך. את סיפור מלחמות הבשר הטרי עם הענק הקיבוצי חברת "מרבק" שהשתלט על ענף זה ודחק את הסיטונאים הקטנים בשנות ה־60' הוא מסכם בלשון מתחמקת: "בסך־הכל זה היה ענף לא מסודר".

כזו דרכו בעסקים. הוא מקים חברות־בת, מערפל את הבעלות עליהן ובחסות מסך העשן הזה חוזר ומפתיע מחדש את מתחריו. "עד שמגלים את הקשר אלי, זה כבר מאוחר. אילו היו מגלים זאת מעט קודם־לכן היו המתחרים מקצצים לי את הרגליים". המאפיין העיקרי של שיטותיו בעסקים – פיזור השקעות וסיכונים – שולל מראש ציור תמונה מקפת של האימפריה. הוא מעדיף מדיניות של "הפרד ומשול" בין העובדים כמו גם בקרב השותפים לעסקים. לכל קטע מעסקיו חברה נפרדת, משרד נפרד, ניהול עצמאי ואינטרסים שאינם נפגשים בהכרח עם אלה של ה"קטעים" האחרים.

כך גם תפיסתו השיווקית: "אצלנו אין מוצר שאינו רווחי. השיקול שהרווחים ממוצר אחד יסבסדו את המוצר השני, אינו קיים אצלי. לא לוקחים מכיס אחד ומעבירים לכיס שני. לכן אנו גם לא עובדים עם סיטונאים, ומכאן גם הקשרים הענפים שלנו עם חו"ל. כל קטע במערכת צריך להצדיק את עצמו, בנפרד ובאורח עצמאי".

לא מצאנו "חברים מספרים על דודי". עמיתים אומרים עליו שהוא גאון פיננסי, חכם, שאפתן־להחריד, ערמומי, מקורי. איש לא אמר עליו שהוא מסמר חברתי, נחמד מקצועי, תורם לארץ ישראל היפה, תומך במפלגה זו או אחרת, גם מפיו קשה לשמוע דעה ברורה בנושאים פוליטיים או חברתיים, רק בענייני כסף יש לו דעה מגובשת. כאן הוא יודע בדיוק לאן הוא הולך, אך אינו מתחלק בידע הזה עם איש. המסלול האישי שלו ברור לו מאז מלאו לו 22, ומהלכיו הם חלק ממשחק שחמט גדול שרבים ממתחריו מוצאים עצמם, בעל־כורחם, מתפקדים בו כחיילים, צריחים, רצים – לא כל־כך כמלכים או מלכות.

המתחרים לא מפריעים לו. הוא נוקט כלפיהם בטקטיקה של מפקד בשיריון – להתקדם ולקדם את ענייניו בכל הדרכים האפשריות, לעקוף מאחזים עקשניים כאילו לא היו שם. בניגוד לסיפורים המהלכים עליו, מסבירים מקורביו כי מטרתו אינה להכשיל את המתחרים אלא להתקדם בעצמו – גם אם זה על גופותיהם.

מוצרי חברת "מאיר עזרא ובנו" במרכול: שיווק כמו "...

דודי עזרא שגדל בדרום תל־אביב, חי היום בצפונה עם אשה ושני ילדים. הוא שומר על הופעה סולידית, אבל נוהג במכונית ספורט "קמארו" מבית "שברולט", "חיה מוטורית" נדירה בארץ. התדמית הסולידית חשובה לו, גם אם הרכב לא בדיוק משתבץ בה. אבל לחריג הזה יש לו הסבר מהיר. הוא לא רכש את המכונית בכוונה להתפאר בה, אלא "עשה טובה" לחבר שהיה בצרות וקנה ממנו... שתי מכוניות כאלה.

שלא תהיינה אי־הבנות. לא מדובר כאן ב"כסף חדש". סבו מצד אמו היה סוחר אמיד בארץ־ישראל המנדטורית. האם היא דור שלישי בארץ. אביו של דודי הגיע לכאן מעיראק. מאיר עזרא, היום בן 72, עדיין עובד בעסק. "במשפחה כמו שלנו נותנים כבוד לאבא", אומר דודי. שוב ושוב הוא מבקש להרגיש את תרומתו של האב, אבל את העסקים הגדולים מנהל הבן. שתי אחיותיו אינן שותפות לאימפריה המשפחתית.

"עסק למכירת בשר טרי היה לאבא עוד לפני מלחמת השחרור, אבל רק בתקופת הצנע שאחרי קום המדינה הוא בנה את עצמו, יחד עם קבוצת סוחרים מדרום תל־אביב. בארץ לא היה אז בשר טרי, ובמצוות המדינה נשלחו כמה מהם ליוגוסלוויה ולצרפת לקנות בשר קפוא. זו היתה תחילת הדרך. בתקופת המיתון שהחלה ב־1964 הוקמה חברת 'מרבק' של הקיבוצים, ונעלם המיסחר הסיטונאי בבשר טרי. אבא עבר לשיווק בשר קפוא ומוצריו. קנה ממשרד המסחר והתעשייה, ומכר לשווקים הפתוחים ולאיטליזים. היו לו כעשרה סיטונאים מתחרים. המשרד שלו שכן בדרום העיר – חדרון בבית קירור עם שולחן וחצי. את הבשר הובלנו לקליינטים בתלת־אופנוע.

"בחופשות מהצבא הייתי עוזר לאבא בהנהלת החשבונות של העסק, ובהובלות. ב־1972 השתחררתי מצה"ל, ואבא נתן לי יד חופשית. הכרתי את הענף מהבית. נולדתי לעסקי הבשר, והיתה לי מחשבה ברורה איך צריך לפעול בענף זה ולאן צריך להגיע. לא התלהבתי מהבשר הקפוא. אין בו כמעט רווח, ווה לא עניין אותי במיוחד. העסק היה בנוי על לקנות ולמכור, ואני רציתי להקים חברה לשיווק מזון. ולא סתם חברה. רשת שיווק ענפה של מוצרי מזון. אבל כשהתחלנו, בשלב מאוחר יותר, עם שש חנויות למכירת בשר, זה לא הצליח. אז קיבלתי את השיעור החשוב הראשון שלי בעסקים. אסור להיתפס עם מוצר אחד. לא שכחתי את זה. אני אוהב שלמות. נושא שאינני מכיר על בוריו, אני נותן למישהו אחר לעסוק בו".

תפישת העולם של דודי עזרא היא מסחרית, לא יצרנית. כך היתה בגיל 22 וכך היא היום. הוא חושב שיווק – ובגדול – עם מוצרים מותגים, צי מכוניות, מחסנים ומערך־בקרה. מודל החיקוי שלו זה "כור מזון", אבל רק את מערך השיווק, בלי המפעלים.

ב־1975, לאחר שצבר שלוש שנות ניסיון בניהול עסקי שוק הבשר, החל דודי עזרא להתרחב. הוא העדיף להתרכז בשיווק חלקי־הפנים של הבקר, התחום היותר רווחי בענף. על פי השיטה הקיימת נמכר הבשר הקפוא והמיובא במחיר מבוקר, ולכן הרווחים בו מוגבלים ומעלים.

...ראו. השמנת מצויה בחלקי הפנים, שמחיריהם אינם ...יקח. כיון שבענף מעורבים משרדי ממשלה כמו גם ...הזנות על מוסדותיה – ידע דודי עוד בתחילת הדרך ...העריך את חשיבות הקשרים עם פקידים ...בכירותיהם, עם רב זה ואחר.

ב־1980, כשהחליט לחדור לענף הדגים, שכר את ...ית הקירור של חברת "מחסין" ברחוב מטלון בדרום ...זא, שם החל אביו את עסקיו, ולאחר־מכן רכש אותו. ...אוזין עדיין שם, אך הוא מרגיש היום צורך בשיפור ...הומית ומתכנן מעבר לבניין משרדים גדול.

לפני שש שנים היה שוק הדגים רדום. חלשו עליו יבואנים גדולים כמו "החברה לקירור ואספקה", "מזונות מגלד" (השייכת היום בחלקה ל"תנובה"), "המשביר המרכזי" וחברת ...ייור יבוא". בנוסף היתה בתמונה גם חברת ...אטלנטיק" שעסקה בדיג בימים רחוקים והיתה בעלת ...שטשל ליבוא דגי בקלה שלמים וקפואים. היבואנים ...הוותיקים גרפו רווחים שמנים. דודי עזרא, שראה את ...פוטנציאל הגלום בענף, הבין כי תחרות אגרסיווית ...בוותיקים תאפשר לו להכפיל את עיסקי חברתו פי ...כמה וכמה ולהקרים את מתחריו המסתפקים בבשר ...קפוא. כאן החלה חברת "מאיר עזרא ובנו" להמריא ...באמת. כדרכו, קשר דודי עזרא קשרים עם האיש הנבון ...שיווט אותו בשוק הדגים. הוא לא חיפש משקיע בעל ...הון אלא איש מקצוע. המורה שלו היה אריאל מירלמן, ...בנו של יבואן דגים ובעל קשרים מצויינים ...בדרום־אמריקה.

"ההצלחה לא היתה כניסה לוואקום", אומר דודי, "האנשים ששלטו בשוק הדגים עבדו במתח־רווחים ...גבוה. אנחנו נמנענו ממתווכים, עבדנו על אחוזים ...נמוכים והצלחנו להידחף לענף". את מטרתו הגשים ...אחרי מערכה מקפת אליה גייס את כל קשריו ...הציבוריים והמקצועיים, כשהוא מעסיק מומחים מן ...השורה הראשונה בתחומי המימון והמשפט. את ...המיתקפה שלו ניהל בכל המישורים האפשריים – ...במשרדי הממשלה, בוועדות מקצועיות, בבתי־המשפט. ...עד בית הדין הגבוה לצדק הגיע. לרגע לא חשב ...לוותר. הוא נכנס כשותף ב"אטלנטיק" של מילה ברנר. ...השידוך נכשל, וב־1981 הקים יחד עם אריאל מירלמן ...חברה ליבוא דגים בשם "דגפרוסט", במטרה להוציא ...את "אטלנטיק" משוק הדגים הקפואים ולהשתלט ...עליו.

הכשלון בשותפות נבע, כדבריו, מכך שדודי ...עזרא ומילה ברנר לא היו בראש אחד. "לברנר היו ...רעיונות טובים אך הוא העדיף ללכת לבד. אם היה ...ממשיך אתי, הוא היה היום במצב אחר לגמרי". דודי ...לא שכח לו, לברנר. הוא גבה את ה"חוב" ארבע שנים ...אחר־כך, ובריבית דריבית, כמאמין בפתגם "אם אינך ...יכול להצטרף אליהם – חסל אותם". לאחר שעלה בידו ...להביא לתיקון מזורז בחוקי המכס שרחק את רגלי ...אטלנטיק" מן המונופול על דיג־מרחקים, פתח

(המשך בעמוד 32)

מבקר המדינה: בזבוז כספי המדינה תוך העשרת קבוצה קטנה של אנשים

כניסתו של דודי עזרא לתחום הרווחי של דיג־מרחקים, היא דוגמה מצויינת לשיטות הפעולה שלו.

באוגוסט 83' הגישה חברת "מאיר עזרא ובנו" בקשה למשרד החקלאות לאפשר לה להקים חברה לדיג־מרחקים. הבקשה הועברה לדיון בוועדה של משרד החקלאות שהוקמה לפני־כן ודנה, בין היתר, במדיניות היבוא.

בראשית פברואר 84' פרסמה הוועדה את מסקנותיה, ובין היתר המליצה לאשר לחברת "מאיר עזרא ובנו" להקים חברה לדיג־מרחקים – "דגפרוסט תעשיות דיג". שבועיים לפני־כן כבר ידעו אנשי "מאיר עזרא ובנו" על ההמלצה, ואף הודו עליה במכתב למנכ"ל משרד החקלאות דאז, מאיר בן־מאיר.

"שטויות", אומרים מקורביו של דודי עזרא, "מזכירות הוועדה הודיעה לנו על כך מראש".

כל עתונאי היה גאה בהדלפה כזו.

במשך עשרות שנים היו מגדירים כאן כ"מוצר ישראלי" את שלל הדיג שהועלה באוקיאנוסים רחוקים על־ידי ספינות הרשומות בישראל ומניפות דגל ישראלי. התקנות פטרו את הדגים המוקפאים מתשלום מכס.

הפיקוח על יבוא דגים לארץ – חמור. רשיונות יבוא מחולקים במסגרת המכסה הקיימת הנאמדת ב־2,500 טונות בשנה. אי־אפשר לייבא דגים המתחרים בדיג המקומי – כולל דגי הבקלה מדיג־מרחקים. הדיג הישראלי פטור הן ממכס והן מהגבלות ביבוא. כלומר, מי שאושרה לו הקמת חברה לדיג־מרחקים, כאילו קיבל אישור להדפסת כסף.

חברת "אטלנטיק" ובעליה מילה ברנר ומשפחתו נהנו מהיתרון הזה בין השנים 1971-1984, והחברה פעלה במונופול בתחום יבוא דגי בקלה שלמים.

ב־1984 הצטרף דודי עזרא למירוץ באמצעות חברת "דגפרוסט תעשיות בע"מ", ודחק את "אטלנטיק" החוצה. מילה ברנר ומשפחתו עתרו לבג"צ בקיץ 1985, וטענו שהדבר נעשה "באמצעים לא כשרים". הם חזרו בהם מעתירתם על־פי הצעת בית־המשפט. מילה ברנר אמר אחרי־כן כי שר התעשייה והמסחר, אריאל שרון, פנה אליו וביקש ממנו לבטל את התביעה. לדבריו, חשד המז לו שהכל יסתדר. שום דבר לא הסתדר.

ראוי לציין כאן כי מבקר המדינה ראה בדיג המרחקים בזבוז כספי המדינה, תוך העשרת קבוצה קטנה של אנשים. בדו"ח מספר 36 אומר המבקר כי העלות במטבע חוץ של חברת "אטלנטיק" לכל טונת דגים קפואים שיובאה הגיעה ל־354,1 דולר בממוצע. זאת כאשר החוצאה במט"ח הנדרשת בעבור יבוא דגי בקלה לארץ לפי מחירם הבינלאומי היתה 685 דולר לטונה. ההפרש, לדעת המבקר, אינו מוצדק והמבקר תמיד מתון מאד בביקורתו.

מבקר המדינה גם המליץ למשרד החקלאות לוותר על הדיג־המרחקים: לדעתו היה זול יותר ומכניס יותר למדינה (מבחינת תרומת המכס), לייבא דגי בקלה במקום לדוג אותם. הוא אף מזכיר כי חברה נוספת ("דגפרוסט תעשיות בע"מ") הודיעה למשרד החקלאות כי המחיר הסיטוני לדגי בקלה המובאים על ידה, כדיג־מרחקים, יהיה 1,450-900 דולר לטונה.

מספר שנים קודם לכן גילו דודי עזרא ויועציו הדיג מעניין בתקנות המכס הנוגעות ליבוא דגים. הוא העניק את הפטור ממכס גם לדגים שנוגו במימי אחזקות בשנות ה־50, למדות שהספינות לא הונפו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

באניות זרות שנחכרו על־ידי חברה ישראלית, כאילו היה זה שלל מ"תוצרת ישראל".

בקשת חברת "מאיר עזרא ובנו" להקים חברת דיג־מרחקים – אושרה. בתוך כמה חודשים, ובזריזות שהפתיעה בעיקר את המתחרים, הצליח מנכ"ל משרד החקלאות דאז מאיר בן־מאיר להשיג את אישור מנהל המכס להביא לתיקון התקנת האתיופית הרדומה, לשכנע את שר האוצר לחתום עליו, ולפרסמו בהקדם ברשומות. התיקון קבע כי הוראות המכס יסמיכו את מנכ"ל משרד החקלאות לקבוע איזה שלל דגה הוא "מתוצרת הארץ".

לזכותו של דודי עזרא יאמר כי כבר במכתבו הראשון למשרד החקלאות בנושא זה הבהיר כי בכוונת החברה לחכור ספינות דיג, ולא להקים חברת דיג ישראלית בעלת ספינות ומפעילת צוות ישראלי. בעקבות שינוי תקנות המכס נהפך מנכ"ל משרד החקלאות לסמכות העליונה המסוגלת לאשר שלל דגה של כל אניה בעולם כ"תוצרת הארץ" שהיא פטורה מהגבלות ומכס – בתנאי שחברה ישראלית חכרה אותה.

מדוע הזדרז מנכ"ל משרד החקלאות לעשות זאת – מתחריו של דודי עזרא טוענים כי היו כאן לחצים מגבוה. דודי עזרא טוען – שטויות.

יכול להיות. אך לאחר הבחירות ב־1984, כאשר נולדה ממשלת האחדות הלאומית ושר חקלאות חדש פסע במסדרונות המשרד, חזר בו מנכ"ל משרד החקלאות, מסיבות בלתי ידועות, מהמלצתו. באוקטובר 84', שלושה חודשים לאחר שאישר לחברת "דגפרוסט תעשיות בע"מ" לחכור ספינת דיג בארגנטינה ולהביא את שללה לישראל כשהוא פטור מהגבלות וממכס, ביקש מאיר בן־מאיר מהנהלת המכס לבטל את ההוראה המתירה זאת.

מבקר יצחק טוניק: תמיד מתון מאד.

הוא חזר ופנה אל מנהל המכס בנובמבר 84' ובינואר 85', בבקשה לבטל את ההיתר, אך מנהל המכס סירב בטענה שלא יעשה כל צעד בנדון לפני שמשרד החקלאות יגיש לו תזכיר כלכלי בנושא. מתחריו של דודי עזרא תמהו מדוע משרד החקלאות סירב להעניק להם את אותה זכות שהוענקה ל"דגפרוסט" של עזרא.

עד קיץ 86' המשיכה "דגפרוסט" לייבא דגים מארגנטינה תוך ניצול החוק המאפשר לה להגדיר שלל זה כ"תוצרת הארץ". ואז העבירה החברה את פעילותה למימי דרום־אפריקה, שם תפסה את מקומה של חברת "אטלנטיק" שפשטה את הרגל וספינותיה הוחרמו. בתרגיל זהיר קנתה "דגפרוסט" את חובות "אטלנטיק" בדרום־אפריקה. היא הבטיחה לנושים שם ובארץ להפעיל את אניות החברה ולסלק את החובות בהדרגה, בתוך מספר שנים, מהכנסות הדיג (חלק מן ההכנסות).

לא היה פה עניין של מזל או עיתוי אלא פרי של עבודת שטח מדוקדקת מצד נציגיו של דודי עזרא, שנשלחו לדרא"פ זמן רב לפני שנסגרה העיסקה בין הנושים, כונס הנכסים ו"דגפרוסט". מה שמעניין בעיסקה זו היא העובדה שכולם מרוצים ממנה – המדינה, האוצר, הנושים, עורכי־הדין ושאר הצדדים. דודי עזרא הוכיח בהזדמנות זו את מה שאמר לא פעם: אף אחד עוד לא הפסיד בעסקים שעשה איתי". עתה מפעילה חברה דיג דרום־אפריקנית את הספינות באיזור הזכיון לדיג של ישראל ליד נמיביה. דגי הבקלה מגיעים לארץ באניות קירור. "תנובה" משווקת אותם. דודי עזרא ושותפיו "חותכים קופונים".

גולם על הקרשים

המוח היהודי במשבר. חלף תור הזהב של התעשיה עתירת־הידע בארץ. גידול מהיר מדי חשף את הבטן הרכה אצל חלק מהחברות הגדולות. המיכשור המתוחכם נכנע להחלטות לא־נכונות של בני־אדם, לחולשות של מנהלים לא־מתאימים ולשיגיונות של ממשלה תועה. הגורם האנושי, שהמציא את המכונה החכמה, לא היה חכם מספיק כדי למנוע הפסדים של מאות מיליוני דולרים, ולעצור גדולים וטובים מליפול על הקרשים.

מאת תמר גיא

לפני חמש שנים חזר לארץ מארצות הברית צעיר נמרץ ומוכשר, נפתלי וקס שמו, ובידו תכנית עסקים מרחקת בתחום תקשורת הטלפונים. „אני לא המצאתי את הגלגל, אבל המערכת שחשבתי עליה מתאימה ליישומים שלא היו קודם". המערכת הממוחשבת עשויה לפתור בעיות תקשורת לרבים בישראל – כל מבקשי הטלפונים שנידחו או נסחבו לאורך שנים בתירוץ של "אין קווים". היא מסוגלת לספק קשר טלפוני, לפחות למחצית המבקשים הדחויים, גם באיזורים שחסרה בהם תשתית הכבלים והקווים הפיסיים.

בישראל היתה זו התקופה הטובה של תעשיות עתירות הידע. נזכר וקס: „האווירה בארץ היתה חיובית מבחינת השקעות. בארה"ב זה לא היה עובר. כל העסק היה בנוי רק עלי".

המדען הראשי של משרד המסחר והתעשיה, האחראי על תקציבים למחקר ולפיתוח, התייחס בתחילה בהסתייגות לבקשתו של וקס והיתנה את המענק המיוחל בהתחברות עם חברה ישראלית. וקס ניהל משא ומתן עם כמה גורמים וכדי לזרז את ההליכים הגיע להסכם עם חברה בת של "כור" – "קרן אלקטרוניקה", שהיתה מיועדת לשווק את המוצר של וקס.

ל"כור" העיסקה נראתה כדאית כי היתה זו הזדמנות פז להקפיץ את החברה שלהם מבחינה טכנולוגית. וקס חזר למדען הראשי, קיבל את המענק (המיועד אך ורק למחקר ולפיתוח) והקים את "טלרטה" בבנין מרכזים בהרצליה, דלת מול "סאיטקס".

נפתלי וקס ומערכת לתקשורת: „הכל נראה ורוד מדי" (צילום: ראובן קסטרו)

ואולם הקמת החברה גררה הוצאות נוספות כמו למשל קניית ציוד. וקס נאלץ לחפש מקורות כספיים נוספים שיסייעו לו במימון. המדען אישר לו ליצור שותפות מוגבלת עם חברת השקעות אמריקנית־ישראלית. בסוף '82 כבר עבדו אצל וקס כעשרים איש. בתום שנה של פעילות ומחקר – האופטימיות ב"טלרטה" היתה בשיאה. "קרן" חתמה על חוזה לשיווק המוצר של וקס בסך שבעה מיליון דולר. תוך כמה חדשים נשלחו לארה"ב מערכות בשווי ארבע מאות אלף דולר.

הכל נראה ורוד עד שביולי '85 נחתה המכה. „הלך לנו טוב וכנראה שנרדמנו", הוא נזכר. הלקוח האמריקני פשט את הרגל. האכזבה הגדולה יצרה פעולת שרשרת. כולם חיפשו תירוצים. הפגיעה ב"טלרטה", ועוד יותר ב"קרן", היתה חמורה. באותו זמן ניסה נפתלי וקס לגייס הון נוסף באמצעות בעלי המניות האמריקנים – מיליון וחצי דולר. אך העובדה ש"טלרטה" לא מכרה כמו שציפו ממנה, הכשילה את גיוס ההון.

באותה תקופה בערך, החלו הלחשושים על ירידת קרנה של התעשיה עתירת הידע. שתי חברות גדולות שעסקו בטכנולוגיה מתקדמת – היהלום בכתר התעשיה הישראלית המתוחכמת – עם מוצרים חדישים המיועדים לשוק מיוחד, נקלעו לקשיים.

עכשיו כבר יודעים איך התנפץ החזון של אברהם סוחמי, האיש של "אלסינט". הוא ציפה למכור כמאתיים מיליון דולר ובנה תשתית שתתאים לתחזית המכירות האדירה הזאת. אלא שהוא לא צפה את המשבר בשוק הציוד הרפואי המתוחכם בארה"ב ועשה עוד טעויות, שהמחיר עליהן היה כבד: פיטורים של מאות אנשי מכירות וצבירה אדירה של חובות, שהחברה סוחבת עד היום, למרות מכירות נאות בחוץ.

„מה לעשות כאשר עם ישראל אף פעם לא הצטיין במכירות? עד לפני עשר שנים, אם היית אומר למישהו שאתה איש מכירות — היו חושבים אותך לאיזה שלעפער שהולך עם מזוודה מדלת לדלת".

הנפילה הגדולה של "אלסינט" עשתה רעש גדול. בסמיכות זמנים כמעט חשודה נקלעה לקשיים חברה גדולה נוספת – "סאיטקס" – אף היא מחמת טעויות ניהול טיפוסיות.

שתי החברות עסקו בטכנולוגיה מתוחכמת. המחזור של שתיהן פרץ במהירות מסחררת את מחסום מאה מיליון הדולר. אבל הגידול המהיר חשף את הבטן הרכה של חלק מחברות עתירות הידע הגדולות בארץ – הניהול, כלומר מערכת קבלת ההחלטות. המיכשור המתוחכם של החברות הגדולות נכנע להחלטות לא־נכונות של בני־אדם. ובסופו של דבר, הגורם האנושי שהמציא את המכונה החכמה, הוא שהפיל חברות אלו ואחרות אל הקרשים.

כשנזכרים באווירה הקסומה שאפפה את התעשיות עתירות־הידע (היי־טק) – אפשר היה לחשוב שמפעיליהן מחוסנים מפני כשלונות של בני תמותה רגילים, כאלה שמייצרים תחתונים או ביסקוויטים, רק מפני שעיסוקם במיכשור שרובנו לא מבינים איך הוא פועל. „עד לפני שנתיים־שלוש יצא לבורסה כל מי שידע להגיד אלקטרוניקה בלי שגיאות", אומר יגאל נאמן, מנכ"ל תדיראן, „מערכת הציפיות היתה בלתי ריאלית לחלוטין".

כאשר הניהול הוא נקודת התורפה ויזמות היא מילת הקסם, חושבים שהשיווק הוא הפתרון. קשה להפריד בין כל המושגים האלו. אך מה לעשות ועם ישראל אף פעם לא הצטיין במכירות? „עד לפני עשר שנים, אם היית אומר למישהו שאתה איש מכירות – היו חושבים אותך לאיזה שלעפער שהולך עם מזוודה מדלת לדלת", אומר מנכ"ל חברת מחשבים.

אמנות השיווק היא היכולת לזהות צרכים בשוק ועל־פיהן לבנות מוצר זה או אחר. גם זו נקודה חשובה

(המשך בעמוד 17)

מולם על הקרשים

(המשך מעמוד 14)

הגנת המשבר העכשווי. "זהו הכשל הגדול שלנו", אומר עמוס מר־חיים, מנכ"ל "כלל תעשיות". "היה לנו כוח אדם, היו פריצות־דרך טכנולוגיות ובכל זאת לא מכרנו כמו שאפשר היה לצפות". חברות רבות התחילו את דרכן בפיתוח מוצר מסויים, עברו לאחר מכן למוצרים אחרים לגמרי, להם איתרו שוק. למשל "אופטרוטק" החלה דרכה בתכנון ציוד אופטי־צבאי – פיתוח לייזר – מוצר שעסקו בו גם בחברת "לאופ" וגם ב"סאיטקס", בטרם הלמו שם על מכונות במיחשוב ענף הדפוס.

גם בתחום זה יש כמה סיבות לכשלון, מעבר לתכונות קומס הבולטת של מנהלים שקיבלו החלטות נכונות. ראשית, השוק בארץ קטן. אם אפשר היה למכור בארץ בהיקף גדול - היה השוק המקומי מהווה שדה יישומית לציוד מיתוחכם וגם נותן לחברה רווח ראשוני. אם המוצר מיועד לפלח־שוק מוגבל וספציפי יותר קל לשווק אותו גם בעולם הרחב. אבל קרה לא שלאותו פלח חדרו יצרנים חדשים, עם מוצר דומה, לפעמים טוב יותר או זול יותר, ופשוט מילאו את החלל הצר.

למשל, שתי החברות הישראליות, "אופטרוטק" הוותיקה יחסית ו"אורבוט" הצעירה ממנה, משווקות מוצר דומה בתחום המעגלים המודפסים והן שולטות על 90 אחוז מהשוק העולמי. מותר היה לקוות שהשתיים אולי תשתפנה פעולה ותשווקנה בעולם יחד. אבל במציאות קיימת ביניהן יריבות. יש הרבה טענות הדדיות וחלק מההסבר לתופעה נעוץ בעובדה שהיזמים, שהקימו את החברות, עדיין מנהלים אותן. יתכן שאם היו מתמנים במקומם מנהלים מקצועיים – שתיהן היו מרוויחות.

נפתלי וקס מ"טלרטה" ברור כי שיווק משותף היה עשוי להזניק קדימה את החברה שלו. הוא לא תובע פטנט על הרעיון. ביפאן נהגו כך במשך שנים. בארץ נתכשרנו כבר על שיתוף פעולה בתחומים שונים – שיווק משותף של מוצרי מזון חקלאיים בארה"ב מתבצע בימים אלה דרך כוח משימה וגם דרך מכון הייצוא. אז מדוע בעצם לא יתגייסו גם כל החברות שעוסקות למשל במיכשור לתיקשורת, ולא ישווקו יחד את מוצריהן? "אפילו לחברה גדולה כמו 'תדיראן' כדאי לבוא ללקוח עם מגוון של מוצרים, ביניהן גם המוצר שלי", אומר וקס.

וקס ממשיך לפתח את הדורות הבאים של המוצר שלו. כך הצליח לכוון דגם לשוק האירופי שיתאים לסטנדרטים של התקשורת באירופה ובישראל. עכשיו מתעניינים בו גם ב"בזק". אבל הוא במילכוד. כדי להבטיח את השוק – עליו־לבנות קודם כוצר להדגמה. ההשקעה בכל מערכת להדגמה עשוייה להסתכם במאתיים אלף דולר. הארץ המזמינה מפעילה אותה לניסיון ובודקת את יעילותה, ורק אם נמצאה הולמת את הצרכים – מזמינים כמה מערכות. בצ'ילה למשל, בוחנים בימים אלה מערכת כזאת.

אם היה מדובר בחברה יפאנית או שוודית – הממשלה המקומית היתה מחייבת את חברת התקשורת הלאומית לרכוש את המוצר, כמובן בתנאי שהוא עונה על הקריטריונים. אולם ישראל איננה שוודיה ובוודאי שלא יפאן. בימים אלה רכשה "בזק" מוצרים של "טלרטה" בסך מיליון דולר. הם מתכוונים לשלב את המערכת בתכנון; אבל ברור שאם היתה כאן מדיניות ממשלתית מכוונת, המחייבת את "בזק" להעדיף מוצרים כחול־לבן – העיסקה הזאת היתה נחתמת זמן רב קודם לכן.

כדאי לזכור שמלחמת הקיום הכלכלית בין החברות השונות בעולם מתנהל היום ברמת ממשלות ובחסותן. כשראש ממשלת גרמניה, הלמוט קוהל, נסע לפקיסטן, הוא לא נפגש עם ראש המדינה לפני שדאג כי בכיסו יהיה חוזה חתום בין הממשלה הפקיסטנית לחברת "סימנס" הגרמנית. ביפאן, נקוריאה ובטאייוואן – הממשלה מעורבת בכל הליכי קבלת ההחלטות בתחומי הייצור והשיווק של התעשיה עתירת־הידע. בארה"ב – כמעט תשעים אחוז מהמחקר והפיתוח בענף מקורם בממשלה. פרוייקט "מלחמת הכוכבים", למשל, הוא לא רק הצהרה אסטרטגית. בשלב ראשון זוהי זריקה אדירת־ממדים של תקציבים לאוניברסיטאות ולתעשיה.

ואצלנו? יגאל נאמן, מנכ"ל תדיראן, אומר ללא היסוס: "יש לי תחושה שהממשלה עושה הכל שנייצא פחות. כאילו יש רצון של הממשלה להקריב את התעשיה, והכל תחת הסיסמה – להקטין את האינפלציה, כי בייצוא יש ללא ספק אלמנט אינפלציוני".

בארץ, הדיון הממשלתי במצב התעשיה עתירת־הידע זוכה בדרך כלל לאמירות מרשימות אך לא הרבה מעבר לכך. לפני חמש־עשרה שנה קבעה ועדה (בראשותו של פרופ' אפרים קציר, לימים קציר, נשיא המדינה) כמה כללי יסוד וסדרי עדיפויות לאומיים. חלקם יושם, כמו למשל המדענים הראשיים שהתמנו במשרדי ממשלה הנוגעים בדבר. גם ועדה אחרת (בראשות פרופ' שמעון יפתח) שהגישה מסקנותיה לפני שנה, מדגישה שהממשלה חייבת לחזק את התמיכה בתעשיה עתירת הידע. למדען הראשי של משרד המסחר והתעשייה יש השנה שמונים וחמישה מיליון דולר לחלוקה בין גורמי מחקר ופיתוח, אבל מחצית הכסף תועבר לחברות גדולות כמו "תדיראן" ו"התעשיה האווירית", בגלל ביטול "חוק אלסינט" (שהעניק הנחות במס הכנסה למשקיעים בבורסה במחקר ופיתוח, ונוצל על־ידי חלק מהציבור לעשיית רווחים קלים). כעת יושבת ועדה בראשותו של סגן הממונה על הכנסות המדינה, יורם גבאי, ודנה בהמלצת הרשות לעידוד השקעות נוספות במחקר ופיתוח. יש גם ועדת שרים בראשותו של השר פת, אבל התחושה היא שלא נעשה די וראש מסגרת.

(המשך בעמוד 20)

עמוס מר־חיים: "החיים במדינת ישראל לא נותנים סיכוי לתעשיין הקטן. למפעל גדול בו מוצר תומך במוצר יש סיכוי טוב יותר להישרד".

יעקב אשל: "פעם היה בארץ דיקטטור כלכלי. פנחס ספיר החליט על סדרי עדיפויות. היום אין אף אחד שיחליט להעדיף צמיחה כלכלית".

הציוד מיושן, אין כסף למחקר בסיסי

שר המדע והפיתוח, גדעון פת, פסימי. הוא קשור כבר שנים רבות לתעשיות עתירות־ידע, בעיקר מתוקף תפקידו הקודם כשר התעשייה והמסחר. היום הוא נשמע מריר ומתוסכל, אולי מפני שנדחק מרכז הענינים. "המדיניות הכלכלית בשנים האחרונות היתה של "Trial and Error" ולכן נוצר קיפאון בהשקעות בהיי־טק. זו סכנה, מפני שאם אין השקעות נוספות בשנים אלו ממש – מאיפה יבואו המוצרים המתוחכמים של שנות התשעים בכלל. בנושא המחקר הבסיסי, אנחנו בהיקף של אוניברסיטה ממוצעת בארצות הברית, כמו פרינסטון למשל, שם משקיעים 90 מיליון דולר במחקר ופיתוח. אצלנו רק 50 מיליון.

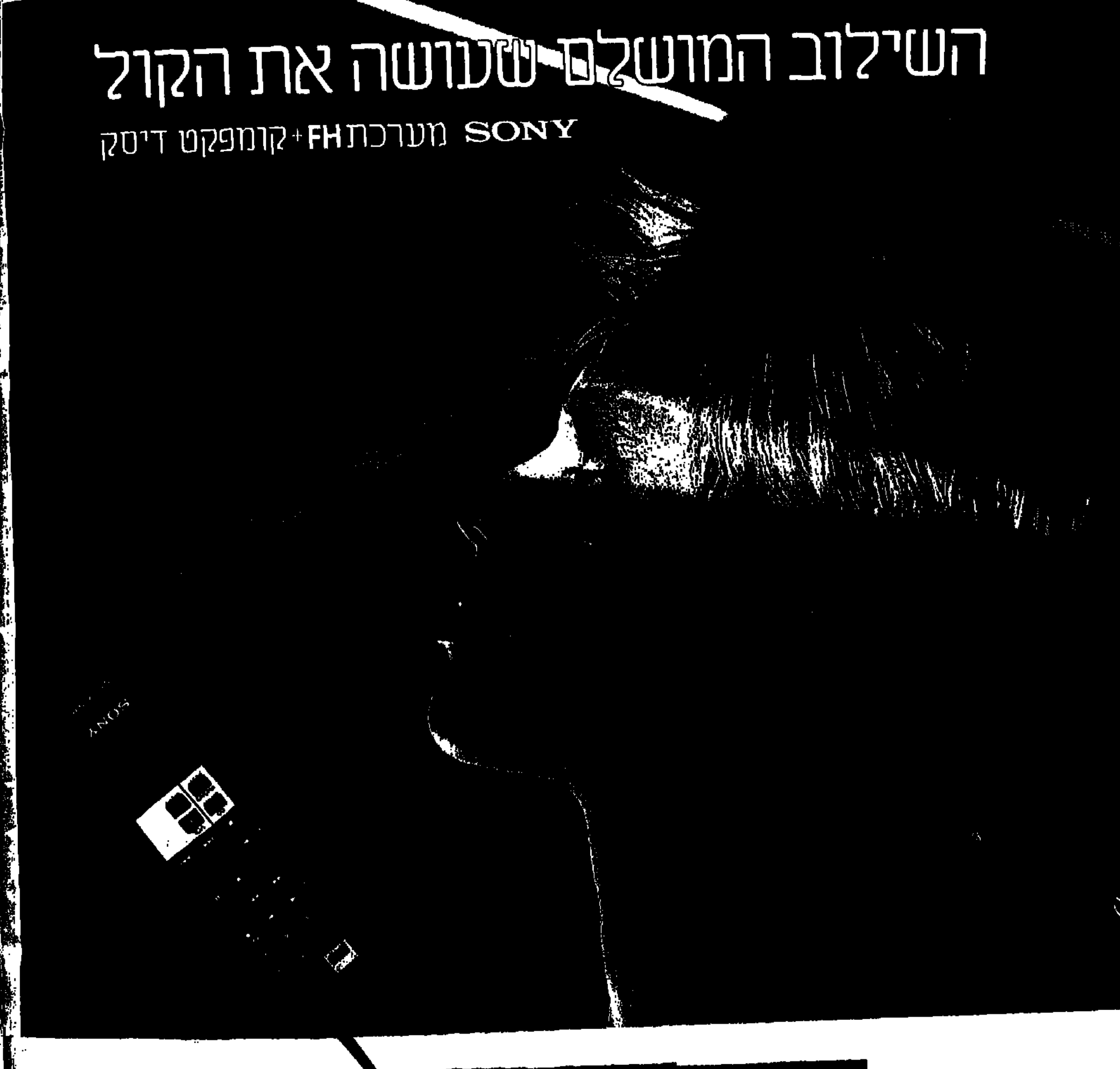
"הציוד המחקרי של האוניברסיטאות מיושן. גם איבדנו רבים ממשיכי הדרך במחקר. בעבר היו מדענים רבים עוברים לתעשייה ונשארים בארץ. אבל במצב של קיפאון בהשקעות – הם מחפשים דרכם בחוץ. מוכרחים להשקיע לפחות 20 מיליון דולר בחידוש הציוד למחקר, ומיד. חידוש הציוד עשוי להחזיר לכאן מדענים ואפשר יהיה להזמין מחקרים גם מבחוץ.

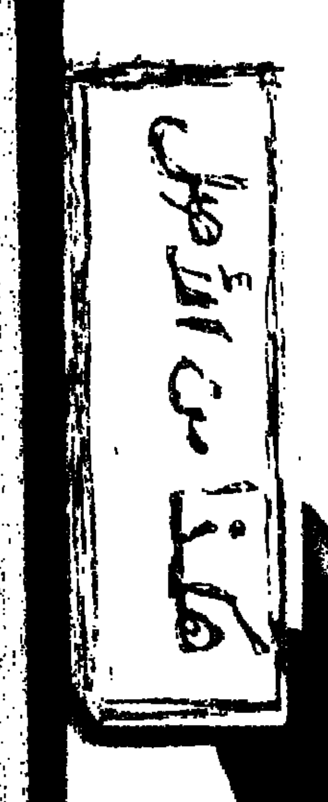
"אני מאמין שבקרוב, תוך חודשיים, נחליט על הכנסת מחשב־על (סופר־קומפיוטר) לתעשיה האווירית, שיעמיד חלק מזמנו לטובת האוניברסיטאות – מה שייתן תנופה גם למחקר. נושא נוסף הוא השתלבות ישראל ב'סינקוטרון' – פרוייקט מחקר של ארצות אירופה בהיקף של 400 מיליון דולר. אני מקווה שנצליח להשתלב בו בהשקעה נמוכה יחסית של חצי מיליון דולר לשנה.

"אבל בינתיים אני פסימי. אין כסף לציוד חדש, אין כסף למחקר בסיסי, אין צמיחה ואין פריחה במחקר שימושי. מדאיג אותי שבעוד שמונה שנים, כ־60 אחוזים מהסגל האקדמי הנוכחי יפרשו לגימלאות ואנחנו לא עובדים על הכשרת סגל חדש, אין מדיניות לאומית ואין סדר עדיפויות".

גדעון פת: "אני פסימי".

אמקור

ענק במוניטי

זו השנה ה-24 ברציפות בה זוכה אמקור בתואר המקרר הטוב ביות בישראל.

אמקור דורג במקום הראשון במע המוצר הנבחר 87-1986 שנערך ע המכון הישראלי למחקר חברתי שמושי ע"י 70% מכלל אזרחי המדינה.

גם מחקר מודיעין אזרחי דרג את אמקור במקום הראשון לאחר ש-74% מהאוכלוסיה העניקה לו א תואר הקניה הטובה ביותר 87-986

כל מקררי אמקור הם בעלי תו תק ישראלי מלא.

ק במכירות

מיליון ושלוש מאות אלף (1,300.0 מקררים ומכרו עד ראל. פי 3 ויותר מכל יצרן

ק במבחר

מקור מבחר של 8 מקררים חל במקרר אמקור 600 כלה בדגמי אמקור XL SUPE העוקיים.

ענק בשירות

רק לאמקור יש את השירות רב המוניטין והנסיון של אמפא - החברה המדורגת מזה שנים רבות במקום הראשון בשירות למוצרי החשמל בישראל.

אמפא

ענק בטכנולוגיה

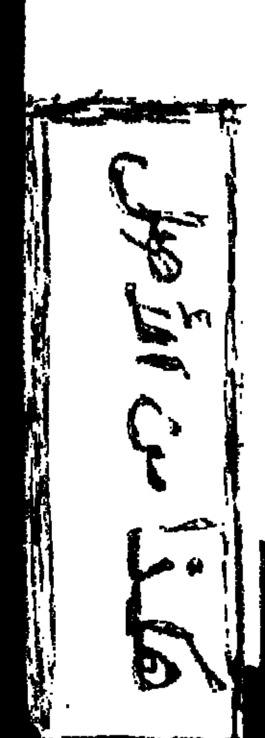
עילית המהנדסים והטכנאים בישראל.
פסי יצור מתוחכמים.
רובוטים חדישים.
מקרר העשוי פלדה ומתכות אל-חלד.
שיטת צביעה ממוחשבת המודרנית והמשוכללת ביותר בעולם.
כל אלה הופכים את אמקור לענק הטכנולוגיה בישראל.

ענק בנסיון

רק לאמקור נסיון מוכח של 40 שנות ייצור מקררים בישראל.

אמקור

אמקור נותן לך גם מקפיא ענקי וגם ח ענקי

גולם על הקרשים

(המשך מעמוד 17)

החרדה לעתיד התעשייה עתירת־הידע בארץ היא אמיתית. זהו ענף כלכלי שניתן לבסס אותו בעיקר על אוצר הטבע הכמעט יחיד שקיים כאן – המוח האנושי. עכשיו נראה שהמוח הזה יכול לפעול כבומרנג. מחדלי אנוש, חוסר מעוף וביורוקרטיה עלולים במקרה הטוב להבריח מכאן את המוחות הטובים, ובמקרה הגרוע למוסס את ההישגים.

תקציב הבטחון היה משענת נוחה לחברות רבות. אספקת ציוד מתוחכם למערכת הבטחון היתה גם מנוף למכירות בחוץ־לארץ. אם אמרת שהמוצר שלך בשימוש צה"ל – אמרת הכל. עקב הקיצוצים בתקציב נקלעו חברות האלקטרוניקה ויתר ענפי התעשייה עתירת הידע למשבר חריף חסר־תקדים. "הורידו את התעשיה על ארבע", התבטא בן־ציון נווה, מנכ"ל "סאיטקס". אבל לקיצוץ בתקציב הבטחון היה גם צד חיובי־חינוכי. עתה, נדרשת כל חברה לבדק־בית יסודי ועליה להוכיח עצמה במלחמת שוק אמיתית, במנותק מהעטינים הממלכתיים השופעים והחמימים שלפתע הצטמקו. והשוק האמיתי, מה לעשות, הוא אותו עולם גדול ורחב שנמצא מעבר לאוקיינוס.

עוזיה גליל: "ההיי־טק תואם את החתך האנושי של המדינה. יש לנו אנשים חושבים. זה הדבר היחיד שבו אנחנו יכולים להתחרות בעולם ברצינות".

יש בעיה אובייקטיבית: השוק אמנם גדול, אבל גדל גם כושר הייצור של כל החברות בעולם, ונוצרו עודפים. גם החברות הישראליות מתחילות לצאת מהגומחות ועליהן להתמודד בכלים ובחוקי משחק אחרים. יעקב אשל, סמנכ"ל "דיסקונט השקעות", מביא כדוגמה את חברת "ישקר" בנהריה, שנאבקת במכרזים נגד חברות ענק, שבעבר אפילו לא היו טורחות לגשת אליהם.

מה בעצם ניתן לעשות כדי להוציא את התעשיות עתירות־הידע מהקיפאון בו הן שרויות? הצעות יש לכולם. חלקן קרוב לוודאי ייושם, במוקדם או במאוחר:

תיגבור מאגר המנהלים – קשה לדעת באופן חד־משמעי מאיפה יבואו המנהלים הראויים לשמם. הארץ ענייה במנהלים מקצועיים. אין לנו מסורת של ניהול חברות גדולות. חסרים אנשים שמבינים בביזנס ולא רק בפיתוח המוצר. אנשים, שלפי הגדרתו של עוזיה גליל, נשיא קונצרן "אלרון", יודעים לזהות ביזנס ולא רק הזדמנות (Opportunity).

הרפורמה במיסוי בארה"ב, אשר תגדיל באופן משמעותי את שכרו האישי של העובד, בוודאי לא תסייע להביא לכאן מנהלים מנוסים. החברות הגדולות נותנות דעתן לבעיה ומשתדלות לאתר כשרונות ניהוליים במאגר כוח־האדם המצוי ברשותן, ולהכשירם. מצד שני, היזמים חייבים להתגבר על המחסום הפסיכולוגי האישי, ולהכין שעליהם לרדת מהבמה כאשר המפעל התפתח מעבר לסדר־גודל מסויים, ולפנות את מקומם למנהלים מקצועיים.

וכאשר לעתיד החברות הגדולות – אם ישראל רוצה להתנהג כמו "גדולה", והחברות לא מעוניינות לצעוד במקום, עליהן לפרוץ את הגבולות ולהפוך לחברות רב־לאומיות: אם על־ידי רכישת חברות שיווק בחו"ל, השתלטות על חברות קטנות בחו"ל, או עסקות משותפות בארצות אחרות. חברה ישראלית גדולה, דוגמת "תדיראן" או "אלרון", היא זו שמייצרת ומשווקת בכל העולם, אין היום בעולם חברה גדולה שמגבילה את כל הביזנס שלה למקום אחר. תרגום הרעיון לשפת המעשה מחייב שינויים מהותיים בפיקוח על מטבע־חוץ. אין כמעט תעשיין ישראלי שלא מזכיר את הפיקוח המסורבל על מטבע־חוץ כמכשלה בדרך לצמיחה.

עוזיה גליל מ"אלרון" קורא לרפורמה במיסוי כדי לאפשר יחס הולם בין עלות ותמורה. יעקב אשל מ"דיסקונט השקעות" מציע להגדיל את התמריצים לתעשיה, לתת הגנות מיוחדות במיסוי (Tax Shelters) לכל מי שעוסק בייצוא מעבר לסדר־גודל מסויים. בארה"ב, המכשיר הזה הוריד את סף הסיכון, ועודד משקיעים רבים לצאת להרפתקאות עם יזמים שהאמינו בהם. אצלנו גם אין הנחות במיסוי, הבורסה הפכפכנית, ומערכת ביורוקרטית ממשלתית סבוכה מפחידה משקיעים מבחוץ.

גם ליזמים עצמם יש כמה רעיונות. נפתלי וקס מ"טלדטה", כמו גם צבי לפידות מ"אורבוט", מזכירים את פתרון השיווק המשותף כמנוף אפשרי להחדרת מוצרים ישראליים בעולם. היזמים מקווים שהממשלה תנהג לפי מודלים אירופיים ותדאג לקנות מוצרים שפותחו בישראל, ובכך תעשה מוניטין לאותם מוצרים ותפרוץ את הדרכם לשווקים בעולם. ההגנה על מוצרים ישראלים תהיה בעייתית יותר בעוד מספר שנים, כשיופחתו המכסים על מוצרים עתירי־ידע בשוק המשותף.

לעמוס מר־חיים ("כלל תעשיות") ברור שבעתיד לא יהיה מנוס מהתמזגות חברות קטנות בגדולות: "החיים במדינת ישראל לא נותנים סיכוי טוב לקטן. למפעל גדול, בו מוצר תומך במוצר, יש סיכוי טוב יותר להישרד".

"פעם היה בארץ דיקטטור כלכלי, פנחס ספיר", אומר יעקב אשל ("דיסקונט השקעות"). "הוא החליט על סדרי עדיפויות. היום אין אף אחד שיחליט שצמיחה כלכלית זו עדיפות עליונה והכל ישועבד למטרה זו. אם נמשיך לפחד ולנהוג באיפה ואיפה – לא נשיג את המטרה".

מכירת המוצר הראשון של "טלדטה" היתה יכולה לחיות המנוף לגיוס כספים ולשיווקו בעולם. היום, כך מעידים אחרים, יש לנפתלי וקס מוצר טוב עם שוק פוטנציאלי, אבל אין לו כסף. כרגע יש לו מוצרים בהדגמה בשתי מדינות באירופה ושלוש מערכות בדרום אמריקה. וכאמור, מתנהל גם משא־ומתן עם "בזק" הישראלית. הוא אופטימי: "אם הכל ילך כשורה נמכור ב־1987 בחמישה מיליון דולר, כך שזוהי שנת מבחן עבורי. למעשה כבר היינו צריכים למכור, אבל צירוף הנסיבות של חוסר שיווק אגרסיבי ומבנה ארגוני לא־מתאים מנעו זאת. דבר אחד ברור: לאחר שנגייס את הכסף הנוסף, יבדוק הארגון אם אני האיש המתאים לניהולו. אני ער לעובדה זו".

תמר גיא

למה היי־טק?

למה אנחנו צריכים בכלל תעשיה עתירת־ידע משלנו? למה לשבור את הראש בהשקעות עצומות במחקר – שהרי בתעשיה עתירת־ידע עליך להשקיע לפחות 30-20 אחוז מהכסף במחקר ובפיתוח המוצר של הדור הבא. חייבים להשקיע הון־עתק בהקמת מערכי שיווק מסובכים בחוץ, מפני שאם המוצר מיועד רק לשוק אזרחי – אין לו שוק מספק בארץ. גם כוח־האדם בענף יקר במיוחד: רוב האנשים הם מנהלים, מדענים, מנתחי מערכות, אנשי מחשבים, ששכרם גבוה בהרבה מהממוצע במשק. זו חבורה שנוסעת הרבה בעולם, אנשים שמשתלמים ולא מפסיקים ללמוד. הרי בכל הכסף הזה אפשר לקנות מספקים, אמריקניים או אירופיים, שהם לפעמים זולים יותר.

התשובה גולשת אל מעבר לנימוקים של ערך מוסף גבוה או יכולת שיווקית.

נקודת המפנה במחקר ובפיתוח הטכנולוגי בישראל היתה אחרי מלחמת ששת הימים, כשנפסק הסיוע הצרפתי. "דה־גול הוא בעצם האבא של ההיי־טק הישראלי", אומר עוזיה גליל, נשיא קונצרן "אלרון" (המאגד בתוכו חברות עתירות־ידע כמו "אלביט", "אלסינט", "אופטרוטק" ואחרות, ומוכר ב־320 מיליון דולר). "ברגע שנפלה החלטה שמדינת ישראל תייצר בעצמה טנקים וסטי"לים, כשבמיוחד דחף את העניין משה קשתי, מי שהיה אז מנכ"ל משרד הבטחון, הבנו שאנחנו מוכרחים להיות אדונים לעצמנו".

היום כבר אי־אפשר להתעלם מחלקה של תעשיית ההיי־טק בתוצר הלאומי. תוך עשר שנים גדל הייצוא פי 44 (!) מ־50 מיליון דולר ל־2.2 ביליון. למדינת ישראל אין אוצרות טבע ותומר גלם בשפע, אין יכולת ייצור של סדרות גדולות, כמו יפאן למשל. אבל צריך גם לזכור שמדובר בתעשיה הדורשת טיפוח מיוחד ומתמשך, ושהסיכון בה גבוה.

"ההיי־טק הוא הסיכוי היחיד שלנו לעצמאות כלכלית. אין עוד ענף שבו אתה משקיע מיליון דולר בחברה קטנה ותוך חמש שנים אתה עשוי לקבל תמורה בעשרות מיליונים", אומר ד"ר צבי לפידות, מדען במכון וייצמן ומבעלי חברת "אורבוט", שקמה לפני חמש שנים ומייצאת היום מוצרים בתחום האלקטרו־אופטיקה. "אנחנו שווים היום משהו כמו למשל הבנק הבינלאומי".

עוזיה גליל: "דה־גול הוא בעצם האבא".

אבל מעבר ליתרון הכלכלי המובהק – הצורך בפיתוח התעשיה הזאת הוא מרכיב חיוני בטיפוח דמותה של החברה הישראלית. עוזיה גליל: "בעוד עשרים שנה לא תהיה כאן מדינה יהודית אם לא תהיה עליה. ואנחנו זקוקים לאותו סוג של אנשים, שישפרו ויגדילו את הכלכלה. כאלו שיכולים לבנות מקורות פרנסה ברמה גבוהה עם כושר תחרות בעולם. ההיי־טק גם תואם את החתך האנושי של המדינה. יש לנו אנשים חושבים. זה הדבר היחידי שבו אנחנו יכולים להתחרות ברצינות".

עמוס מר־חיים, מנכ"ל "כלל תעשיות", מדבר על המוח היהודי: "אני רוצה מדינה שבה כוח־אדם משכיל ומיומן ימצא בה את מקומו כמובן. עובדה, שכשבודקים את אחוזי ההצלחה של חברות עתירות־ידע, מסתבר ש־90 אחוז מהם סיימו את שלב הפיתוח. הוכחנו את יכולתנו בפריצות דרך".

מאת נילי פרידלנדר
צילומים: שי גינות
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

2. אל הנגב הירוק

אחת משמורות הטבע היפות בארץ, וכל־כך מעט מטיילים בה. לא גדולה מדי ולא קטנה מדי, ויש בה גם אינטימיות וגם מרחבים יפים ורחוקים, ומים ושמים תכולים וזכים מעל הראש, ולהקות של חוגלות שמופיעות פתאום ומעוף ברווזים, וצבאים מלחכים בעשב הירוק. טוב לטייל שעות אחדות בנגב המערבי ולהיות בטבע, בין כבישים ראשיים, קיבוצים, מושבים ועיירות פיתוח. ללכת בשבילי חול רך וצופים על המים וחורשות הקנים והאשלים. ירוק פת עכשיו, והליבלוב הוורוד של היפרוק הוא רק ההתחלה של הפריחה החורפית.

איפה היינו? בשמורת נחל הבשור, שמורת טבע בקטע קטן לאורך האפיק המלא מים של גדול הנחלים הזורמים לים־התיכון.

בשביל היורד מתל שרוחן, מצודה מצרית עתיקה בנגב, כבר אפשר לראות את השיחים הקטנים של השימשונים המפורחים בצהוב. לא כאן, כי זו שמורת טבע, אבל בכל רחבי הנגב המערבי – במארס ובאפריל –יחפרו תושבי אופקים סביב שורשיו של השימשון שעליהם צומחות כמהין, פטריות תמות שנראות כמו תפוחי־אדמה, ובשוק של אופקים ימכרו את הפטריות האלה שמוסיפות ריח וטעם טוב לכל מאכלי הבשר.

הנגב המערבי הוא גם איזור המחיה של החובָרה, עוף מידברי שגובהו 70 ס"מ והוא מיטיב לרוץ מאשר לעוף. לאחר שניצודה בגלל בשרה הטעים בכל רחבי המזרח־התיכון (השייח'ים של ערב הסעודית נוהגים לצוד אותה בעזרת בזים מאולפים) כאן שומרים על החובָרות, כי הן בסכנת הכחדה עולמית.

● **איך מגיעים מתל־אביב:** נסיעה לאורך כביש החוף, אשדוד, אשקלון. בצומת יד־מרדכי – פנייה שמאלה. חוצים את צומת גבים וממשיכים ישר. מימין חולפים על פני נתיבות עם הבאבא־סאלי ומגיעים לצומת גילת. פנייה ימינה לכיוון אופקים – צומת מעון.

מי שבא בכביש הרגיל ת"א־באר־שבע, פונה לפני באר־שבע בצומת בית־קמה ימינה, ומיד שמאלה עד צומת הנשיא, ושם פנייה ימינה לצומת, גילת ולאופקים וצומת מעון, לכניסה לשמורת הבשור.

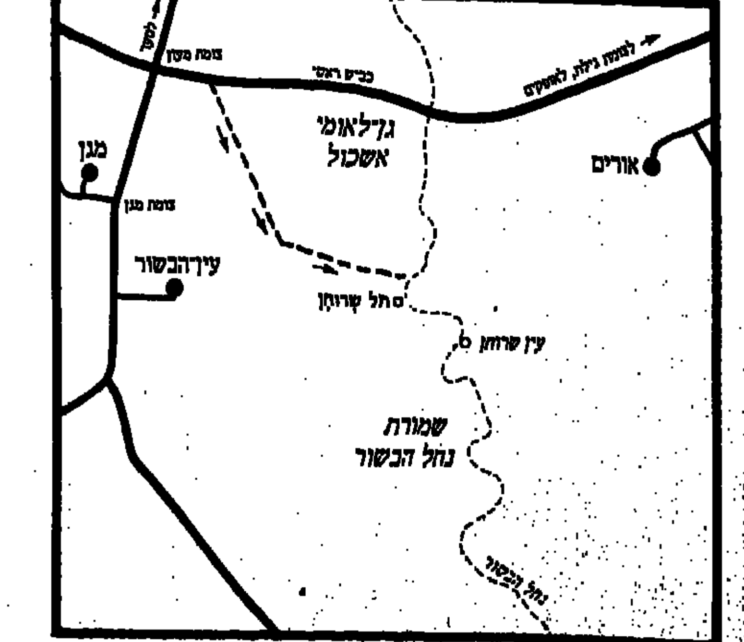
● **אופקים:** מי שמגיע לאופקים יכול ליהנות מארוחת בוקר גדולה ומעולה אצל עזיזה, ליד השוק, אבל רק ביום חול. פונים מהכביש הראשי שמאלה לתוך אופקים. שמאלה לאיזור התעשייה וימינה ושמאלה, ואז מגיעים למסעדה של עזיזה, מסעדת פועלים קטנה וזולה עם פלפל מצרי טרי וחם, שממנה יוצאים בבוקר מחוממים ושבעים לטיול בבשור. פתוח מ־8 עד 4. לא בשבת.

● **ועכשיו לבשור.** מאופקים נסענו לצומת מעון, חלפנו על פני הכניסה לקיבוץ אורים והגענו אל המקום שבו נחל הבשור חוצה את הכביש. בזמן שטפונות חוצים את הנחל על גשר הברזל "גשר אברהם". המשכנו לנסוע עד שראינו משמאל בית משאבות. לפניו פנינו שמאלה לדרך עפר בת 6 ק"מ המוליכה לשמורה. שלט: "איזור אסור בציד". נסענו לאורך שדרת אשלים, משמאל, ומימין ראינו עוד מעט חצר יענים של מושב עין־הבשור. בשדה חלף עדר קטן של צבאים. נסענו הלאה, ומול הלולים פנינו שמאלה בדרך המובילה ישר לתל־שרוחן. נסענו בכיוון כדור לבן הנראה באופק. אח"כ פנינו ימינה וחנינו למרגלות התל. כשעלינו עליו, ראינו יפה את גבעות הלֵס המבותרות, הצמחיה, המים והמרחבים. מהתל ירדנו בשביל מדורג ללכת לטיול לאורך הנחל ובשביל שנפרץ ע"י נוער התק"ם בפסח תשמ"ו.

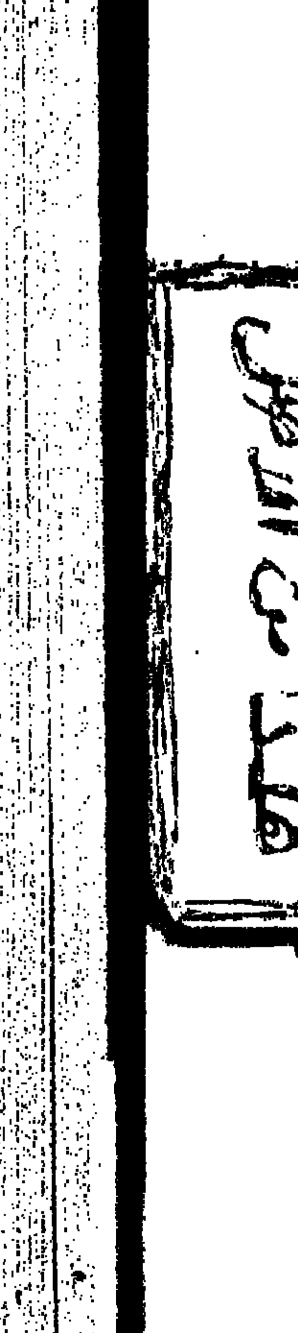
השביל מסומן בירוק, יורד לכיוון האפיק. הלכנו בחול בין צמחים מידבריים, לענה ומיתנן, ולמטה בין סלעי כורכר וסירה קוצנית מבית הגידול הים־תיכוני. המשכנו בשביל עד שהגענו לדרך רכב בתוך השמורה. אם פונים כאן ימינה – צריך לחצות את אפיק הנחל, ואפשר לעשות זאת רק כשאין שטפונות. מכאן אפשר להגיע לגדה השניה, להמשיך לעבר הדקלים ולחזור בשביל שחוצה שדה ויורד אל אפיק הנחל.

מכאן הולכים במעלה הנחל עד שפוגשים בדרך רכב היורדת מהגדה הדרומית לתוך הנחל. כאן יש בריכה טבעית גדולה של עין־שרוחן, אחד משני מעיינות הבשור. אפשר לשחות בו – לא בעונת הגשמים והשטפונות – ולחזור לתל בשביל מסומן דרך הגבעות המבותרות. כל ההליכה הזו נמשכת כשעה. בגלל האפיק הגועש ויתרנו על החצי השני וחזרנו בדרך שבה באנו.

יש כאן עוד שבילים לטיולים ארוכים יותר באביב, ועד אז יסמנו וישלטו אותם. בינתיים כדאי להסתפק במחצית המסלול הקצר ולא ללכת בתוך האפיק. כל שמורת הטבע אורכה 6 ק"מ ורוחבה כקילומטר וחצי. מצפון לה נמצא פארק אשכול שבתוכו המעיין השני של הבשור, ובריכת שחיה מלאכותית.

חובָרה: עוף מידברי שגובהו 70 ס"מ והוא מיטיב לרוץ מאשר לעוף.

שעמום בחדר המיטות

דרך ארוכה עברה רותי חוצ'נר, סקסולוגית, מילדות תמימה בקרית־ים עד לשוטטות בין מועדוני המין המוזרים ביותר במנהטן. היום היא יועצת לגברים ונשים הסובלים מחיי מין שיגרתיים אחרי נישואים ממושכים, ומציעה פתרונות לשואלים לאן נעלמה ההתרגשות, מדוע הוא אינו חושק בה יותר, ואיך יתכן שהיא בעצם מוכנה לוותר על כל העניין, ובכיף. והרי בפנטזיות שלהם הכל נראה אחרת.

מאת יעל פז־מלמד
צילום: שמואל רחמני

חופים נירח, שעת בין־ערביים. היא שוכבת לבד על החול. גבר יוצא מן המים, משהו בין ריצ'רד גיר לרוברט רדפורד. הוא ניגש אליה, מחייך ומושך אותה בכוח אל בין הסלעים. הם מתעלסים בתשוקה שלא ידעה כמותה. היא מגיעה לאורגזמות אחת אחרי השניה.

הוא עולה על המטוס לניו־יורק, לידו מתיישבת חתיכה מהממת. כשמכבים את האור במטוס, הם מכסים עצמם בשמיכה ומתעלסים. היא יודעת בדיוק מה גורם לו הנאה. כך זה נמשך כל הלילה. היא אינה נותנת לו לנוח, מבקשת עוד ועוד.

החיים היפים. הרומן הרומנטי. פנטזיות.

מציאות: חצות. מכבים את הטלוויזיה, מרגיצים כמה פיהוקים, מתרוממים בכבדות מהכורסה. היא עוד רצה למטבח להכין סנדוויצ'ים לילדים למחר, לשטוף את כוסות הקפה האחרונות. הוא מסדר את הניירות בתיק, מתפשטים ונכנסים למיטה. הצצה חטופה בעתון שלא הספיקו לקרוא במשך היום. מכבים את האור. נו, כבר איזה שבועיים לא שכבו אחד עם השניה. מחליטים שהלילה זה יקרה. שניים־שלושה חיבוקים מקרימים, אולי איזו נשיקה פה ושם. תוך עשר דקות הכל מסתיים. זורקים „לילה טוב" חטוף אחד לשני, מסתובבים ונרדמים.

ככה זה כבר שנים. לפעמים עובר חודש בין פעם אחת לשניה, לפעמים כבר לא זוכרים את הפעם האחרונה בה קיימו יחסי־מין. לא שיש להם בעיות מיוחדות. הכל בסדר. החיים מתנהלים על מי מנוחות, שיגרה מבורכת. אז למה חיי המין כל־כך משעממים? למה אין התרגשויות, למה הוא לא חושק בה יותר? למה היא מוכנה בכיף לוותר על כל העניין? הרי בחלומותיה הכל נראה אחרת. והוא – גם לו הרי יש עולם שלם של מאוויים.

לקח להם הרבה זמן להבין שאיבדו עניין האחד בשניה. ובעצם הם העדיפו להתעלם מן התחושה, פחדו להכיר בעובדה, וקשה גם למרוד. האם קיום יחסי־מין פעם בשבוע משמעו שאיבדנו עניין? אולי זה קרה כשעברנו לפעם בחודש? ניואנסים דקים, מאוד אישיים.

ובינתיים היא מדברת עם חברות שמספרות לה על הבעל החושק, המתעלס אתן במשך שעות, על תנוחות שאפילו לא ידעה שהן קיימות, על יחסי־מין שיש להן מן הצד. והוא – יוצא למילואים, או נפגש עם החברים בבית־קפה, והסיפורים משאירים אותו בעולם אחר. נרמה לו שכולם נהנים מזיונים מסעירים,

(המשך בעמוד הבא)

רותי חוצ'נר: „אנשים יכולים לחיות עשרים שנה יחד ולא לדעת מה נעים וטוב לשני. יש כל־כך הרבה בורות בשטח הזה".

„אני לא כל־כך מאמינה בעניין הזה של תנוחות. אם לזוג לא בא אחד על השני, מה תועיל תנוחת לוטוס או 138/א'? זה רק יביא באבי־גב".

(המשך מהעמוד הקודם)

ורק הוא, המסכן, תקוע עם אשה שמזמן כבר אינה מושכת אותו. אילו רק ידעו שניהם את האמת.

הם מתחילים לדבר אחד עם השניה. מתברר להם ששניהם חשים אותו דבר, והיו רוצים לשנות את המצב. מין חשוב לשניהם, הם אוהבים אחד את השניה. צריך לעשות משהו.

ככה, ברוב המקרים, מגיעים זוגות לטיפול אצל סקסולוג/ית. לא בגלל שהאשה לא יכולה להגיע לאורגזמה; לא מפני שהגבר בטוח שאבר מינו קטן בהשוואה לאחרים; גם לא בעיות אימפוטנציה.

„שיגרה ושיעמום בחיי המין הן הבעיות השכיחות ביותר שאנשים מתלוננים עליהם", אומרת רותי חוצ'נר, סקסולוגית. „זוגות מאבדים כל עניין בחיי המין. הכל מוכר וידוע, אין התרגשויות, אין חשק. זה קורה כמעט לכולם, לפחות בחלק מן הזמן, גם לזוגות המאוהבים ביותר".

„יש עוול אחד בסיסי שאנשים עושים בקשר לחיי המין שלהם: הפרדה בין אורח החיים הרגיל שלהם לבין חיי המין. זה לא הולך, לא עובד. הרבה פעמים מגיעים זוגות שמדווחים על שיעמום ושיגרתיות בחיי המין, וכשמתחילים לבדוק את חייהם, רואים שהם חיים באווירה שיגרתית, עם אורח חיים קבוע, עם מנהגים והרגלים שלא זזים מהם ימינה ושמאלה. והם מחכים שפתאום, ב־12 בלילה, אחרי יום שיגרתי לחלוטין שנראה בדיוק כמו יום אתמול, פתאום ייהפכו לפראי־אדם במיטה, יקפצו אחד על השניה בתאווה גדולה. זה לא יכול להיות. חיי המין, למרות שהם לא השתקפות מלאה של חיי היום־יום, אינם יכולים להיות שונים מהם באופן משמעותי".

האם אנשים שחייהם לא שיגרתיים הם בהכרח גם באלה שחיי המין שלהם תוססים ומסעירים יותר?

„יש קורלציה גבוהה בין אדם מפתיע ומסעיר לבין חיי המין שלו. אדם כזה, בדרך־כלל, גם יהיה מפתיע ומסעיר כשהוא מתעלס עם אשה, וכמובן אותו דבר אמור גם לגבי אשה. תמיד יש קצוות. יש אנשים עם בעיות קשות, עם טראומות שקשורות לחיי מין".

ביצד מטפלים בשיעמום בחיי המין?

„אם נצא מהנחה שיש קשר בין חיי היום לחיי הלילה, אז בעצם חלק מהשינויים שאפשר וצריך לעשות הם בחיי היום. ואלה חלק מהעצות שנותנים לזוגות שבאים לטיפול. לחיי המין ממש מגיעים רק אחרי הרבה זמן. העצות רבות ומגוונות. הטיפול עצמו מתבצע בצורה של שיחות עם שיעורי־בית. יש מטלות. כך, למשל, אומרים לזוג שיכתירו להם ערב אחד בשבוע, יתלבשו יפה, יילכו למסעדה רומנטית, אחרי־כן לסרט, ואז – כשהם יגיעו הביתה – האווירה כבר תהיה שונה, משהו שבר את השיגרה. כמה זוגות נשואים יוצאים לבד לבילוי רומנטי? כמה נשים מתלבשות ומתאפרות בשביל בילוי רק עם הבעל? כבר יש איזה שינוי. יש חזרה לחוויות שהכירו לפני הרבה שנים, כשהוא חיזר אחריה והיא רצתה למצוא חן בעיניו והתאמצה בשביל זה".

זה לא מלאכותי קצת? איך שני אנשים יכולים להכניס את עצמם בכוח לסיטואציה רומנטית?

„הרבה זוגות שואלים אותי בטיפול – ואיפה הספונטניות? איך אפשר? אני עונה ש־15 שנה הם חיכו שהספונטניות תגיע, והיא לא באה. היא גם לא תבוא. חבל לחכות עוד 15 שנה. אז בואו נעשה דברים באופן מלאכותי, בהתחלה. אחרי־כן תבוא גם הספונטניות. אחת המטלות של הגבר, למשל, היא לבחור לו יום אחד בשבוע ופשוט לחזר אחר אשתו. היא לא יודעת איזה יום הוא בוחר, היא גם לא יודעת באילו צורות הוא יבחר להביע את החיזור שלו. וגם לו יש פה מיגוון עצום של אפשרויות בחירה. היו מקרים שהבעל בחר להביא פרח, לקחת לסרט, והיו גם כאלה שהציעו קפיצה לוויקאנד בפאריס. ותתפלאי כמה כל הדברים האלה, חלקם כביכול דברים קטנים, משנים את החיים מהקצה לקצה. פתאום זוגות מגלים המון רגש אחד כלפי השני, פתאום הם מגלים שהם אוהבים להיות יחד, אוהבים לעשות דברים אחד לשני, רק שהתביישו להתחיל עם זה".

מה השלב הבא? אילו שיעורי בית מקבלים בשלב של קיום יחסי־המין?

„ברובד היותר פרופר־מיני, מנסים לשנות נקודות כובד. הרבה מאוד זוגות במשך הרבה שנים התרכזו בשלב האורגזמה, וכזה נגמר העניין. מין טוב זה לאורדווקא אורגזמה. יש כל־כך הרבה איזורים מגרים בגוף שאנשים אינם מודעים לקיומם. החדירה עצמה של הגבר אל האשה היא השלב האחרון, שלפניו יש הרבה שלבים לא פחות מהנים. כך, למשל, בטיפולים מסויימים אומרים לבני הזוג לקיים יחסי־מין רק עד שלב החדירה. כלומר, אסור להם לבוא במגע. לפתע הם מגלים עולם שלם של הנאות נפלאות. האשה לומדת להכיר את אבר־המין שלה, לומדת לא להיות במבוכה כאשר נוגעים בו. היא לומדת מה הדברים המהנים את הגבר שלה, מגלה אצלו עולם שלם של הנאות שמרוכז לאורדווקא באבר־המין. וגם הוא לומד להכיר את הדברים המגרים אותה. אנשים יכולים לחיות עשרים שנה יחד ולא לדעת מה נעים וטוב לשני. יש כל־כך הרבה בורות בשטח הזה"

זה לא אכזרי קצת, לתת לאנשים שבועיים של גירויים מבלי שיוכלו לפרוק את המתח?

„מסתדרים, תאמיני לי. השלב הזה מאוד חשוב, כי אחרי־כן, כשמקיימים יחסי־מין מלאים, משתמשים בכל הדברים שלמדו באותם שבועיים, ואז עוצמת החוויה היא עצומה".

„גם השלב הזה, כמו אלה שלפניו, מלווה בשיחות. אנשים לומדים להכיר האחד את הבעיות וההרגשויות של השני. קורה שזוג בא ומצהיר על שיעמום בחיי המין, על אובדן העניין. ואז מתברר שהבעייה שלהם היא לא השיעמום אלא פחדים ופגיעות אחד בשני. לדוגמה: הם התחילו במשגל, הוא מגלה לתדהמתו שאין לו זיקפה. מנסים, לא הולך. היא, מתוך רצון להתחשב בו, אומרת: 'לא נורא, היה לך יום קשה, אתה מתוח בעבודה, בוא נעזוב את זה'. הוא בטוח שהיא דוחה אותו, מלגלגת עליו שאין לו זיקפה, מסובב את הגב והולך לישון פגוע. היא פגועה מזה שהוא לא ניסה עוד פעם, בטוחה שחוסר היכולת שלו להגיע לזיקפה קשור לכך שהוא אינו חושק בה יותר. לא מדברים על הדברים, אבל כל אחד מרגיש פגוע. את הפעם הבאה הם ידחו כמה שיותר. למה להיפגע שנית? כך זה מתחיל. ואז יותר קל לדבר על שיעמום מאשר על הבעייה האמיתית".

את מייעצת להם גם על תנוחות חדשות לגיוון חיי המין?

„אני לא כל־כך מאמינה בעניין הזה של תנוחות. אם לזוג לא בא אחד על השני, מה תועיל תנוחת לוטוס, או תנוחה 138/א'? זה יביא רק כאבי־גב".

יש מקרים שאת מייעצת לאנשים לפתוח את חיי הנישואין שלהם? אולי מין בשלישיות, או עם עוד זוג? אולי שכל אחד ימצא לו בן־זוג אחר?

„תפקידי לא לייעץ לאנשים איך לחיות, רק לעזור להם לבחור את הטוב ביותר בשבילם. לא, אני לא מייעצת דברים כאלה. מחקרים גם הוכיחו שרוב הנישואים הפתוחים הסתיימו בכשלון, והזוגות הללו חזרו למצבים הקלאסיים: או שהם התחילו לרמות אחד את השני, או שהם חזרו לחיות בנישואים סגורים – כמובן אם הם לא התגרשו קודם"

כמה זמן אורך טיפול?

„אם לא מדובר במקרים קיצוניים עם בעיות רציניות, זה נמשך בדרך־כלל עשר עד חמש־עשרה פגישות. ההצלחה היא עצומה. אנשים מרווחים על שינויים דראסטיים בהנאה שלהם ממין ובקשר ההדדי שביניהם. מה שהתחיל כשיעורי־בית מלאכותיים, נהפך לספונטני".

האם הבעיות של איבוד עניין במין אצל זוגות נשואים, ייחודיות לארץ, או שזו תופעה שקיימת גם בארה"ב, למשל? האם למתח החיים בארץ יש השפעה?

„התופעה הזו אינה ייחודית לארץ. בכל העולם המערבי אלו הבעיות השכיחות ביותר שאיתן אנשים באים לטיפול. בארץ, מהבחינה הזו, יש אפילו 'יתרונות'. מילואים, למשל, מהווים שבירה מסויימת של השיגרה. או – להבדיל אלף הבדלות – גם מצב מלחמה יכול להביא לפריחה מסויימת ביחסים בין זוגות. המתח והחרדה לשלומו של בן־הזוג, הניתוק לתקופה ארוכה".

(המשך בעמוד 41)

„אמא עוזרת לאנשים להיות מאושרים"

ניו־יורק, 1980. טיול שנתי של הכיתה ללימודי מיניות האדם. היעד – מועדוני־מין בסימטאות האפלות של מנהטן. מה שיותר מוזר – יותר טוב. מתחילים במועדון למציצנים. אולם גדול, מחולק לתאים המזכירים תאי־טלפון. בכל תא כוה מחיצה מזכוכית. מכניסים מטבע, נכנסים. מעבר לזכוכית ממתינה בחורה עירומה, מצפה למלא את משאלות המשלם. הוא מבקש ממנה לבצע דברים כיד הדמיון הטובה עליו. היא נענית. עשר דקות, רבע שעה – והכל מסתיים. רוב הלקוחות חוזרים למשרדיהם המפוארים ולנשותיהם הממתינות בפרברים.

מועדון סאדו־מאזוכיסטי. אנשים יושבים על כסאות שלמסעדיהן חיברו מסמרים. כאשר תהצלמות בשוט או בשלשלאות ברזל אינן מגרות מספיק, אפשר להדק את היד אל המסמרים, ולהאנח בהנאה. הכיתה מקבלת הסברים מבעלת המקום. „כמו שכולנו הולכים לסרטי־אימה, למרות שפחד הוא תופעה לא נעימה, כך אנשים באים למועדונים כאלה. יש איזו שאיפה לעבור גם חוויות לא נעימות".

דרך ארוכה עברה רותי חוצ'נר, 33, מילדות של רכיבה על אופניים ברחובות קרית־ים ועד לשוטטות בסימטאות ניו־יורק במסגרת לימודיה באוניברסיטה. בת לתורים ניצולי שואה, שנישאה לראשונה בגיל 21, ובגיל 25 בפעם שניה, לרוני שהחליט לנסות לעשות כסף בארה"ב. הסיפור הידוע: נסעו לשנה, נשארו שמונה שנים. רוני יצא עם לירת סטרלינג שנתן לו אביו בקמע, הצליח לעשות כסף. רותי ישבה מול הטלוויזיה עם סנדוויצ'ים. הלם־כרך אמיתי. בדידות, ניכור. מה אני צריכה את הצרה הזו ששמה ניו־יורק?

אחרי כשנה וחצי פתחה את "דפי־זהב", התלבטה מה ללמוד. בתחילה הלכה על איפור־במה. נמאס לה. התחילה ללמוד צורפות. כשגם זה כבר לא היה ביג־דיל, למדה להיות נערת־קאזינו. עיר האפשרויות הבלתי־מוגבלות.

כשהכל נמאס עליה, גילתה את הקודש למיניות האדם באוניברסיטת ניו־יורק. שנתיים למדה, שנתיים עשתה סטאז'. נולדו שני הילדים (בת – חמש וחצי, בן – שלוש וחצי). רותי לחצה לחזור לארץ. לילדיה לא נתנה ללמוד אנגלית, לקחה מטפלת ישראלית. הכינה את כל הרקע לחזרה. יום אחד פשוט הודיעה שהיא חוזרת. רוני, במעט בלית־ברירה, הצטרף.

הכסף שעשו שם איפשר בניית וילה מפוארת בהרצליה פיתוח, עוזרת, מטפלת, שתי מכוניות, נחיתה רכה. רוני עדיין „משתקם", בונה את עסקיו כאן. רותי מקבלת בביתה זוגות לטיפול, לומדת פילוסופיה באוניברסיטה, מכינה ספר והדרכה מיני לילדים בגיל הרך, מרצה בבתי־ספר.

האם את מיישמת בעצמך את העצות שאת נותנת לאחרים?

„לא הייתי רוצה לדבר על חיי הפרטיים".

האם את נותנת לילדיך הדרכה מינית?

„כמו שהם יודעים שיש לנו אוזנים ואף, כך הם יודעים שיש לנו אברי־מין, ואיך הם בנויים".

הם שואלים במה את עובדת?

„שואלים ומקבלים תשובה שאמא עוזרת לאנשים להיות יותר מאושרים".

אני קצת צועני, אבל מהר לחזור למשפחה

שטח פרטי

אנריקו מסיאס

זמר

הזמר אנריקו מסיאס, אחד הזמרים הפופולריים ביותר בצרפת, נולד בקונסטנטין שבאלג'יר בשם חיים (גסטון)

ב כל יום אני רץ עשרה קילומטר. בפאריס אני רץ בפארק שליד ביתי. בארץ אני רץ על חוף אכזיה, או על הכביש בין "סונסטה" ל"לרום" באילת. בכל ארץ אתה פוגש אנשים רצים, ומרגיש איתם סולידריות. אני רואה אותם רצים וחושב – אנחנו משלמים באותה מטבע, זיעה. סובלים ונהנים מאותו דבר.

כשהתחלתי לרוץ לא חשבתי על כולם בזמן הריצה, רק על הצורך להגיע, לגמור. היה לי מאוד קשה. אין לי מבנה גוף של רץ. עכשיו אני מאומן, וכשאני רץ אני חושב על כל מיני דברים, לפעמים מחבר שירים. לפני שרצים יש בעיות. בעבודה, בבית, ילד חולה, קשיים. בגמר הריצה – התלבנו הבעיות, נשכחו. בשבילי הריצה אינה רק ספורט. אתה רץ ונושף החוצה את כל הדברים הרעים שיש לך בפנים, ונושם פנימה את כל הטוב. לפני הריצה אני מתעמל חצי שעה. אחרי הריצה אני ניגש לעיסוקים השונים. להלחין זה התענוג שלי והצורך שלי. ויש חזרות, הקלטות, האיונות, הופעות. אני נהנה מזה. אינני מרגיש שזו עבודה. ברגע שאני מרגיש שזו עבודה – אני מפסיק, יוצא לחופשה.

רוטו: אתה יכול לכוון את חיי ילדיך רק מעט, וודאי שאינך יכול לשלוט על כל מהלכי התפתחותם וחייהם. אני בוטח בהם, נותן בהם אמון מלא. גורל הילדים, עתידם, זה הדבר החשוב ביותר בחיי אדם. וזו, לגבי, גם משמעות היהדות.

החברים הטובים הם בשבילי כמו המשך המשפחה. אנשים בכלל מאוד חשובים לי. אם אינך אוהב אנשים, אינך אוהב את עצמך, אינך יכול להנות מהחיים. מוכרחת להיות הדדיות. אין אהבה ללא הדדיות. אני מאמין בדיאלוג, בפתיחות. תמיד לפתוח, אינני אוהב אנשים סגורים. לא כל חברי הם אמנים, יש לי חברים העוסקים במקצועות שונים ומשונים. גם חברות. לפעמים הידידות עם נשים עמוקה יותר, אבל זה מסובך כי פעמים רבות בעיית הסקס מהווה מחסום לידידות. בידידות בין שני גברים אין לך הבעיה הזאת, אלא אם כן אתה הומוסקסואל. כשאין בעיית הסקס, אין דבר נפלא יותר מידידות עמוקה בין גבר לאשה. כי ההבדלים בין גבר לאשה משלימים זה את זה. שני גברים יכולים להיות אותו דבר ולהתנגש.

אני אוהב ספורט. טניס, בוקס, ריצה ויותר מכל – כדורגל. כשיש לי ערב חופשי, אני הולך למגרש,

מה מקור כוחך? הָעֻבְדָה שאני יהודי.

אילו לא היית זמר, מה היית רוצה להיות? מורה. בשבילי, הדרך הטובה ביותר להעביר את רעיונותי, היא לשיר. ואם אינני יכול לשיר – או לדבר.

אילו היית צריך לבחור שיר אחד לייצגך במקום שאיש לא שמע עליך, באיזה שיר היית בוחר? גואל בירושלים.

על מה אתה מתחרט? מכל שגיאה יוצא משהו טוב אם יש לך הכשרון ללמוד את השיעור. אני מתחרט כשאינני לומד את השיעור מהשגיאה.

מה אנשים אוהבים בך? אוטנטיות, רצינות, כנות.

מי האדם שהשפיע ביותר על חייך? אבי אשתי, זמר של מוסיקה אלג'ירית קלאסית שלימד אותי גיטרה, שירה, אמנות. הוא היה מורה דגול ונרצח ע"י הערבים במלחמת אלג'יר. בלעדיו לא היה לי קיום. הוא אביו של אנריקו מסיאס, האמן. כתבתי שיר לזכרו – "המורה שלי".

איזו דמות הסטורית אתה מעריץ? משה רבנו. הוא הראשון שביסס את רעיון החופש. החופש מתחיל עם משה רבנו.

איזו אישיות בת־זמננו אתה מעריך במיוחד? את הנשיא סאדאת.

את מי היית רוצה לפגוש? אלי ויזל.

מה החולשה שלך? אולי הרגישות שלי. למשל כשאני רואה ילדים נהרגים בהפצצה אני טוען, אני חושב שאני שום דבר, אני מתבייש, אני מרגיש שבאופן עקיף אני אחראי.

איזה כלי מוסיקלי אהוב עליך במיוחד? גיטרה, שאני מנגן, וכינור – לו אני אוהב להאזין.

האם יש כלי מוסיקלי שאינך אוהב? קלרינט.

על מה קשה לך לסלוח? על היפוקריטיות ועל בגידה.

ממה אתה מפחד? ממחלה שתפגע באנשים האהובים עלי.

מה מכעיס אותך? כשמנסים להתנכל לחופש שלי.

מה אתה שונא לעשות? לסרב.

מה עוזר לך להתרכז? שינה.

מה המאכל החביב עליך? קוסקוס.

מה מרגיע אותך? ספורט ומאסאג'.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? האימאז' שלי כילד זה סבא וסבתא.

מה עוד היית רוצה ללמוד? פסנתר.

האם אתה מרוצה ממראך? כן. לא הייתי מרוצה כשהייתי שמן. רזיתי. הייתי רוצה להיות יותר זקוף.

איזו שחקנית יפה בעיניך? קתרין דנב.

איזה צבעים אתה אוהב? כחול וטורקיז.

מהו הריח האהוב עליך? ריח לימון.

המעיין לכל סוגי המוסיקה. אפשר לדעת את הסיפור של הארץ כששומעים את המוסיקה העממית שלה. זו המוסיקה של האדמה, של העם, הצלילים הכסיסיים, הראשונים, כמו אהבה ראשונה. יש לי, כמובן, העדפות. מוסיקה צוענית ופלאמנקו. בגלל השורשים שלי. אני אוהב גם מוסיקה קלאסית. מוצרט הוא המלחין האהוב עלי, אוהב מאוד את בראהמס, וכמובן את המלחינים הגדולים, באך, בטהובן. אבל מוצרט בראש וראשונה. אני מתעניין במוסיקה עכשווית, בכל מוסיקה, אינני עושה קלאסיפיקציות, כל זמן שזו מוסיקה טובה. ג'אז, פופ, קלאסי, מוסיקה קלה. הזמרים האהובים עלי במיוחד הם ריי צ'ארלס, סטיבי וונדר, ז'אק ברל, ז'ורז' בראסנס, איב מונטאן, אדית פיאף, ברברה סטרייסנד, פרנק סינטרה.

> „החלום הגדול ביותר שלי הוא שלום. זה יותר חשוב מהכל. ממשפחה, מקריירה, מהצלחות. שלום זה המשיח. ומשיח אינו אדם אחד שיגיע, שנשלח מאלוהים. משיח זה אותו אור שיבוא לתוכנו אם נרצה בו. אם כולנו נרצה – זה יבוא".

חופש חשוב לי מאוד. החופש זו האפשרות לבחור דרך וללכת בה

אני גר בפאריס, אוהב את אלג'יר, בה נולדתי

ראיינה: נוריה ברצקי
צילום: שמואל רחמני

משהו:

מי שמחכה לשמוע חדשות ברדיו, תמיד יזכר להביט בשעון חמש דקות אחרי שעה עגולה.

גל חדש בעסקים

– הסינרמה נהפכה לדיסקוטק, וזה הולך שגעון.

– למה החברה שלנו לא מצליחה אף פעם להשקיע בדבר כזה טוב?

– יש לי רעיון.

– זה מה שאנחנו צריכים.

– נחפש מקום גדול וריק, כמו הסינרמה, ונקים שם עוד דיסקוטק.

– לזה אתה קורא רעיון? איפה יש עוד מקום כזה בארץ?

– התחנה המרכזית החדשה.

– לא כדאי להשקיע שם גרוש.

– למה, אתה חושב שיגמרו אותה פעם?

– להפך. ובגלל זה, תוך זמן קצר יהפוך המקום הזה לאתר לאומי מוגן שאסור לבצע בו כל שינוי. ברגע שיתגלה בעולם שבנו בתל־אביב תחנה מרכזית במקום הלא נכון, יבואו מיליון תיירים בשנה לראות את זה. יש בעולם מעט מאוד אנדרטאות מושלמות כל־כך לדביליות – אם בכלל.

– אז איפה נקים דיסקוטק?

– אולי בטרמינל התיירות הנכנסת ממצרים. זה ריק.

– ואתה חושב שלמישהו יהיה חשק לרקוד שם?

– אולי במרכז למלחמה נגד הגזענות?

– מה אתה מדבר, זה מלא לגמרי. עסוקים שם נורא. הם בעצמם מחפשים משרדים נוספים.

– אבל אין גזענות.

– נראה אותך אומר את זה להם.

– אז מה נעשה?

– מה שאנחנו צריכים זה אולם גדול שעומד ריק, נכון?

– אתה מתחיל לתפוס.

– יש משהו בירושלים.

– בירושלים?

– יש שם בניין גדול על גבעה, במרכז העיר. בניין מרובע עם עמודים סביב לו, ובתוכו יש אולם ענק, ריק. לפעמים מופיעים שם שלושה עד עשרה אנשים, אבל במספר כזה אפשר בקלות להעביר אותם לחדר צדדי.

– אז למה האולם כל־כך גדול?

– במקור הוא תוכנן למאה ועשרים איש. בדרך־כלל הוא ריק לגמרי. יש שם כבר קיר אבן דקורטיבי ומערכת סאונד מצויינת לדי.ג'יי.

– וואו, נקים שם דיסקוטק שישים את הסינרמה בכיס הקטן!

ידיעה שלא נראה אף פעם

שני אזרחים סוריים, עתונאי וסטודנטית לתיאטרון, שנעלמו בפאריס בשבוע שעבר, מוחזקים כנראה בידי „הכוח הגאלי", קבוצה של אינטלקטואלים צרפתיים שאיימו מספר פעמים בעבר לחטוף בני־ערובה ערביים.

בכך מגיע ל־12 מספר החטופים הערביים הנמצאים בידי פלגים שונים של תנועות אירופיות. שר החוץ האיראני יבוא בקרוב לצרפת במגמה לנסות ולהסדיר את שיחרור החטופים האיראניים. ידוע כי השר האיראני מתכוון להציע לממשלת צרפת תמיכה במדיניותה ועיסקת רכש ענקית של מכוניות פז'ו, בתמורה למאמציה לשחרר את בני־הערובה.

אמש שוחרר באמסטרדאם אחד מן החטופים, מכונאי מדמשק שבא להולנד כדי לקנות מכונות למפעל גבינות, ונחטף שם על־ידי קבוצת טרור המופעלת על־ידי משרד התעשייה ההולנדי.

בשדר לראש ממשלת הולנד הודה לו חאפז אל־אסאד במלים נרגשות על עזרתו בשיחרור החטופים, כן הביע חאפז אל אסאד את הוקרתו לראש הקבוצה החוטפת על שנהג בהגיון והסכים לשחרר את האזרח הסורי תמורת אספקת חמר־נפץ וקלאצ'ניקובים.

עוד משהו

האמת בדור הטלוויזיה בנויה על השקר שמה שרואים בעיניים הוא נכון:

פינת השלולית

מדורנו נעשה בינלאומי להחריד גם בלי שאקבל מכתבים מכל קצוות העולם. אבל בקושי הספקתי לפרסם משהו שהגיע מסאפורו ביפן, והנה הגיע למערכת מכתב מרב פלג, מבאנגקוק, תאילנד.

במקום אחר אכתוב פעם, אולי, על ההרהורים שעולים בי נוכח פזורת הישראלים הצעירים במזרח הרחוק. ואגב – שר החינוך – אם אתה רוצה להכין ילד לחיים, דע לך שצריך ללמד אותו בכתה י"ב קצת תאילנדית, קצת יפנית, כמה שעות שבועיות ספרדים ופוטוגלית, חוג לניבים אינדיאניים של האמזונס, וניבים אסקימוסיים של אלסקה.

אבל די בפיזור מחשבות. נראה מה קיבלנו מבאנגקוק. זהו עמוד שלם מן העיתון "באנגקוק פוסט" ובו סיפור בציורים:

נסיכה קטנה יצאה ליער, התיישבה על בול עץ, הוציאה בננה ותפוח מתוך שקית, ואכלה ארוחת צהריים דיאטטית. פתאום קפץ אליה צפרדע, ואמר: הי, נסיכה קטנה, אני צריך את עזרתך. אני נסיך, ומכשפה הפכה אותי לצפרדע.

„האז!", תמהה הנסיכה.

– נשקי אותי, ואהפוך לנסיך.

– לנשק צפרדע? איכס. מה יצא לי מזה?

– אין בעיות, אני הרי נסיך. מה דעתך על אלף דולר או 1500 ש"ח לפי השער היציג?

(נו, טוב, זה לא היה כתוב ב"באנגקוק פוסט").

ההמ... הרהרה לעצמה הנסיכה רגע קט, וברגע השני חטפה את השקית שלה, והופ – תפסה בתוכה את הצפרדע כהרף־עין.

– „הי" – הוא צרח מתוך השקית, „מה את עושה?"

– „מה אני עושה?" אמרה הנסיכה, „צפרדע מדבר שווה הרבה יותר מאלף דולר, או מכל נסיך".

מאיר עוזיאל

שש כנפיים לאחד

(המשך מעמוד 8)

אווירית במחיאות כפיים. כמו עם פרוייקטים ממלכתיים מאוחרים, גם אז ניסתה הביקורת הציבורית להכשילה; כמו שקרה לטנק ה"מרכבה" לפני שהוכיח את עצמו במלחמת לבנון; כמו שקורה היום ל"לביא". שווימר נתקבל גם בהתקפות אישיות. בכתב ובעל־פה רטנו נגד "האמריקני שבא ללמד אותנו מה לעשות". את הרעיון עצמו כינו "פיל לבן". בתחילה היה מדובר על מפעל לשיפוץ מטוסים. "בדק" קראו לו. חיל האוויר, שאמור להיות אחד הלקוחות העיקריים, סרב לשתף פעולה. גם "אל־על" התנגדה אחרי שאל שווימר סייע ברכישת מטוסי ה"קונסטליישן" שלה. שר התחבורה דוד רמז, האחראי על חברת התעופה הלאומית, לא עזר לקדם את הרעיון. מנכ"ל משרד הבטחון שמעון פרס שכנע את בן־גוריון להקים את המפעל בחסות משרד הבטחון. הוא ושווימר התחילו מנקודת האפס. הם סיירו בלוד ואיתרו את השטח שבו יוקם המפעל, וגיבשו את תוכניות הקמה.

תקציב ההקמה הסתכם ב־1.8 מיליון דולר, סכום עתק באותם ימים. הגרעין הראשון מנה 70 עובדים. אבל שווימר הסתכל על ה"בדק" בגדול. בבואו לארץ כבר היו באמתחתו שרטוטים לתכנון ראשוני של בניית מטוס קרב ישראלי. זה הייחור שלו, אבל בתחילת שנות ה־50 היה החזון והחלום בגדר של חוצפה ועזות מצח. אלא שאל שווימר, מודרך בכוח אמונתו, דחף להפיכת ה"בדק" לתעשיה אווירית ולהקמת תעשיות אלקטרוניות בישראל. "המדיניות שלי היתה לא לעשות הכל לבד אלא לעודד אחרים", הוא אומר, "כך עודדנו את סטף ורטהיימר, שהיה לו מפעל לכלים, להקים את המפעל ללהבי מנועים. כשעודדנו מפעלים אחרים הרחבנו את התשתית התעשייתית של ישראל".

ה"בדק" התחיל עם 70 עובדים וכשפרש שווימר הוא הותיר מאחוריו את המפעל התעשייתי הגדול בישראל שמעסיק יותר מעשרים אלף עובדים. הרבה ביקורת נוקבת ספגה התעשיה האווירית כשעמד בראשה. שווימר הסתייג מן התוקפים ובעיקר מן התקשורת. הוא הסתגר בתחומי מפעלו, כמעט שלא נפגש עם עיתונאים, לא טרח לשכנע את מבקריו בטעותם. העובדה שלא שלט בעברית הרחיבה את החיץ. הוא מסביר: "כמובן שאינני גאה על כך. אבל מה אני יכול לעשות? אני לא טוב בשפות. כאשר הייתי בוונצואלה ב־1946 כל חברי למדו ספרדית אני לא קלטתי מלה. בארץ הייתי עסוק כל הזמן בעבודה. קודם בחיל האוויר, אחר־כך בתעשיה האווירית, ולא הקדשתי זמן ללימוד העברית. חבל, אבל עובדה זו לא מנעה ממני לשמור על קשר עם העובדים שלי. הדלת של משרדי היתה תמיד פתוחה בפניהם. כשהיו בעיות שפה סייעה המזכירה, אני שמרתי על הכלל שהצבתי לעצמי לבלות מדי יום לפחות שעה אחת באולמות הייצור".

בשנות ה־60 החל להתגשם חלומו של שווימר. המטוס הראשון שנוצר בתעשיה האווירית, על־פי רשיון מצרפת, היה מטוס האימונים הסילוני מדגם "פוגה מגיסטר". אחר־כך יצרו את ה"נשר". בעת ההיא החלו גם בייצור מטוס המנהלים "ווסטווינד". היו כאלה שטענו כי היתה זו עיסקה כושלת. שווימר זוקף גבה. "התעשיה האווירית מכרה 350 מטוסי מנהלים, כל אחד ב־3.5 מיליון דולר לערך. בסך־הכל זה יותר ממיליארד דולר יצוא. זה רע? זה עיסקה כושלת?"

ביקרו אותו גם כאשר יזם רכישת 14 מטוסי "בואינג" ישנים לשם שיפוץ ומכירה מחדש. "עיסקת הבואינג הותירה לנו רווח של ששה מיליון דולר", הוא אומר, "זה לא הרבה, אבל גם לא רע" הביקורת לא רפתה. גם אחרי שהתעשיה האווירית פיתחה וייצרה את הטיל הימי "גבריאל", אשר נמכר עד כה ביותר ממיליארד ורבע דולר, ואת תרומתו לחיל־הים מיותר להזכיר. עלו עליהם עם ה"ערבה", מטוס תובלה קטן שלא היה סיפור הצלחה. "השוק של המטוסים האלה לא התפתח על־פי הציפיות", מודה שווימר, "במכרו

אמנם יותר ממאה ערבות אבל צברנו נסיון הנדסי רב. צוות התכנון עשה אחר־כך את ה"כפיר". בראש צוות ה"כפיר" עמד משה קרת היום מנכ"ל התעשיה האווירית. שווימר: "אנחנו בגרנו עם ה'כפיר'. על־אף המיגבלות הפוליטיות מכרנו אותו ב־750 מיליון דולר". את ה"לביא" החלו לתכנן בסוף תקופת כהונתו. אז כינו את המטוס החרש "אריה". אחר־כך הוחלף השם וגם נשתנה המיפרט הטכני והמבצעי.

שווימר עמד להסתלק מתפקידו חודשים אחרים לפני מלחמת יום הכיפורים. שר הבטחון ראז משה דיין ביקש למנות את מוטי הוד, שסיים את כהונתו כמפקד חיל האוויר, כיו"ר מועצת המנהלים של התעשיה האווירית במקום עו"ד מיכאל פירון. דיין התכוון להעניק להוד סמכויות של יו"ר פעיל. שווימר התנגד ואיים לעזוב. בינתיים פרצה המלחמה והחילופין התבטלו. כעבור ארבע שנים, כעזר ויצמן נתמנה שר בטחון, מלאו לשווימר שישים שנה. הוא ביקש להחליף את כס המנכ"ל בתפקיד יו"ר מועצת מנהלים לא־פעיל למשך שלוש שנים. אולם ויצמן הועיד את תפקיד היו"ר לישראל סחרוב. שווימר פרש אחרי מינוי סחרוב. לא נותר בו משקע מר נגד ויצמן.

היום, אל שווימר הוא אישיות בקנה־מידה בינלאומי בעסקי התעופה. מכיר את כל המי ומי וכולם מכירים אותו. פעם נבחר כמשנה לאיש השנה בתעופה העולמית. איש השנה היה נשיא חברת "נורטרופ". לאחר פרישתו מהתעשיה האווירית היה יועץ עצמאי. פתח משרד, והתמקד בייעוץ בנושאי תעופה לממשלות באירופה לחברות פרטיות וגם לאנשי עסקים בישראל. יחד עם זה, ביצע משימות עסקיות עבור שאול אייזנברג ויעקב נמרודי אבל לא היה שכיר של איש, נותר בלתי־תלוי.

הידע הרחב שלו מתבסס על נסיונו כיזם, מנהל ומשווק. לדעתו של אל שווימר חייב לבוא שינוי קיצוני במדיניות התעשייתית של הממשלה. "אסור לה להיות הבעלים של חברות תעשייתיות", הוא אומר, "צריך למכור את החברות האלה לידיים פרטיות כדי שהתעשיה לא תנוהל על־פי לחצים פוליטיים או צרכים אחרים של הממשלה. מעולם לא קבעה הממשלה את המדיניות של התעשיה האווירית אנחנו עשינו זאת". ובאותה נשימה הוא קובע: "רמת התעשיה בארץ היא גבוהה. היכולת של הפועל והמהנדס הישראלי איננה נופלת מזו של חבריו במדינות הנאורות. יש להם מוטיבציה טובה לעבודה. צריך לספק להם רק את התנאים ההולמים. אצלנו בתעשיה האווירית מעולם, מעולם, לא היתה שביתה".

אל שווימר נשאר ידידו של שמעון פרס. מאז פגישתם הראשונה בהאנגר שבברבאנק, קליפורניה, לפני 35 שנה, צעדו השנים ודרך ארוכה יחדיו. "אני מאמין גדול בשמעון פרס בזכות מעשיו וחזונו, ולא רק מפני שהוא חבר. אני תומך במערך. אבל אינני חבר מפלגה. מעולם לא הייתי. אינני שייך לאיש". כעשר שנים הוא כבר מחוץ לתעשיה האווירית. בתקופה זו הרחיב את קשריו בעולם הגדול. לפני שנים אחדות ביקש ליזום הקמת כורי היתוך גרעיניים בנגב. התכנית התבססה על ידע של מומחים אמריקנים, בראשם מדען הגרעין אדוארד טלר, ספקי כוח מתוצרת צרפת, ושותפות של גורמים בישראל. היא חייבה השקעה של 280 מיליון דולר. המחלקה לפיסיקה גרעינית באוניברסיטה בירושלים תמכה ברעיון. אנשי מכון ויצמן לא נלהבו ממנו. בינתיים הוקפאה התכנית. שווימר מאמין כי מדעני ישראל חייבים לחזור לתחום החרש הזה כדי לשמור על ראשוניות.

אל שווימר צופה קדימה בחיוך. כמעט בן שבעים, הוא עדיין מחפש אפיקים ואופקים חדשים. "יש לו חוזן עצום ומעוף אדיר, כמעט הייתי אומר שיש לו קפי־רייט על המעוף", מעיד עליו תעשיין בכיר מאד בישראל. שווימר מגיב: "אומרים שאני חולם? זה לא מקובל עלי. חולם ומגשים יותר טוב. אחרי הכל יש לי איזו שהיא הצלחה עם החלומות שלי, עד עכשיו הסיכום הוא לא רע".

יעקב ארז

מלך בשר ודג

(המשך מעמוד 13)

בתחרות מחירים אגרסיווית ולבסוף השתלט על אניותיה וזכויות הדייג של "אטלנטיק" בדרום־אפריקה. בקיץ 1983 ביקשה חברת "מאיר עזרא ובנו" ממשרד החקלאות אישור להקים חברת דיג־מרחקים משל עצמה. דודי עזרא הסביר בבקשתו כי בכוונתו להגיע בסופו של דבר לדיג מסודר בדרום־אפריקה. כלפי חוץ, לא נעשה דבר מתוך חיפזון או רצון "לסגור חשבון" עם ברנר.

בינתיים כבר החזיקה "מאיר עזרא ובנו" בשני בתי־קירור גדולים בנפח של אלפיים טונות בתל־אביב ובאשקלון, שלטה על 15 אחוזים משוק הבשר הקפוא ועל יותר משליש משוק חלקי־פנים של בקר וכבש קפוא. דודי עזרא החל במימוש השלב הבא של תוכניתו – כניסה לענף מוצרי המזון היבשים כהכנה להקמת רשת שיווק ארצית.

באפריל 1983 רכשה החברה את מפעל החלבה והטחינה הוותיק "אביב". זו היתה הפעם הראשונה בה למד דודי עזרא להתגלח על זקנו שלו. הוא רצה "לטעום" את שוק המזון בקצה השני של הקשת והעיר את ענף החלבה והטחינה מתרדמתו במסע פרסום צבעוני מלווה באריזות מושכות־עין. עד אז היתה "עלית" השליטבפלח־שוק זה, אך היא הזניחה אותו. מפעל "אביב", תחת ההנהלה החדשה, עשה בתקופה ההיא גלים רבים. מאז הם שככו, אבל רישומם לא נמחה. דודי התרחק מן השבילים המוכרים של יצרני המזון ומרשתות השיווק הגדולות, והחל לבנות מערך מורכב של הפצה לאלפי חנויות מכולת ברחבי הארץ. מי שרוצה להתקדם ולהיות תחרותי, כך אמר, צריך להזיע בהקמת רשת שיווק בעלת בסיס רחב. "החלבה או הטחינה לא עניינו אותי כמוצר. רדכם למדתי להכיר את הבעיות הכרוכות בשיווק מוצרי מזון מגוונים, את העדפות המשווקים, המפיצים והקמעונאים". השנים הבאות הוקדשו לטיפוח רשת השיווק של "אביב" שהחלה להפיץ גם מוצרים אחרים. הקמעונאים, למד עזרא, מעדיפים לרכוש מספר מוצרים רב מאותו ספק, מה גם שחלבה היא מוצר עונתי ויש צורך לגוון את המסחר בו במוצרים חליפיים.

כך הגיע דודי עזרא לשיווק 400 מוצרים שונים לחנויות מכולת בארץ, ביהודה, שומרון וחבל עזה, החל משימורים של יבואנים שונים כמו חברת "ארמז ויליגר", תה "אמבסדור", "זיתי הגליל" ואחרים, וכלה בשימורים תחת שם מותג משלו – "אביב הגליל". את המוצרים האלה רכש ממפעלי שימורים בעיקר בצפון הארץ עבור החנויות הקטנות בערי השדה ועיירות פיתוח. השם המיוחד היה נחוץ לו כדי לבסס שם את מעמדו כסיטונאי. אחר־כך, הבין באינטואיציה החריפה שלו, הם כבר "יאכלו מידיו".

על המודל הזה חזר לא מכבר בעיסקה שחתם עם המפעל לשימורי דגים "אלאור" בקרית־מלאכי, בה תפס את המקל משני קצותיו: אחת מחברותיו היא הספק הבלעדי של חומרי הגלם למפעל, וחברה אחרת שלו משווקת את המוצר המוגמר, "טונה פוסידון". "אלאור" היה לקוח גדול של "מאיר עזרא ובנו". כאשר גדל המפעל החליט דודי עזרא להתחיל שלב חדש. זה הכיוון שלו – להגיע לתעשייה מכיוון השיווק. פעילות זו מתאימה לתפיסתו המסחרית – הוא לא מעוניין להשקיע בייצור משום שהרווח הגדול טמון בשיווק. חברת "מאיר עזרא ובנו" מתכוונת להציע בעתיד למפעלים צינור שיווק יעיל, ולהפוך את עצמה למשווק כה מרכזי ודומיננטי עד שבשוק הישראלי לא יהיה ניתן עוד להתעלם לא ממנו, ולא מהמחירים שהוא מכתיב.

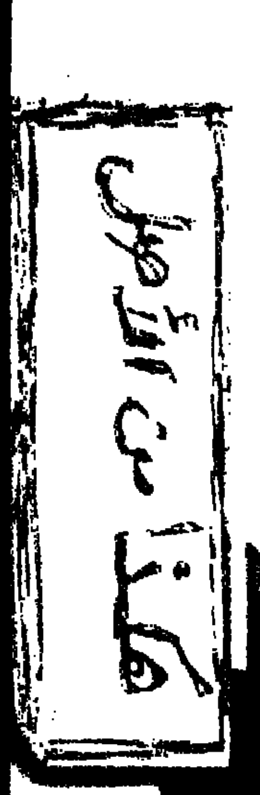
דודי עזרא מתקדם במרץ לקראת הגשמת חלומו. אם לשפוט על פי העבר, הוא עוד יפתיע. הוא רק בן 35.

עודד שורר ומיכל הולצמן

רובי חן, שלומי עמיאל, גילי הלל, שימי רון, שלומי אוריאל, מרגלית צנעני, מצעד הפזמונים החדש של התחנה המרכזית. כוכבים מבוקשים בחתונות ובקסטות. כל אחד מלך. כל שיר שיגעון. אל תסתכלו על הטקסטים. „מהאשפה הזאת עושים כסף", אומר מפיק. גם חיים משה התחיל ככה.

מאת תלמה אדמון

„זה היום הגדול בחיי", אמר חיים דנגור ברמקולים. הוא עמד על הבמה ב"אולמי דליה", ענוג, רציני וקטוע נשימה נירגשת. מעל לעוגה של מירשאת קרם ירוק שבמרכזה נטוע ספר תורה משוקולד, נשא חיים את דרשת בר המצווה שלו. הוריו, סלים ובקי, האזינו במתח למלים היפות שדיקלם הנער כעוד ירכתי אולם השמחות רוחשים: בעל האולם, מנהלו, צוות עוזריו, כולם גברים שאינם מסתירים כוונות, תבעו משתי האורחות של הזמר רובי חן „לפנות מיד את האולם". „תכף ומיד!" קראו בקולות מתרוממים, מקרבים פנים מאיימים לעבר שתי האשכנזיות, אחת עם מצלמה ביד, אחת עם פינקס ועט. „מנה עולה כאן לבעלי השמחה 25 דולר, הרגזתם את בעלי השמחה", צעק המשופם. בעלי השמחה, חייכו במבוכה. לפני רגע הסבירו פנים לבאות.

רובי חן, זמר ותיק במיתחם הצפוף של אולמי החתונות ברחוב המסגר, בלע את הצפרדע ושתק. חן, שכיר ללילה, בא לשמח את משפחת דנגור ומוזמניה. מדובר בפרנסה. לחם. כדירה בחולון, יש לחן אשה ושלושה ילדים. לצרכי הקיום הופיע אמש בחתונה בנהריה. מחר הוא יכול להיות באילת. פיצוץ בחגיגת הלילה הזה עלול לגרום לו נזק. על כן מיהר להושיב את אורחותיו בסמוך לבמה. בחיוך מתוח מזג לכוסותיהן ומיהר בחזרה אל המיקרופון, כדי לשיר. בשביל זה הוא כאן: „עודני שר לאורך כל הדרך/ בכל סיגנון אשר יאהב אדם". אחרי־כן קרא: „איפה הכפיים?!", ואחרי רגע, מעל הבוזוקי המקושט שלו: „שיגעון!"

(צילום: שמואל רחמני)

התקרית נבלעה בקו המגע האפלולי שבין אלה שהושיבו מפינקסים פתוחים, לבין אלה ששרים להם. חשרנות מפעפעת מתחת למפות השולחן שרוטב הכשר מטפטף עליהן. אנשים זרים מאותרים מיד. החששות, מסוגים שונים, משותפים לזמרים ולקהלם. בבית של שימי רון, עוד זמר, ענה ילד לטלפון. „תשאל אותה באיזה עניין היא רוצה להיפגש אתי", אמר שימי מרחוק. הילד שאל. אחר כך פוסתה האפרכסת לשניות ארוכות. לבסוף הרים הזמר טלפון בחדר אחר. „את צוחקת עליי", שאל בקול לחוץ. ו־נ., בעל משרד "טל הפקות" בתחנה המרכזית, אמרו „קודם תבואי, אחרי־כן נראה אם שווה להביא לך זמרים". בלי שמות, אמר. אחר כך שאל: „את שחורה או לבנה?"

נ. לא היה במשרד שלו בשעה שקבעתי איתו. צוות עובריו היה טרוד באריזת מאות קסטות חדשות של מרגלית צנעני. נ., אמרו האנשים מתחת לתמונה של הפאפא סאלי, היה כל הלילה באולפן עם איציק קלה, הכוכב שלו. זה ששר את הלהיט "מאמי מאמי", תכף נשים לך שתשמעי. נ. לא היה במשרדו גם במועד החליפי שקבענו. הפעם המתין לזוהר ארגוב בירושלים. אחרי שהמשטרה תשחרר אותו, אמר י., השותף של נ., יכניס נ. את זוהר לבית־חולים, לטיפול גמילה. גם את סיבוב הגמילה הקודם עשה ארגוב בסיוע נ. ב"טל הפקות" מאמינים שזוהר הוא עדיין

**„תודה על כל מה שנתתָ/ על אבטיח ובטאטה
על השקשוקה וה.../ והסלט המבושל.
תודה לסויסה על החופש/ על השחרור ועל הנופש
על עבודות חוץ/ וגם לשׂר שולץ
שבא אותנו לבקר".**

(להיט חם של "מייק והנשרים")

רובי חן: „בכל סגנון אשר יאהב אדם".
(צילום: דפנה קצור)

הגדול מכולם. הוא מתיישב באולפן, לוקח לידיים את הטקסט של השיר החדש ושר, ומסלסל את המואיאלים, כמו שרק הוא יודע.

„אני יודע שאנחנו מתעסקים באשפה", אומר בעל משרד הסקות אחר בתחנה המרכזית. „אז מה? מהאשפה הזאת עושים כסף. קחי את מפעלי... אי אפשר להכנס לשם בגלל הסירחון. אבל הם עושים כסף. ככה גם אנחנו בעניין של הקסטות".

נ. הביא את ארגוב למשרד שלו אחרי שפרק שותפות עם כן־מוש, גם הוא מפיק קסטות. עכשיו יש

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)
לזוהר עם מי לדבר כשהוא ממהר לטלפון ציבורי מחוץ למשטרה. י. אומר לו: „תקשיב לי, ותקשיב לי טוב: נ. מחכה לך בירושלים!". כשהוא מניח את האפרכסת הוא מצית סיגריה: „אני יודע מה זה סמים? לא יודע! פעם ראשונה אני ניתקל בזה. מקווה שהוא יצא מזה".

"טל הפקות" נוסדו אך לפני שלושה חודשים. עד אז מלכו בין יפו לתחנה המרכזית האחים ראובני, האחים ברזילי, בן־מוש. נ. ו־י., נוהרים מאוד במלים שהם מוכנים להפקיר לעיתונות, משקיעים עתה מאמצי חדירה לשוק בעזרת הקלפים החזקים שלהם: איציק קלה, שלומי אוריאל, זוהר ארגוב ומרגלית צנעני. קולה של צנעני מציף עתה את סימטאות התחנה המרכזית. חנויות הקסטות מציבות רמקולים על המדרכה כדי שמיליון נוסעי אוטובוסים ישמעו מדי יום את להיטה של מרגלית, "נערי שובה אליי". הלחן שמח. המלים לא: „חכיתי כל הלילה שם בתחנה/ הבטחת כי תשוב וכבר חלפה שנה/ שחר הפציע, הוא לא הגיע/ מתי, מתי תשוב אלי.// אבק דרכים בתלתלי/ אנא אלי שמור נא עליו/ נתתי לו כל שאהב/ רקמתי לו בחוט זהב. אשמור לי למשמרת את אהבתי/ הוי, נערי מתי תשובה אל ביתי?"

שלומי עמיאל, לפני משהו

„השאיפה שלי זה להגיע".

לאן?

„למשהו".

מה זה משהו?

„כמה שיותר גבוה. אולי לאן שחיים משה הגיע. שישמיעו אותי גם ברשת גימ"ל, גם בגלי צה"ל. שאני אופיע בטלוויזיה".

מה אתה מוכן לעשות בשביל זה?

„הכל".

דיאלוג עם שלומי עמיאל, בן 19, משוחרר מצה"ל מטעמי בריאות, נירגע רק כשהוא שר. בא ממשפחה מוסיקלית. סבא שלו היה זמר מפורסם בטוניס. דוד שלו הוא רופי חן, שנתן לו צ'אנס בלהקה שלו ואחר כך דחף אותו החוצה. „יש לך את זה", אמר הדוד, „אתה צריך להיות עצמאי". רופי לא רוצה שיקרה לשלומי מה שקרה לו. שפיספס איזה מועד של יציאה לעצמאות. רופי כואב כל לילה מחדש את ההחמצה הזו של הכוכבות רגע לפני שחיים משה נטל אותה. „את השיר 'תורה רבה' הייתי שר ביוונית כבר לפני חמש־עשרה שנה", יאמר חן בשיחה אחרת, מרירה מעט.

שלומי, לעומתו, מדיף ריח של התחלות שגם אותן אין חשים עדיין אלא בפוטנציה. שלוש פעמים בשבוע הוא שר במועדון "בקי" ביפו, בין חצות לאחת לפנות בוקר. בלילות אחרים, אם מזמינים אותו, הוא שר בחתונות, חגיגות בר־מצווה. הוא שר ביוונית, בתורכית. לפעמים מבין את המלים. כולם מבקשים שישיר את "מאווי מאווי". כחול, כחול. לאט־לאט למד שמדובר בעיניים כחולות של נערה אהובה. השירים, הרי, תמיד מדברים באהבה. אהבה וים.

מרגלית צנעני: רק בשמונה שקלים.

ככה חייו מגיל שש־עשרה. עד אז למד נגרות ב"אורט" חולון. באמצע כתה י' עזב את הלימודים. לרגע חשב שיהיה ספר. הוא ניסה. „אבל המוסיקה משכה אותי. כל הזמן חשבתי רק על המוסיקה". הוא מנגן בגיטרה, בבוזוקי, מחלל. רופי חן ואחיינו עמיאל הם מן הספורים שיודעים תווים באולמי החתונות. לפני שבוע סיים עמיאל את הקלטת הקסטה הראשונה שלו. מימון שלו ושל המשפחה. שני שירים מתוכה, הוא אומר, אני מקווה שיהיו להיטים. הם ניקראים "לילה" ו"חוזר חבר".

„לא רוצה להיות עוד זמר", אומר גילי הלל, בן 19. הוא מתחיל לשיר ב"אריאנה", על חוף יפו, באחת־עשרה וחצי. זמר ראשון בלילה ארוך. זמרים מתחילים פותחים את הלילה מול עשרים איש שמשתהים, עם הפיתה ביד, להאזין בדרך אל החומוס בצלחת. „יש לי הכבוד והעונג להזמין לבמה את הזמר העולה גילי הלל!" – מכריז נגן הבוזוקי. גילי מחזיק את המיקרופון צמוד לשפתיו וקולו העז צובר מתכתיות מן הקירבה הזאת. הוא פותח ב"עיניים שלי". פוליקר. זה שלקח את השירים היווניים שכולם שרים במועדונים כבר שנים ושם להם מלים עבריות ומכר, מכר תקליטים. פוליקר, שאף אחד לא יקרא לו זמר קסטות. יווני שמתפקר רחוק מאוד מ"אריאנה".

גילי סופג בלא אומר את מחיאות הכפיים הקלושות הבאות מגומות האפלולית, וממשיך אל השיר הבא, כאילו היה בעשיה שבינו לבין עצמו. מעגל הריצפה שהוא עומד עליו בחליפה מהוררת, מקרין ברידות. בועות נורה אדומות תלויות מעל לראשו, קולו ברומנטיקה הכי פשוטה: „מה לך ילדה, מה לך". כשהדלת נפתחת לעוד זוג בשנות השלושים המקמאוות לבלות למרות העייפות, נוצצת בחוץ, מעל אופל הים, אנטנת טלוויזיה ומעליה כוכב.

„רציתי להזכיר את ההורים שלי, שעזרו לי המון", אומר גילי. גם הוא הפסיק ללמוד בכתה י', כי התחיל לשיר. אמא שלו מעירה אותו כל לילה לפני ההופעה. מכינה מים חמים למיקלחת, מכינה תה. בשכונת רמת שיקמה ברמת־גן מוקף הזמר המתחיל הלל באהבה. יודעים שהחיים שלו לא קלים. בבוקר הוא אפסנאי בצה"ל. בלילה הוא שר. „זאת מציאות קשה", הוא אומר, „אבל זה מחיר התהילה. אני רוצה לדאוג לעתיד שלי".

כשהוא גומר לשיר כאן הוא חוצה את הכביש, מציץ במגרל השעון של יפו ונבלע ב"הללויה", עוד מועדון לילה. פעם יועד המקום הזה לערבי שנות השישים. מרילין מונרו, פול ניומן, אפילו ג'יימס דין מביטים בהשתאות מן הקירות המפוארים. הקהל לא רצה לשמוע שירי אלוויס, קליף, חיפושיות. הקהל תבע מורחי. עכשיו המועדון רחוס זוגות צמודים בסלו יווני. מיקצבים ים־תיכוניים נחבטים בריצפת השייש. בדופן הקיר החיצוני קבוע רמקול המשלח החוצה, אל הרמוורים, את השמחה שבפנים. שוני, הבעלים של שני המועדונים, מטפח את הלל עד שיפרוש כנפיים. „יש כאלה", אומר שוני, „מבקשים להופיע בחינם. אני לא נותן להם. קודם אני דואג לגילי. אחר כך נראה".

נזום, צעיר מספירות אחרות, מופיע אחרי הלל בשני המועדונים. הוא גולש ל"אריאנה" עטוי בפרוות שועל ונושם מתוק. תרכי בן 21 ששכר דירה בחולון. כמו פרפר עדין הוא מרחף בין הנשים והגברים, נוגע בכתף, בזרוע, החיוך שלו מזוג מאהבת אנשים וממקצועיות של בדרן. יהלומים מקשטים את אוזניו, פרקי ידיו. מצעי הבגרות הנחבאים על סנטרו הם ניגוד חמור להווייה העולם הגדול שהוא מפזר סביב. באיסטנבול יש לאביו מיני־מרקט. רק השבוע שלח לכולם מתנות. לאמא שעון ושמלה. גם לאחות. „אני רוצה לעשות קריירה ישראלית, אבל אני מתגעגע למשפחה. אין כמו אמא".

שלומי אוריאל: שלמה ארצי לא מוכר קסטות! (צילום: דפנה קצור)

כשהוא מתחיל לשיר עוברים רטטים בקהל. המיניות המשולחת של הנער הזה דוקרת את הגברים ואת הנשים. הוא מניע ירכיים בגמישות נשית, מתיישב מול בת חמישים, שעיניה נעורות. נזום מסלסל קולו בתורכית מתובלת בעברית. בעיקשות הוא גורף למעגל תשומת־הלב גם את בעלה היגע של האשה. ואז הוא קם משולחנם ופונה הלאה, אל בעל הכיפה הקשיש שאינו מסיר עיניו מן המותניים הזריזות של הזמר. „פה ארץ חופשית, זה למה אני אוהב להיות פה", אומר נזום. „בקרוב ייצא תקליט שלי. אני חושב שאנשים אוהבים אותי. זמרים באו והלכו מ'אריאנה'. אני פה כבר שלוש וחצי שנים. זה לא אומר משהו?".

מרגלית צנעני, אני המלכה

מרגלית צנעני אמרה לרוני ידידיה בטלוויזיה: „הקהל שלי הם הלקוחות שלי". על הקסטות שלה רשום מספר הטלפון שלה בבית. שאפשר יהיה להשיג אותה. רוני ידידיה, בשעריה של דרך אחרת, הביט בצנעני כמו בחיה מעוררת פליאה. ידידיה, בן טיפוח של אמצעי־התקשורת בעת האחרונה, יתקשה להבין את מחות החיים האלה. מה שעשר רקות ב"סיבה למסיבה" עשו לצנעני לא עשו לה עשרים שנות עבודת פרך בחתונות. „היום אני המלכה", היא אומרת ולא טועה. היא מוכרת היום יותר מכל עמיתיה לזמר המזרחי. היא, האשה היחידה בעולם גברי, תחרותי ומר, מכירה באיכותה, לא מחממת בליבה רבב של ריגשי נחיתות. היא יודעת שביכולתה לשיר גם "סאמר טיים" בלי לשגות במלה או בצליל. אבל גם היא עדיין לא חצתה את הקווים. חיים משה חצה. קסטה שלו שווה בתחנה המרכזית עשרה שקלים. כמו קסטה של ריטה. כמו שלמה ארצי. צנעני נימכרת בשמונה שקלים.

„יש המון זמרים, ים של זמרים", אומר גילי הלל. במודעות העיתון הם המופיעים בריבועים זעירים, ניראים דומים זה לזה. זמר מתחיל מקבל 50 דולר להופעה. זמר מבוקש לוקח 300 עד 600 דולר. הפער הגדול משתרע בין המבוקש למבוקש מאוד, מישהו בסדר־גודל של אותו חיים משה. שכרו, אומרים, כולל שלושה אפסים. הרווחים העיקריים נעשים בחתונות. הקהל, שיכור משמחה ויין, מדביק זרי שטרות בני עשרה שקלים על מצח הזמר. אחר כך הוא צריך להפריש משכרו לתזמורת הכוללת לפחות שני נגנים. לפעמים גם זמרת־ליווי. ועדיין לא מנינו את הוצאות הנסיעה.

על הזמר לשיר עד שהקהל יסכים ללכת לישון. עד אז הוא ישיר קצת ממה שהוא אוהב והרבה ממה שמבקשים ממנו. בערבית, בתורכית, ביוונית, בספאניולית, בעברית, באנגלית. וגם שירי ארץ ישראל. קסטת החאפלה של שלומי אוריאל מכילה ביצוע מסולסל של "יצאנו אט". "בפרדס ליד השוקת" הוא שיר חובה בערב כלבו מזרחי כזה. הקהל, מעריץ של יהורם גאון, מוכן לשמוע את שיריו מכל פה שמזומן למיקרופון. ההופעות במועדונים נעשות לצורך הפירסום. מישהו בקהל אוהב את הזמר וניגש לקבל מספר טלפון.

(המשך בעמוד 41)

מה אכלו אבירי הגריל?

אחת לשנה הם נאספים לאירוע המרכזי שלהם: ארוחה שנתית חגיגית באחד מבתי־המלון ההדורים, המגייסים לכבוד ערב זה את כל משאביהם להשגת תוצאה מירבית – בתחום הקולינארי, כמובן. את לשנה הם נאספים לבושים כמיטב מחלצותיהם וענודים סרטי דרגות רחבים וצבעוניים, כל צבע מציג רמת אבירות מסויימת. חברי "מיסדר אבירי הגריל" שיסודותיו נעוצים אי־שם במרחקי המאה ה־13. במתכונתו הנוכחית קיים המסדר כבר יותר מ־30 שנים, והסניף הישראלי קיים 26 שנים.

השנה קיימו אבירי הגריל הישראלים את התכנסותם החגיגית במלון "פלאזה תל־אביב". וכמו בכל שנה ניצב בפתח בחליפתו הכהה ובסרט האדום הבכיר מר מוריס בנין – איש קשיש ועתיר־ממון, נהנתן מדופלם, אכלן ובשלן מעולה, מי שיסד את הסניף הישראלי של "מיסדר אבירי הגריל" ועומד בראשו מאז ועד היום. מזה חצי יובל שנים שהוא מקביל בפתח את באי הכנסים וההתוועדויות, לוחץ ידיים, מחליף דברי נימוס ושיחה קצרים עם המתכנסים – שגרירים, קונסולים של ממש וקונסולים של כבוד, אנשי תיירות בכירים, פקידים רמי־מעלה, אנשי משק ומקצועות חופשיים בולטים בתחומיהם. מרביתם מאלה שנשבעו „לשמור אמונים לצלי" כשחרבו של מר בנין מונחת רכות על כתפיהם, לאחר שהוכיחו עצמם אצל הבשר והאש.

רבים מן הקרואים הפעם – אבירים ואורחים – קיבלו את ההזמנה בשמץ תמיהה ובקורט חשדנות, שהרי שמעו של המטבח של "פלאזה תל־אביב" לא הלך עד כה למרחקים. חרף זאת היתה ההפתעה רבה: הוגשה שם ארוחה המהנה את אוכליה ומכבדת את מכיניה. למי שחקר לאחר־מכן התברר כי ה"שף" של "פלאזה תל־אביב" הוא בחור גבה־קומה העונה לשם אבי חרוות. אבי עלה ארצה מאיראן עם משפחתו מיד לאחר הבר־מצווה שנערכה לו בטהרן, למד את מקצוע הטבחות ב"תדמור", עבר השתלם בכמה מארצות אירופה, שב ארצה, החל לעבוד במלון "פלאזה" והתקדם במהירות עד שזכה לקבל את משרת הטבח הראשי.

אבי חדוות, ה"שף" של "פלאזה תל־אביב" ומנת הקינוח של סעודת האבירים: קונכיית בצק אפויה ובתוכה רוטב אפרסמונים, גלידת פאפאיה ופלחי פאפאיה (צילום: שמואל רחמני).

ארוחת האבירים נפתחה בלגימת סוביניון לבן של "כרמל מזרחי". כמנה ראשונה הגישו אילתית ברוטב חלמונים עם פלפל קטן כתחמיץ ותרד קצוץ. אחרי־כן הגיע מרק פטריות צח שבתוכו פחזניות ממולאות במחית פטריות. מרק מעולה לכל הדעות. מכאן ואילך ליוו את הארוחה שני יינות אדומים: "בוז'ולה ווילאג'" (צרפתי אך כשר), וקברנה סוביניון כרמל.

מנת הביניים היתה הטובה שבמנות הארוחה הזו, והיא שגרמה להסרה מיידית של כל ה„דעות הקדומות" לגבי יכולת המלון לעמוד במשימה הכבדה שהטיל על כתפי השף שלו. היה זה מולארד מאודה על מרכב ירקות עם רוטב חרדל. הכבד של העוף ה„מוור" הנקרא מולארד הושרה במרינדה של בראנדי, יין פורטו וטימין טרי. לאחר מכן נפרס לפרוסות דקות, קומח וטוגן. הוא הונח על בסיס של ירקות מוקפצים וניצוק ברוטב עוף שבושל ביין לבן וגרעיני חרדל. התוצאה היתה מעורנת וטעימה להפליא. פלחי הדר שימשו תחליף למורבה, שנועד לרענן את החיך ולהבדיל בין טעם לטעם.

המנה העיקרית היתה צלי מותנית (פילה בקר), שמרכזו מולא בשזיף ממולא צנובר, תאנים וחזה אווז מעושן. הפילה עובד היטב בטרם נוצח על האש. בהתחשב במיגבלות הכשרות, הוא היה בהחלט טוב.

קונכיית בצק אפויה ובתוכה רוטב אפרסמונים, גלידת פאפאיה ופלחי פאפאיה היוותה את מנת הקינוח. עם קפה הסיומת הוגשו קרוקנטים עשויים בעיקר משומשומין, מנטה ושוקולד.

תם ונשלם. האבירים השבעים ושמחי־הלב החלו נפרדים על מנת לשוב איש־איש לטירתו, לארמונו, לדירתו, למטבחו. יודעי־דבר טוענים כי ה"שף" של המלון, אבי חרוות, גבה באותו ערב בעוד כמה סנטימטרים.

מאויל

עצרנו ב"פינגווין"

[illegible]

החוג הנ!צץ

לפתע הכל נוצץ ומבריק. הבגדים שמנצנצים בזהב, בכסף ובכל צבעי הקשת כבר לא רק בגדים של עשירים שהולכים לנשפים אלגנטיים ואחרי־כן כותבים עליהם בטורי־הרכילות. הנוצצים ירדו לרחוב וממלאים את חלונות הראווה גם בתל־אביב וגם בבוטיקים ברחוב הראשי של המקום שלכם.

כבר לא צריך הזמנה לנשף גדול כדי להבריק ולזהור. מה שצריך זה מצב־רוח מתאים. את הזהב והכסף והברונזה אפשר ללבוש לערב הסופגניות של דודה סוניה, או למסיבת סוף השנה האזרחית שמארגנת אביבה. אז אם בא לכם להרגיש לערב אחד כמו סינדרלה – שימו עליכם משהו מבריק. רדו ללילה אחד מהאפורים של כל יום ותשכחו מזה שפעם אמרו לכם שנוצצים לובשים רק לאירוע חשוב מאוד.

מה שיפה בנוצצים העכשוויים הוא שהם הולכים לכל מקום, ועם כל דבר. יש נוצצים לעשירים, שעולים מאות ואלפי שקלים, אבל יש גם נוצצים לעניים שאפשר לקנות בחמישים ש"ח בלבד ואפילו לייצר בעצמכם.

המראה הנוצץ מבליט את הנטייה העכשווית של האופנה להפריד בין בגדי יום לבגדי ערב. אחרי שנים רבות של אותם בגדים שהלכו כמעט לכל מקום, כשאנשים לבשו לתיאטרון ולקונצרט ולמסיבה אותם בגדים שלבשו למשרד, לקניות ולבית־הקפה, מנסים עתה מעצבי האופנה ליצור הפרדה ולהחזיר לשעות הערב בגדים שונים, חגיגיים, נוצצים. לא בטוח שזה יצליח להם. אנשים, בעיקר צעירים, התרגלו לנוחות שאיפשרה להם ללכת לתיאטרון בג'ינס משופשפים. השינוי יתאפשר רק אם נשתכנע שלהפריד בין בגדי יום לבגדי לילה זה כיף, והנוצצים הם חלק ממסע השכנוע הזה.

איך זה התחיל?

הגל הנוצץ שהכריז על קיומו בחורף שעבר בטפטופים קלים ועתה נהפך למפל גדול, נולד כחלק מאופנת הבארוק, שהחזירה אלינו את הקטיפה והסאטן, הזהב והכסף והרקמות העשירות. איב סן־לורן, קרל לגרפלד, ולנטינו, אוסקר דה לה רנטה ומעצבי אופנה אחרים העתיקו את בגדי התקופה ההיא שהגיעו לשיא של מותרות והידור. אז בוזבזו אוצרות מלכותיים כדי לרכוש מלתחה, כבגד אשר הושקעו מאות ואלפי שעות עבודה של אומנים שהפכו אותו ליצירה מפוארת, ושרי אוצר לא ישנו בלילות – לא בגלל מאזן תשלומים ותוספת יוקר – אלא בגלל מלך ומלכה שרוקנו את אוצר המלכות כדי לרכוש עוד בגדים חדשים. היו מדינות שהצליחו איכשהו לעבור בשלום את הקטע הזה, אבל מלכה אחת לפחות שילמה בראשה היפה בעד הבגדים שלה ועוד כמה בזבוזים נוספים. ראה מרי אנטואנט והמהפכה הצרפתית.

הבגדים האלה, ששרדו 150 ואף 200 שנים ונשתמרו בצורה נפלאה, מוצגים לאחרונה בתערוכות במוזיאונים בכל הערים הגדולות בעולם, והם עדות יפה לעידן אחר כשבגדים וכל מה שהולך איתם – כפפות, ארנקים, שמשיות ונעלים – היו מלאכת מחשבת בדיוק כמו תכשיטים וציורים, ולא מוצר צריכה שקונים היום וזורקים מחר.

בזכות התערוכות האלה נתגלו אוצרות מהממים בעושרם של בגדים שנשתמרו אצל משפחות במשך דורות, והם שנתנו השראה לאנשים שעושים אופנה לגלוש לבגדים הנוצצים, המעוטרים באפליקציות של זהב וכסף ורקמות פנינים ואבני־חן. התערוכה האחרונה בנושא זה נפתחה בשבוע שעבר ב"פאלאזו פיטי" שבפלורנץ, ומוצגים בה בגדים מהמאה ה־17 ועד אחרי מלחמת העולם.

כמה זה עולה?

זה שיפה בבארוק של חורף '87 הוא שהנוצצים ירדו אל העם. קטיפה וסאטן מבהיק וברוקאר עדיין חוגגים בבגדים היקרים, אבל גם מרי אנטואנט היתה אוהבת את מה שעושים עכשיו בטכניקות חדשות, כאשר הופכים חזית של חולצה גדולה מפוטר, בהתזת זהב וכסף ורקמה של מעט זכוכיות נוצצות, לבגד יפהפה שקשה להבחין בו מרחוק שהוא רק ליכלוכית שהתחפשה לערב אחד לנסיכה.

ומי שלא רוצה את הנוצצים בפוטר, ימצא אותם בסריגים, באפודות המצופות באפליקציות של פיסות אריג ועור בזהב ובכסף ורקומות בפנינים ואבני־חן.

אפודות סרוגות ורקומות במלאכת־יד על־ידי סרגניות במקומות רבים בארץ, כשלכל אחת מהן סגנון משלה, נמכרות במחירים הנעים בין 150 ל־400 ש"ח. לאחרונה התלבשו על הנושא גם יצרני הסריגים והם מייצרים אותם בסריגת מכונה, עם אפליקציות בגוונים של מתכת, במחירים שבין מאה ל־150 ש"ח.

אם אתם בעניין של שמלות ערב של ממש, ממשי, סאטן וקטיפה, תמצאו היצע יפה עם הדפסים של כסף וזהב, רקמה של דיסקיות פלסטיות נוצצות ואפליקציות של פרחים ותחרה. כאן מתחילים המחירים ב־300 ש"ח ומטפסים למעלה עד 1500 ש"ח ויותר.

איך עושים את זה לבד?

אפשר לייצר זוהר וברק איסטנט בעזרת תרסיס צבע, שפופרת או עפרון מוזהבים או מוכספים שקונים בחנויות צבעים בהן נמכרים צבעים מיוחדים לטכסטיל. לקשקש או להתיז על חזית מיזע מפוטר, להוסיף פה ושם בתפזורת קצת חרוזים, פנינים ואבני־חן ממחרוזות שהתפרקו או ממה שקונים בחנויות הסדקית.

זו לא רק דרך לחסוך כסף, זו גם הפגנה של יצירתיות פרטית, כמעט כמו אומני הבארוק. ■

סימן: להבריק אפשר גם בסריג (סוני דוברוביצקי, "מאג"). משמאל למטה: מיזע צווארון מפוטר והפך לבורדערב כשמקשטים אותו בזהב נוצץ (עודד פרוביזור, "שש־עשרה פלוס"). מימין רחוק: שמלות־הערב המפוארות חוזרות אלינו עם עוד סממנים מתקופת הבארוק (עודד גרא).

איפה הכפיים?

(המשך מעמוד 36)

"אין בעסק הזה זוהר", אומרת מישהי המקורבת לזמרים האלה. "מדובר בחיים קשים של מאבק לפרנסה. הם לא מופיעים בכל ערב. לפעמים הם מחכים שבועיים עד שיש הזמנה לאיזו שמחה. למעשה, רובם תפרנים. זאת האמת". אבל עכשיו הזמר שר ומולו רוקדת אשה צעירה, שעיניה שולחות ברקים חסרי בושה לתוך עיניו. כרגע שניהם אפופים בצלילים ובאורות, שניהם בתלבושת ערב זורעת אשליות, הוא מגבה על הבמה. הדקות המתמיאות האלה משכיחות לפעמים את מצוקת החול, את העייפות של מחר בבוקר, את העובדה שעדיין משמיעים את השירים שלו רק בגטו הרדיופוני של "אגן הים התיכון".

שמי רון, קניתי חליפה

"בעוד עשר שנים?" מקמט שימי רון את המצח, בן 24, "אהיה זמר מפורסם. מוסיקאים גדולים בארץ שמעו אותי ואמרו לי: 'תגיע רחוק'". הוא נולד באשקלון למשפחה יוצאת לוב תחת השם שמעון אהרון. "אבל תמיד קראו לי שימי". בהופעות שלו הוא מחקה את שימי תבורי. מבליט עיניים. הוא מחקה גם את צביקה פיק עם פיאה נוכרית, את אבי טולדאנו והתרוצצות על הבמה. "ראית זמר שיכול לחקות שמונה זמרים? אחרים יכולים מקסימום שלושה". אחרי השרות הצבאי עלה מאשקלון. לא חשב לרגע לעסוק במקצוע שלו, מסגרות. הלך אצל אחד מגדולי מפיקי הקסטות, שיקליט לו שירים. "תמיד רציתי להיות זמר. גדלתי בעיר שלא היה לי צ'אנס".

"לקחו עשרים זמרים", הוא נזכר בימיו הראשונים בתל־אביב, "הכניסו אותם לאולפן ועשו הפקה גרועה. השקעתי בזה את כל מענק השחרור שלי ועוד כספים שהמשפחה נתנה. אותם נגנים ניגנו בשיטת הסרט הנע בשביל כל הזמרים. אחר־כך שלחו תקליט די. ג'י שלי לרדיו. התחלתי לעבוד במועדון ברחוב המסגר. כל מה שהרווחתי היה בשביל להתפרסם. קניתי חליפות יפות, שילמתי שכר דירה. היו רגעים שרציתי לחזור הביתה. קשה, קשה לבד בעיר הגדולה. למי של, אני שולח שיר לרדיו. שיר טוב. זה הגיע למקום טוב במצעד המזרחי, אבל לא היה מישהו שידבר מאחור, שידאג שישמיעו יותר. אין לי קשרים. אני צריך אמרגן טוב".

שלומי עמיאל: כחול כחול, מדובר בעיניים. (צילום: דפנה קצור)

עכשיו הוא עובד על תקליט ראשון. "סטייל סו־רמו". שירים של חיים חפר יש שם. רביעיית מיתרים מן הקאמרי כלולה בתזמורת הרקע. להקת סקסטה נותנת קולות. גרי אקשטיין עוזר באולפן. הכיוון – היטמעות מעבר לקווים. "היום אני נימנה עם הזמרים המזרחיים, אני מופיע איתם, אבל התקליט שלי יהיה אחר".

משאת־הנפש של רון אינה חורגת מגבולות הארץ. מנקודת המבט שלו, הטלוויזיה הישראלית היא מטרה מספיק רחוקה להתאוות אליה. חיים משה ניצב חייכני ורגוע כלפיד המאיר את המטרה הזו לכל הנערים האלה. ההתקרבות ההדרגית של העת האחרונה בין אמצעי התקשורת לבין זמרי הקסטות, מלהיטה תשוקות. מול רצינות האמביציות האלה ניצבים "מייק והנשרים", להקה מזרחית. בקסטה שלהם, "סיפורים מחיים", הם צוחקים מהשאיפות, מההישגים, מקרנוואל התחנה המרכזית. בעוד כולם נלחמים סביבה בחירוק־שן כדי להגיע להכרת הרחוב הישראלי מקיר לקיר, מפיגה הלהקה את המתח בפארודיה פנימית (הפראפראזה היא על להיטו של חיים משה, כמובן): "תודה על כל מה שנתת/ על אבטיח ובאטטה/ על השקשוקה וה.../ והסלט המבושל/". תודה לסויסה על החופש/ על השחרור ועל הנופש/ על עבודות חוץ/ וגם לשר שולץ/ שבא אותנו לבקר".

שלומי אריאל, אומר קלטת

שלומי אוריאל, בן 30, אומר "קלטת". לא קסטה. הוא, שנולד וגדל בשכונת התקווה, אינו היחיד שסולד מן המושג "זמר קסטות". "למה, שלמה ארצי לא מוכר קסטות? הרבה יותר קסטות מתקליטים". אוריאל מעדיף את ארצי על כל זמר אחר. "קודם־כל הוא מקורי. אין לו שום צבעים של אף זמר אחר. הוא מזכיר לי רק את שלמה ארצי". בלילות יפו אלה, שבהם כל אחר מחקה את ההוא שמחקה את ההוא והכל לפי אותו מיקצב ואותו טווח צלילים, הרעב למקוריות מציק כמו הרעב ליחוד. להיות אחד ויחיד. שלמה ארצי נולד וגדל ושר באותה נקודה ניכספת שאין צורך לפסוע ממנה ולו גם צעד קל אחד. "אני לא שר את 'בואי נרקוד'", אומר אוריאל, "אני מקשיב לתקליט הזה". אוריאל, נשוי ואב לילדה, אוסף עכשיו כסף לדירה משלו, למכונית חדשה. הישנה כבר נימכרה. לצורך הראיון בא מלוד באוטובוס.

אוריאל היה ימאי בצי הסוחר. בפעם האחרונה שעגנו בפורט־ג'נטיל, אי במערב אפריקה, עלה לבמה במועדון־לילה. השחורים התלהבו משירי השבת התימניים. אוריאל שב לארץ כדי להיות זמר. לפעמים הוא מופיע במועדון "מחולות תימן", בסמוך לרחוב המסגר. בשוק נימכרות כבר שתי קלטות שלו. האחרונה שבהן מהמרת על הלהיט "אבינו שבשמיים", שיועד בתחילה לזוהר ארגוב. ארגוב, מטעמים ידועים, התקשה להביא את השיר לכלל ביצוע.

רובי חן, אה הקיפוח

רובי חן: "הייתי רוצה שלא יקפחו אותנו. שלא יעשו את האפליות האלה. זה נכון שעד לפני שנתיים לא היתה איכות כל־כך גדולה בהפקות של המזרחיים. אבל בזמן האחרון נכנסו ברגרס ויגאל חרד הכניסו לתחום הזה איכות הפקה ועיבוד. ואם זמר הוא טוב, לא הרדיו ולא הטלוויזיה יקבעו את זה, אלא הקהל. שמונה קסטות יש לי בשוק. שתי קסטות וידאו. קיבלתי פירסום עצום בארץ מתחנות הכבלים. בנהריה רואים אותי כל יום בחמש. קיבלתי הצעות מפאריס. בוא תחתום תחזה. בשביל מה אני צריך את זה? אני אוהב פה את הקוסקוס. אבל כשאני בא לעורך תוכניות ברדיו ואומר הנה התקליט שלי, הוא אומר: מי אתה? מה אתה שר? אני שר את הלהיט 'סמרה סמרה'. כולם יודעים את זה. אמרו לי, לך לתמלילנים טובים. עוזי חיטמן, יוש גרנות. עזר? לא! הגעתי למקום ה־23 במצעד ואחר כך נעלמתי. שיר של 'משינה' נכנס ועולה. למה? כי הם משלהם".

במוצאי־שבת לפני שבוע הופיע רובי בטלוויזיה, בתוכנית הערבית. התחלה מאוחרת. חן כבר בן 34, אבל גם חיים משה זינק אחרי שלושים. עכשיו יוצא לשוק תקליט של חן, "עם הכחוקי ביר". בעוד שלושה חודשים תיראו תקליט נוסף. "הפעם תהיה זו הפקה של 'הד ארצי', או 'סי.בי אס'. המוסיקה של דוד קריבושה. זה מסיבה למסיבה. בהפקה יהיו מעורבים גם קובי אשרת, דן אלמגור, חיים חפר, יאיר רוזנבלום, אורי קריב".

אולי הקריירה לא נגמרת בבר־מצווה של רגגור ב"אולמי דליה".

תלמה אדמון

שעמום בחדר המיטות

(המשך מעמוד 26)

יש גם בעיות אחרות שאנשים מציינים כשהם באים לטיפול. האם נשים רבות מדווחות שאינן מגיעות לאורגזמה?

"בהחלט. יש הרבה מיסטיקה ופיספוס בכל העניין הזה של אורגזמה. הרבה נשים חושבות שאם הן לא מגיעות לאורגזמה, הן לא יכולות להנות מחיי מין, כאילו שכל חיי המין צריכים להתרכז בשלושים השניות של הסוף. אשה ששמה את כל הרגש על האורגזמה, מפספסת בעצם את העניין. זה כמו ארוחה יפה עם אוכל נפלא ונרות ופרחים, רק שבסוף חסרה העוגה. זה חבל, היה יותר טוב אם היתה גם עוגה, אבל זה לא צריך למנוע הנאה מהארוחה כולה. או, לחילופין, להיכנס לאיזה מסעדה מטונפת, עם אוכל גרוע, שבה יש עוגה טובה לקינוח. האם זה עדיף על המסעדה הראשונה? מחקרים הוכיחו שבין ארבעים לחמישים אחוזים מן הנשים אינן מגיעות לאורגזמה. הוכח גם – וזה ידוע היום לרבים – שלאשה קל יותר להגיע לאורגזמה באוננות. או מה? האם זה מבטל את הרצון של נשים לקיים יחסי מין? זו טעות לשים את מרכז הכובד על החדירה והאורגזמה, וכאן טמונה הבעייה. לא בחוסר היכולת להגיע. יש לנו יותר שליטה על איך לעשות מין מעניין מאשר איך להגיע לאורגזמה. או בואו נתרכז ונלמד את הדברים שיש לנו שליטה עליהם".

האם נשים רבות מדווחות על כאבים בזמן חדירה?

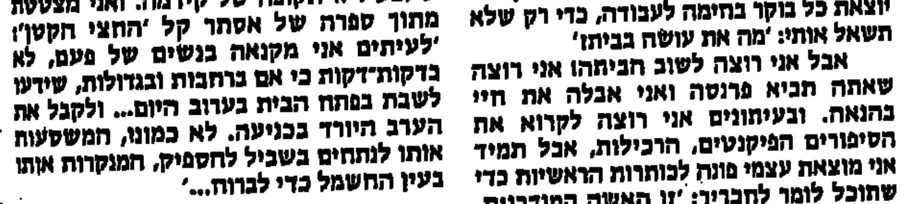
"יש מקרים רבים. חייבים להבין שגם העניין הזה של כאבים הוא עניין נפשי. הנרתיק של האשה, שלתוכו מתבצעת חדירת אבר־המין של הגבר, הוא אבר שרירי שמתכווץ ומתרחב. יכולתו להתרחב היא עצומה, עד כדי האפשרות ללידה. אבל ברגע שאשה לא חשה גירוי מיני או שיש לה בעיות בנושא המיני, גם הנרתיק לא מתרחב, אין בו רטיבות ויש כאבים בזמן המגע. ברגע שזה כאב לה כמה פעמים, היא מראש סוגרת את הנרתיק לפני מגע מיני. תגובה טבעית לפחד".

האם יש שוני בין פנטזיות מיניות של נשים לעומת אלה של גברים?

"צריך לדעת שהרבה מן הפנטזיות לא נועדו להגשמה. זה שלמישהו יש פנטזיות, זה לא אומר שהוא באמת רוצה שהן תתגשמנה. מחקרים הוכיחו שנשים, למשל, מפנטזות מצבים של מין אלים. אלא שבעולם הפנטזיות אתה בוחר לעצמך את המצב כפי שנוח לך. לכן, כשמדובר על מין בכוח – מדובר על גבר יפה וחתיך ואסטתי ש'חוטף' אותך' לחוף יפהפה בקשה־קבנה, ודואג כל הזמן שיהיה לך טוב, שתהני. זה לא האונס האלים והברוטאלי שאנחנו מכירים".

"גברים מפנטזים הרבה על מין קבוצתי, על כמה נשים המטפלות בגבר אחד בו־זמנית. ההבדלים האלה ניכרים גם בהנאה השונה של גברים ונשים מסרטים פורנוגרפיים. הוכח שגברים מתגרים הרבה יותר מסרטים פורנוגרפיים מאשר נשים, משום שהסרטים האלה עונים יותר על הפנטזיות שלהם. והרבה מהסרטים האלה אכן מראים מין קבוצתי בצורות שונות, או משגלים בין הומוסקסואלים. על נשים זה פחות עובד. בעקרון צריך להסתכל על הפנטזיות כעל עוד צורה של הוספת צבע לחיי המין, ולהשתחרר מרגשות האשמה שמלווים אותן. יש גברים רבים החושבים שלשכב עם אשתך ולפנטז שאתה עם אשה אחרת – זו בגידה. ובגידה מולידה רגשות־אשם. כך גם נשים. אבל זה לא כך. פנטזיות הן חלק חשוב מהעניין, הלוואי שלא היינו צריכים אותן, הלוואי שבכל פעם שהיינו מקיימים יחסי־מין היתה בהם התגשמות כל השאיפות והמאווים. אבל זה הרי לא כך. אצל רוב האנשים, רוב הזמן, חיי המין הם פשרה. הרבה פעמים אנחנו מקיימים יחסי־מין עם הבעל/האשה רק משום שהם שם, נמצאים, בהישג ידינו".

יעל פז־מלמד

לנהוג ללא־תנאי

קרוב לשנתיים (וליתר דיוק: 23 חודשים ו־23 יום) אני נוהגת בדרכים מחוברת למכונת הנשמה. חדלתי לנשום כהוגן בשעת נהיגה – עד כדי כך נפל עלי הפחד מפני שלילת רשיון הנהיגה. הפחד הזה מאיים עלי מאז עברתי עבירת תנועה, הושלמה מכסת הנקודות, והשופט, שאת שמו ביקשתי והצלחתי לשכוח, פסק: שלילה לשלושה חודשים ואחרי־כן „על תנאי" לשנתיים נוספים.

אני יודעת: בפרצופי יש משהו הגורם לכך שכל שוטרת/שוטר/שופט שאני נופלת לידיהם ימצו אתי את הדין. מעולם לא עשו לי הנחה. וגם אני, מצידי, מעולם לא הוצאתי הגה כאשר רשמו לי דו"ח. אני לא אתחנן על נפשי כפני לובש מדים. והרי אין פה עניין של דיני נפשות. שירשמו – ואני אשלם. וזה לא סוף העולם.

כך אני משננת לעצמי כאשר שוטרת עוצרת אותי שבוע לפני גמר ה„על תנאי" שלי. היא רושמת דו"ח על שטות. באמת על שטות. לא כדאי אפילו לפרט. כרגיל, אני לא מוציאה הגה. לפתע היא: „את אשתו של...? את זו שכותבת? בכל יום שישי, דבר ראשון, אני קוראת אותך", וכו'. אם כך – אני מבקשת על נפשי. תביני, אני כמעט שנתיים על תנאי, ועכשיו עוד פעם להתחיל מחדש?

השוטרת: נו, טוב. באמת ראיתי שאת מהססת לפני שעברת את העבירה...

אני: אז, נו?

היא: אבל כבר רשמתי את הדו"ח. אין מה לעשות.

לפי מיטב המסורת – זה עניין אבוד. והרי עם אנשי החוק והסדר אין לי מזל.

מעתה, כך החלטתי בו במקום, יהיה אצלי סדר חדש. כאשר אעצר על־ידי משטרת התנועה – ואין מה לעשות, אותי עוצרים על כל שטות גם בכביש שומם בשעה שלוש לפנות־בוקר – אתחנן, אכרע ברך, אבכה, אעשה הכל. חסל סדר ישיבה גולמית במכונית, בהבעת פנים קפואה, כמקובל עלי.

אם אני רוצה לנהוג סוף־סוף בלי תנאי – עליך להתנהג כמו כולם: להתחנן לפני השוטר. מדוע כולם מספרים לי סיפורים שאצלם זה עבד? ומדוע אני מאמינה לכולם?

כותבים לנו / אשה של פעם

זה מה שיש לי לומר לכל מיני גברים שגרמו לי לרוץ אחריהם במעלה בסולם הקריירה והשוויון, ואשר אחד מהם, בחתימת יד, התבטא במדורך תחת הכותרת „אני רוצה בעל":

אין לי חשק לצאת לעבודה רק כדי שיהיה לנו וידאו ומדיח ומיקרו־גל. טוב לי בבית. ואני לא מגהצת, מבשלת ומנקה כל הזמן כי אני לא אוהבת את זה. ומשום כך אני יוצאת כל בוקר בחימה לעבודה, כדי רק שלא תשאל אותי: 'מה את עושה בבית?'

אבל אני רוצה לשוב הביתה! אני רוצה שאתה תביא פרנסה ואני אבלה את חיי בהנאה. ובעיתונים אני רוצה לקרוא את הסיפורים הפיקנטיים, הרכילות, אבל תמיד אני מוצאת עצמי פונה לכותרות הראשיות כדי שתוכל לומר לחבריך: 'זו האשה המודרנית, תמיד בעניינים'. ונמאס לי מכל תרגילי האקרובטיקה במיטה רק משום שהאשה המודרנית ה'משוחררת' מגיעה לשיאים (?). ונמאס לי מדיאטות, מאופנה וטיפוח החן והיופי.

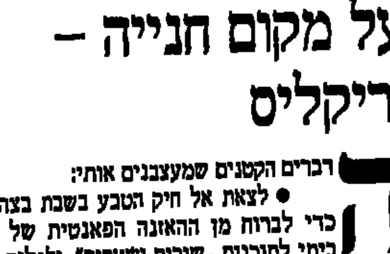
אני רוצה לעצור את הדברים, לצעוד בקצב שלי, להיות אני עצמי ולא העתק של מאמרים פמיניסטים, ולא 'סופרוומן' רק משום שעכשיו זו תקופה של קידמה. ואני מצטטת מתוך ספרה של אסתר קל 'החצי הקטן': 'לעיתים אני מקנאה בנשים של פעם, לא בדקות־דקות כי אם ברחבות ובגדולות, שידעו לשבת בפתח הבית בערוב היום... ולקבל את הערב היורד בכניעה. לא כמוני, המשסעות אותו לנתחים בשביל לחספיק, המנקרות אותו בעין החשמל כדי לברוח...'

א.א.

על מקום חנייה – וריקליס

הדברים הקטנים שמעצבנים אותי:

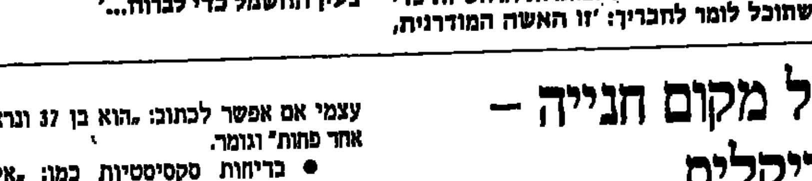
- לצאת אל חיק הטבע בשבת בצהרים כדי לברוח מן ההאזנה הפאנטית של בני ביתי לתוכנית „שירים ושערים", ולגלות שם כי חיק הטבע מלא ברדיו־טרנזיסטור ו„שירים ושערים".
- אנשים שאינם מזדרזים לצאת ממקום החנייה למרות שאני מצפה לידם, למקום שלהם, ומאחורי מזדנב כבר טור של חצי תריסר מכוניות צופרות.
- חצי תריסר בקבוקי שתיה קלה הארוזים באריזה שאי־אפשר לשחרר אותם ממנה.
- סגרים של בקבוקים (שמן, מיץ טבעי, חומרי ניקוי) המיועדים לבעלי תושיה ולא לבעלות ידיים שמאליות. מדוע אין היצרנים מתחשבים גם בנו.
- מזכירות אוטומטיות עם הקלטה אישית מתוקה, או מתוחכמת, או כה ארוכה עד שאין לי סבלנות להגיע לסופה ואני טורקת את הטלפון.
- המקום האמצעי במושב אחורי או במושב אמצעי במונית בינעירונית: המקום האמצעי במושב במטוס מלא עד אפס מקום.
- עתונים המתפרקים מיידית.
- עגלת סופרמרקט בעלת גלגל אחד שקשה להשתלט על כיוונו.
- מזכירה של בוס השואלת: „אפשר לדעת במה העניין?"
- קריין חדשות השוגה בכל משפט שלישי שלו.
- משפט כמו: „היא בת 37 ונראית לא יום אחד פחות: חרושת־קמטים, עיניים זקוקות להתערבות כירורגית־פלסטית, ושיער דליל". ואז אני שואלת את עצמי אם אפשר לכתוב: „הוא בן 37 ונראה לא יום אחד פחות" וגומר.
- בדיחות סקסיסטיות כמו: „איך אשתך במיטה?". התשובה: „תלוי. יש כאלה שאומרים שהיא טובה ויש כאלה שלא". ואז אני שואלת את עצמי אם אפשר היה לשאול: „איך בעלך במיטה?". התשובה: „יש נשים שאומרות..." וכו'.
- ובראש רשימת הדברים הלא־קטנים המעצבנים אותי ניצב משולם (זוסקה) ריקליס והכסף־ללא־ריח שלו. אבל זו כבר אופרה אחרת.

פנטהאוז

יגאל לב

הנערה בכחול

לאשה בכחול יש פנאי לחלומות. כאשר צעירה מדגמנת לפני ציירים ויושבת שעות ארוכות בתנוחה אחת, מפליגים הרהוריה רחוק. לכן, כאשר היא מופיעה בדירתו של הצייר שבבית המשותף, משתדל הגבר המזוקן להזמין את גליה להסב עימו יחד, כדי שלמודליסטית הצעירה יהיה עם מי לשוחח.

הכומתה הכחולה שעל ראשה אינה מצליחה לרסן את רעמת שערה החום. יש לה עיניים כחולות גדולות וחוטם כפוף במקצת, אבל דווקא חוסר שלימותו משווה לה דמות של גברת מהמאה ה־18, מאלה שהציירים הגדולים אהבו להעלות על בדיהם.

עשרה שקלים לשעה. לפעמים כוס תה ועוגה. לפני ציירים־גברים היא יושבת לבושה. לפני ציירות היא מתפשטת ונהפכת למודל עירום. הבעיה היא – כמו שאמרה – „בכך שאף אחד אינו מוכן לשלם סכום גבוה למודליסטית־עירום. אלוהים נתן לאמנים את הכשרון יחד עם הקמצנות".

גליה מכירה את סיפורה של המודליסטית בכחול. אולי לכן היא רואה בפניה משהו שאפילו הצייר איננו מבחין בו – הרבה כוח, כוח־רצון אדיר. הכוח הזה ניבט בעיקר משפתיה. הן מעוצבות בקווים נדיבים, אבל היא למדה במרוצת השנים לרסן אותן, ועכשיו הן קשות כמו שפתיו של מי שכובש כל הזמן משפט שאיננו מעז לבטאו. כאשר גליה הכירה אותה, חשבה לעצמה שהמודליסטית בכחול מעולם לא העזה לבטא פורקן של רווחה. היא תמיד עצורה. תמיד על הסף. תמיד לפני מאבק. תמיד בטרם. מעולם לא אחרי.

במשך היכרותן למדה לדעת שהצעירה הגיעה לתל־אביב מאחת הפרובינציות הקטנות הסובבות את חיפה. בת למשפחה מרובת־ילדים. באה כדי להכניע את העיר הגדולה באמנות. „האמנות", אמרה לגליה, „היא המפתח היחידי שמצליח לפתוח את כל דלתות החברה, גם את אלה שנפתחות רק באמצעות מפתח של כסף, כוח פוליטי או מעמד".

★

את הניצוץ הזה ראתה גליה בעיני הנערה בכחול. את הרעב לתהילה. רעב שבו פרנסה את עצמה בימים הארוכים בהם שטפה רצפות והריחה כלים כדי לממן את לימודיה בביה"ס למשחק. סיימה את הלימודים וגילתה שרק עכשיו מתחיל המירוץ האמיתי. מאחר ששוב לא רצתה לכלות כוחה בשטיפת רצפות, השתלבה בתיאטרון חוץ־מימסדי, מאלה הצומחים בדרך־כלל סביב מחזה חדש, מחפשים במה להציג אותו וקושרים את עצמם לקבוצת שחקנים שחלקם ממוסרים. אולי לכן טרם עלה מסך הבכורה על המחזה שבו היא אמורה להשתתף, משום שתמיד בערב שנקבע לבכורה אחד השחקנים צריך להופיע על קרשי התיאטרון שבו הוא מקבל את משכורתו.

כדוגמנית לציירים היא עובדת בשביל הפרנסה, ארבע שעות ביום, לפעמים שש. למדה לבנות לה עולם פנימי שבו היא שוקעת למשך השעות האלה, לנתק את עצמה, להתרכז בטקסטים שהיא לומדת בעל־פה, לשבת קפואה. כאולפן ביפו סובבים אותה 17 תלמידים של צייר. בדירות ציירים אחרות היא יושבת שלוש־ארבע שעות ביום עד שהיא מרגישה התאבנות. בדירת ציירת אחת מצאה מנוחה נעימה. כאן, בבדידות, מתחת לעינה הצופיה של האמנית, היא שוכבת עירומה על מיטה רחבה, תנורים מחממים אותה מכל צד והיא יכולה להשקיף בחלון הניבט אל גמל יפו, אל סירות הדייגים ואל מרחבי הים.

אבל יותר מכל היא אוהבת לשבת מול הצייר המזוקן. גליה מזמן הבינה כי איזה קשר סמוי נרקם בין השניים שהיחסים ביניהם מעולם לא היו פורמליים.

באחד מרגעי ההתוודות שלו אמר הצייר לגליה: „גבר בגילי, הנוגע כבר בסוף ה־40, איננו יכול להרשות לעצמו 'להתחיל' עם נערה צעירה. הוא לא יכול להרשות לעצמו את ההתבזות הזו. אני חייב להמתין שהיא תתחיל איתי, וגם אז להקפיד על כל כללי הזהירות לפני שהיא תגיד לי 'אתה יודע, אתה נראה כמו סבא שלי'. זה הדבר היחיד שאינני מחוסן בפניו".

גליה זוכרת את הימים בהם גיחם הצייר את הדוגמנית שלו כאשר „זרקו לה" שיר שלם במחזה או כאשר באה לתיאטרון נרגשת כולה, מוכנה לעלות לבמה, להתייצב בפני הקהל, והנה התברר שאין אף במה פנויה כדי שיוכלו להעלות בה את ההצגה שלהם.

הצייר מרגיע אותה. דמותה נשקפת עכשיו מבדים רבים בסטודיו שלו, מין עיסוי לאגו. „ההרגשה שמישהו משקיע שעות רבות כדי לתפוס את המיוחד שבי, להכליס אותו ולהעלותו על הבד".

יש לה חלומות שרק מודליסטית היושבת שעות ארוכות עם עצמה יכולה לרקום. חלומות תהילה. היא לא צריכה להתאמץ כדי לראות עצמה על קרשי הבמה, משתחווה לקהל מריע. היא לא צריכה לאמץ את דמיונה כדי לקרוא ביקורות משבחות בעתונים על משחקה המצויין.

אבל במשך הזמן הבחינה אצלה גליה בחלום חדש, שונה, שהצעירה לא ביטאה במלים. חלום שנרקם סביב הצייר. כאשר הסכימה שהצייר יעלה את רישומה על הבד – עירומה – היתה ההסכמה הזו כמו מודעה שהכריזה על טיב יחסיהם.

★

אחרי־כן היתה גליה עדה למחזה שהועלה בלי קהל, מחזה שלא היתה צריכה לראות אבל בעל־כורחה נהפכה לצופה בו, מחזה קנאה שבו הופיע הצייר בתפקיד אותלו והדוגמנית – בתפקיד דסדמונה. לגליה היתה תחושה שהנערה בכחול מלבה את קינאתו של הצייר במכוון כדי שתוכל לבטא את כשרונותיה כשחקנית בתפקיד חייה של כל כוכבת – האשה העולה לקורבן לקנאת הגבר. גליה עקבה מרותקת אחר הסצינות שערכו השניים. צעקותיו של הצייר שמעולם לא ידע לרסן את עצמו כהלכה, צחוקה של הנערה בכחול.

ואז בא הפיצוץ. הצייר הזמין את הדוגמנית שלו לצאת עמו למסיבה שנערכה ביפו אצל צייר ידיד. מביאים בקבוק. משתכרים. משתוללים. אבל היא נקראה, בדיוק באותו ערב, להתייצב להצגת הבכורה של המחזה שהעלתה עם חבריה. הצייר לא האמין. גליה, שנקלעה לדירתו במקרה, ראתה אותו משחזר בדייקנות את תפקיד הכושי הקנאי, המטיח בדסדמונה אשמת בגידה, ואת השחקנית הצעירה מעלה את הסרמונה האגדית.

לבסוף נמלטה הצעירה מהדירה. בחמתו קרע את הצייר את תמונת־העירום הגדולה. סלה לקרעים בסכין, מכריז על ניתוק יחסיהם.

למחרת למדה גליה שממש ברגע האחרון שוב בוטלה ההצגה. אחד השחקנים חלה. הנערה בכחול לא זכתה להשתתף במחזה עליו ערכה חזרות כה רבות, ואילו על ההצגה היחידה, האמיתית, שבה שיחקה במיטב כשרונה, על ההצגה הזו ירד המסך.

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 26 בדצמבר ל־1 בינואר

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
הבטחון העצמי שלכם גובר בימים אלה. אתם מי־טיבים להתבטא ומרשימים את הסובבים אתכם. זה זמן טוב להיענות להזמנות חברתיות, בעיקר למסיבות, וכן ליצור קשר עם אנשים לצורך תוכני־ות שיחלו להתגשם בעתיד הקרוב.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
השבוע תעסקו בהסדרת כל מיני ענינים קטנים ובלתי־גמורים. מוטב לשמור עכשיו על פרופי־ מון, אם כי אתם במצב־רוח טוב. אולי לא תרצו ללכת למסיבות ולאירועים. כדאי לשמור בסוד התפתחויות מיניות.

[דג]ים (19 בפברואר עד 20 במארס)
[צפ]ו לעליה בהיקף הפעילות החברתית השבוע [ב]שבועות הקרובים. אחדים יחדשו היכרויות מן [הע]בר, כן צפויות חדשות שיגיעו מרחוק. זה זמן [ל]הנאה ולבילוי, כדאי ללכת למסיבות ואולי אפילו [לפנ]קו אותן בעצמכם.

[ט]לה (21 במארס עד 19 באפריל)
[ז]ה הזמן הטוב ביותר לקדם את ענייני הקריירה. [כ]דאי לתכנן הרבה פגישות עסקים ולסמוך על האינסטינקטים. התחלות חדשות יעלו יפה. אם [...]י הקסם שלכם עובד, רצוי לפעול גם מאחורי הקלעים.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
השבוע צפויות חדשות שיגיעו מרחוק. זה זמן טוב להתפתחויות הקשורות בענייני לימודים והוצאה לאור. גם טיול עשוי להיות על סדר יומ־כם. שימו דגש על בילויים ויציאות משותפות.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
בימים אלה כדאי לטפל ברישומים של עסקות פי־ נסיות. בין שותפים תשרור הסכמה לגבי השימוש בכספים. זה זמן טוב לעסקות עם הבנקים, ובכלל – ענייני הכספים בראש מעיינכם השבוע.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
מצב־רוח רומנטי שורה עליכם בימים אלה. זה הז־ מן להיות ביחד. תחושות של חיבה ילכו ויעמיקו. בטיולים או בבית, הדגש יהיה על בילויים. כדאי להאזין לעצה מועילה של חבר טוב.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
אתם משתוקקים להתחיל בפרויקט חדש, ועשוי־ ים לפתוח בעבודות ההכנה כבר עכשיו. דאגה משפחתית תבוא על פתרונה בהצלחה. שותפים ובני זוג מבקשים להיות גם הם בעניינים, וכדאי מאוד להתחלק איתם בתוכניות.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
מעגל של פעילויות מהנות מתחיל בימים אלה: יציאות, בילויים, מסעדות ופעילויות של שעות הפנאי יהיו מנת חלקם של רווקים ונשואים כאחד. בין זוגות צפויה התקרבות והרבה רגעים רומנטי־ ים.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בין ההחלטות שתקבלו עכשיו יהיו כנראה גם כא־ לה הקשורות לשיפוצים בבית. שיחות בין בני משפחה ישאו פרי. מי שמחפש מקור נוסף להכנ־ סה יצליח השבוע למצוא אותו. ההתפתחויות בתחום הבית יהיו מאושרות.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
השראה וכוחות מוגברים של אבחנה יעשו את התקופה הזאת מוצלחת במיוחד לכותבים ולנוא־ מים. השבוע אתם עשויים לשמוע חדשות טובות. טיולים ונסיעות יסבו לכם הנאה, והקסם שלכם במיטבו.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
אתם עושים עכשיו תוכניות לטפל בעניינים המי־ נסיים ביתר יעילות. עם זאת, תיתכן קניה רצוי־ נית, אולי לבית. אם כי אתם מלאים מרץ, יכול להיות שתרצו להיות יותר עם עצמכם ולנוח בשע־ ות הערב.

מעריב
השבוע לפני 35 שנה

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

„קול העם" נאשם בהסתה למרד

תביעה פלילית נגד „קול העם" על פרסום כתבה „שיש בה משום מזימה להסתה ולמרד" ומשום „הוצאת דיבה ושם רע על שר המשטרה ב. שלום שטרית, הוגשה אתמול ע"י פרקליט המדינה ח. כהן לביה"ד המחוזי בת"א.

40 אחוז למפא"י בבחירות לועידת המורים

רשימת המורים והגננות של מפא"י זכתה ב־40 אחוז בערך מהקולות בבחירות לועידת המורים, שהתקיימו אתמול בארץ. ההשתתפות בבחירות היתה מועטת בגלל הגשם ומתוך 7951 בעלי זכות בחירה הצביעו רק 3736.

התוצאות: א (מפא"י) 1592; ב"ו (המזרחי והפועל המזרחי) 696; ה (רשימה חיפאית) 50; כ (ציונים כלליים וחירות) 307; מ (מפ"ם) 642; נ (פרוגרסיבים) 257; ע (מורים למלאכת יד) 55; ר (צעירים) 58; ת (מורות) 153; ע"ר (העובד הדתי) 53.

צעירים מישראל ל„פורום" באה"ב

עמיאל טל מתל־אביב ותמר אשנר מירושלים, שגילם בני 18, היו נציגי ישראל במפגש השנתי של תלמידי בתי ספר תיכוניים, הנערך ע"י העתון האמריקני „ניו יורק הראלד טריביון".

טל ואשנר קיבלו חופשה משירותם בצה"ל לתקופת הפורום. הם נבחרו מבין מועמדים רבים ע"י ועדה הכוללת נציגי משרד החינוך והתרבות והשגרירות האמריקאנית.

הוועדה המדינית מקשיבה לנאום וישינסקי

רק שר החוץ הישראלי שומע רוסית — בלי אזניות

נמנעה "הסתננות המונית" של יהודים לנצרת

שוטרים אזרחיים וצבאיים שמרו על מבואות נצרת נגד „מסתננים" יהודיים שלא הורשו להכנס לעיר ולמלא את כנסיותיה בחג המולד.

כל מי שרצה להיכנס לעיר נשאל לדתו, ואם התברר שהוא מדת משה וישראל, הוחזר כלעומת שבא. אף בחצרות הכנסיות נערכה ביקורת על הנכנסים להתפלל. בכנסיית המולד היו בסך הכל כעשרים וחמישה יהודים נציגי המוסדות האזרחיים והצבאיים. אף בעלים יהודים של נשים נוצריות ונשים יהודיות של בעלים נוצריים לא הורשו להיכנס.

בכל זאת הצליחו „להסתנן" לעיר עשרות יהודים, ואם גם לא הורשו לבקר בכנסיות הם הציצו למתרחש בהן דרך השערים הפתוחים. והעיקר: נהנו מהקצבות הבשר המיוחדות שניתנו למסעדות בנצרת. כל מסעדה קיבלה הקצבה מיוחדת של עשרים ק"ג עופות ולנוצרים ניתנה מנה מיוחדת של מאתיים גרם בשר.

החזרת הימאים לעבודה תימשך חדשים

שביתת הימאים שנסתיימה אתמול, השאירה ליכאים שהשתתפו בה והם למוסדות הנוגעים בדבר, ירושה קשה, שתשמש מקור מרירות במשך תקופה ארוכה.

לא תהיה זו מהמשימות הקלות לקיים את ההבטחה בדבר החזרת כל הימאים לעבודה. השובתים ירדו, או הורדו בכוח, מ־20 מתוך 21 אניות, שבהן תפסו בינתיים אחרים את מקומותיהם. הם יוכלו להיות מוחזרים רק אחרי שכל האניות האלה יפקדו שוב את נמל־האם חיפה; האחרונה באניות אלה תחזור לחיפה רק בעוד חדשיים ועד אז תעיק ירושת השביתה.

לצורה שבה נסתיימה השביתה יהיו גם תוצאות פסיכולוגיות שיכבידו על ההסתדרות, שהימאים הוכו מכה קשה על ידה. רק חלק קטן מהם מוכן להאשים את מנהיגי השביתה, על שהכניסום למלחמה שהפסדה היה ברור מראש. באסיפה שהחליטה על הפסקת השביתה נשמע רק קול אחד שוטרם נגד המנהיגות ואילו היתה זו מציעה להמשיך בשביתה — כשם שהציעה להפסיקה — היה ציבור זה הולך אחריה. לכן ברור, שההסתדרות לא תוכל לפסוח מעל לראשי מנהיגי הימאים.

נחנך „שרון"

בחגיגיות רבה נחנך אמש בנתניה התיאטרון החדש „שרון", בנוכחות קהל בן 1500 מוזמנים. פתח בשם הנהלת התיאטרון מר א. לנדה. דברי ברכה נשמעו מפי ראש העיר מר ע. בן־עמי, י. חפטמן, א. סטריסטה בשם איגוד בעלי בתי הקולנוע בארץ, י. גרינוולד בשם חברות הסרטים האמריקאניות, ח. בן־צבי ראש מועצת עמק חפר ומר ד. רוזניק קצין המחוז.

ניתנה הצגת בכורה ארצית של הסרט „ליסופים של שחר". הערב ייערך באולם „שרון" קונצרט התזמורת הפילהרמונית הישראלית בניצוחו של איגור מרקביץ.

לוב עצמאית — סנוסי מלך

האמיר סעיד אידריס אל סינוסי, בן ה־63, הוכרז הבוקר למלך לוב, המושבה האיטלקית לשעבר שהפכה היום למדינה עצמאית. המלך אמר בנאום הכתרה, ששודר, כי רצונו שחיי המדינה יתפתחו במסגרת החוק וחוקים, כדי שלוב תרכוש לעצמה מקום בין אומות העולם החופשיות.

העברת סמכויות השלטון מידי בריטניה וצרפת לידי מלך לוב נעשתה בהתאם להחלטת או"ם שקבעה, כי עד ה־1 בינואר 1952 יש להקים ממלכת לוב עצמאית.

הוזמנו לשרת

ראשי המשלחות הסוביטית בעצרת האו"ם הוזמנו על ידי שר החוץ מר מ. שרת לסעודת צהרים מחר.

מר יעקב מאליק ומר ארקאדי סובולב קיבלו את ההזמנה, אבל עדיין לא ידוע אם מר אנדריי וישינסקי יוכל לבוא.

אף שתהיה זו פגישה חברתית, אין ספק, שהמשלחת הישראלית תדון עם הנציגים הסוביטיים על שאלות נרחבות של היחסים בין שתי המדינות.

יותר מאוחר נמסר, כי אנדריי וישינסקי, מיניסטר החוץ הסוביטי, הודיע למשלחת הישראלית, כי הוא מוכן להפגש עם שר החוץ מר מ. שרת בסוף השבוע. מר שרת נפגש כבר עם אצ'יסון, אידן ושומאן. לאחר הפגישה עם וישינסקי יחזור לישראל.

סוכנות יונייטד פרס מוסרת, שבפגישת שרת – וישינסקי תידון גם שאלת העליה מרוסיה ומארצות הגוש הסוביטי.

הבריטים מקימים מחנות ריכוז בסואץ

מחנות ריכוז לכליאת מצרים שיעצרו על נשיאת נשק וחמרי־נפץ באזור תעלת סואץ, מוקמים על ידי שלטונות הצבא הבריטיים — נאמר בידיעות מסאיד, מקום מושב המטה הצבאי הבריטי במצרים.

החלטה זו באה בעקבות פקודתו של הקולונל ארסקין, מפקד הכוחות הבריטיים, מאמש, שכל מצרי נושא נשק יחשב כאויב, לא יוסגר לידי המשטרה המצרית, אלא השלטונות הבריטיים יטפלו בו.

מכבי ישראל - מכבי צעיר
מקיימים את מירוץ הלפיד ה-42 בישראל ובתפוצות

האירועים המרכזיים:

★ הזנקת הלפיד: **בקברות המכבים שבמודיעין** – ביום א' 28.12.86 שעה 09.45.
אורח הכבוד: מר **חיים אהרון** ראש מח' העליה והקליטה בסוכנות היהודית.
נושא הלפיד: **דניאל בריילובסקי**, כוכב הכדורגל של מכבי חיפה.
★ טכס מרכזי: הלפיד ימסר לנשיא המדינה, מר **חיים הרצוג** במשכן נשיאי ישראל.

פירוט אירועי מירוץ הלפיד ברחבי הארץ יום א' 28.12.86
אתרים מרכזיים:

★ כנסת ישראל – 15.00 – יקבל את הלפיד – **יו"ר הכנסת מר שלמה הלל.**
★ הכותל המערבי – 19.30 – יקבל את הלפיד – מ"מ ראש עיריית ירושלים מר **אברהם כחילה**
★ אנדרטת הצנחנים ליד גדרה – 15.30 – טכס משותף לצנחנים ולמכבי הצעיר.
★ אנדרטת כביש החוף, צומת הקנטרי קלאב – 14.30

ערים מרכזיות:

★ ת"א – שכ' נווה עופר (אבו-כביר) – 17.30 יקבל את הלפיד – **נתן וולוך** סגן ראש העיריה.
★ חיפה – רחבת העיריה – 16.30 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **אריה גוראל**
★ נתניה – מדרחוב – 18.00 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **יואל אלרואי**
★ ראשל"צ – מדרחוב – 18.30 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **מאיר ניצן**
★ רחובות – רחבת העיריה – 17.00 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **יחזקאל הרמלך**
★ אשקלון – רחבת העיריה – 18.00 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **אלי דיין**
★ באר-שבע – רחבת העיריה – 17.30 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **א. וילברמן**

טכסים נוספים בתאריכים שונים:

★ פ"ת – רחבת העיריה – 27.12. – 19.30 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **דב תבורי**
★ בת ים – בית וולפסון – 30.12 – 09.00
★ חולון – בית העיריה – 30.12 – 18.30 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **פ. איילון**
★ אור-יהודה – רחבת המועצה – 1.1.87 – 17.00 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **י. בוקובזה**
★ שלומי – רחבת השופרסל – 28.12 – 17.00 – יקבל את הלפיד – ראש העיריה **י. לנקרי**
★ שדה בוקר – 28.12 – 09.00.

הציבור מוזמן ליטול חלק בארועים השונים.

עם מכבי ת"א לאירופה

אמסטרדם – בריסל – לונדון

חברת „אביבים", בשיתוף עם „מועדון מטיילי מעריב", מציעה שבוע טיול באירופה, כולל שני המשחקים של מכבי ת"א עם אלופת בריה"מ, ז'אלגיריס קובנה, בבריסל 14–15/1/87, במסגרת בית הגמר בגביע אירופה לאלופות.

★ יציאה: 13.1.87 חזרה 20.1.87. טיסה בחברות תעופה סדירות.

★ מחיר: 790 דולר, בתי מלון דרגה ראשונה, כולל ארוחת בוקר.

★ מלווה הקבוצה: רוני לבנשטיין.

פרטים: „אביבים", הרצליה פיתוח, ככר דה־שליט, טל. (052)77575,78057, אביבים רמת־אביב, טל. (03)426196/7 ו„במועדון מטיילי מעריב", טל. (03)439207.

לדתיים ולשומרי מסורת

★ **8 ימים בלונדון**, מלון, ארוחות בוקר, תאריך יציאה: 25.1.87.

★ **12 יום פאריז, לונדון.** מלון, ארוחות בוקר, תאריך יציאה: 21.1.87.

★ **10 ימים בשוויץ.** מלון „אדלוויס" בסט. מוריץ, חצי פנסיון. תאריכי יציאה: 4.1.87, 18.1, 1.3, 8.3.

★ **ארה"ב 19 יום מחוף אל חוף.** טיסה לטורונטו ומשם לחוף המערבי וחזרה מניו־יורק. תאריכי יציאה: 16.1.87; 16.2, 16.3.

ביצוע „גשר".

8 ימים במצרים

דרום־אמריקה

ערב הרצאות מיוחד יתקיים, במוצ"ש, 27.12.86, בבית ציוני אמריקה, רח' דניאל פריש 1, ת"א, בשעה 20.00.

דרום־אמריקה – בתקופת הקרנבל

עם „נאות הכיכר"

מרצים: מוש סביר, דורי גורן

★ כוסית חגיגית ★ הקהל מוזמן

פרטים: „מועדון מטיילי מעריב"
מערכת „מעריב", רח' קרליבך 2, תל־אביב, טל' 03-439207
פתוח ברציפות בין השעות 8.30 עד 18.00

לדרום אמריקה עם מדריכי נאות הככר

חמישה מסלולים בתקופת הקרנבל

★ המסלול הדרומי – לארגנטינה, צ'ילי וברזיל

★ המסלול המקיף א' – לארגנטינה, בוליביה, פרו וברזיל

★ המסלול המקיף ב' – ברזיל, פרו, בוליביה וארגנטינה

★ 2 קרנבלים בברזיל

★ המסלול האטלנטי הקצר

חופשות בארץ

★ **כפר חיטים.** חבילת נופש. כל המזמין לינה וארוחת בוקר בבתי הנופש בחניון הצופה על הכנרת, יקבל כרטיס כניסה חינם ל„חמי טבריה הצעירה", או לחרמון או לחמת־גדר. המחיר למבוגר בבית זוגי: החל מ־30 שקל. ההצעה בתוקף עד ל־28 בפברואר.

★ **שבת חברה לציבור הדתי.** חברת „גשר" מציעה סופשבוע במלון „זוהר" בירושלים, כולל טיול שבת. תאריך: 2–3.87 (חנוכה). סופשבוע בחמת־גדר ובקיבוץ לביא. תאריך: 9–10.1.87, 16–17.1.87.

★ **מצוקי דרגות.** יום טיול ברכב מדברי במדבר יהודה. תאריך יציאה: 29.12.86 (חנוכה). מחיר: 36 ש"ח.

★ **טיול טבע, ציפורים וארכיאולוגיה בזכרון יעקב.** שלושה ימי טיול במסלול: מגידו, עמק השלום, מוחרקה, תצפית ציפורים במעגן־מיכאל, תל־דור, רמת הנדיב. איכסון: „בית מימון" בזכרון־יעקב. תאריך: 1–3.1.87.

★ **אמציה.** טיולי־יום למחילות בר־כוכבא (באמציה) ולמוזיאון הבדווי ע"ש ג'ו אלון. תאריכי יציאה: 28.12, 30.12, 3.1. המחיר: 23 ש"ח.

„שורשים", בית המדרש הפתוח

ערב עיון בנושא „חשבון היהודי־ערבי, ירושלים 1986", יתקיים ביום ראשון, 28.12.86, בבית „שרשים", רח' שבטי 23, ירושלים, בשעה 8.30 בערב.

משתתפים: ח"כ אהוד אולמרט, פרופ' רות גביזון, ד"ר סרי נוסייבה, מר טדי קולק, פרופ' אליעזר שביד. מנחה: עו"ד יעקב רובין.

מועדון מטיילי מעריב

„שרשים", בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות המחלקה לחינוך מבוגרים האגף לתרבות תוכנית

„בית המדרש הפתוח" ירושלים

קורס מיוחד בנושא:

הרהורים על המוסד היהודי „פרקי אבות"

מרצה: פרופ' ישעיהו ליבוביץ

הקורס יתקיים בכל יום ראשון בשעה 18.00 ברח' שבטי ישראל 23 ירושלים.

קורס מיוחד:

אורי צבי גרינברג

מרצה: פרופ' ישראל אלדד

הקורס יתקיים בכל יום שלישי, בשעה 18.00, ברח' שבטי ישראל 23 ירושלים.

משנתו של מרטין בובר

בריאות ונופש ב„גני מוריה"

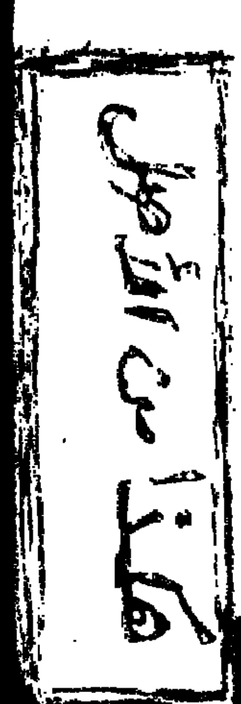
שבוע בריאות ונופש במלון „גני מוריה" בים המלח, מיום א' 1.2.87 עד יום ה' 5.2.87 (ארבעה לילות).

המחיר לאדם בחדר זוגי, חצי פנסיון, קפה ועוגה –

טיול משפחתי בחנוכה לחרמון

שלושה ימי טיול במסלול: עכו, המצפים החדשים, אתר החרמון, קלעת נמרוד, ראש פנה, כפר נחום. תאריך: 1–3.1.87. מחיר: 145 ש"ח למבוגר בחדר זוגי. לינה: מלון „נוף הגליל", צפת.

★ טיולי יום לחרמון.

רוצה עכשיו
זהב
בבדיקה של MONDE SELECTION המרכז הבינלאומי לבדיקת איכויות בבריסל, זכתה BROADWAY 80 במדליית זהב לשנת 1985 על איכותה המעולה.
אזהרה-משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות